

Oznámení č.	Obsah	Strana
	I <i>Usnesení, doporučení a stanoviska</i>	
	STANOVISKA	
	Evropský hospodářský a sociální výbor	
	466. plenární zasedání, které se konalo ve dnech 19., 20. a 21. října 2010	
2011/C 51/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Finanční spoluúčast zaměstnanců v Evropě“ (stanovisko z vlastní iniciativy)	1
2011/C 51/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Změny v kovodělném průmyslu a jeho perspektivy“ (stanovisko z vlastní iniciativy)	8
2011/C 51/03	Stanovisko specializované sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost k tématu „Důsledky krize veřejného dluhu pro veřejnou správu v EU“ (stanovisko z vlastní iniciativy)	15
2011/C 51/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Transatlantické vztahy a mezinárodní propagace evropského sociálního modelu“ (stanovisko z vlastní iniciativy)	20
2011/C 51/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Obnovení metody Společenství (hlavní směry)“ (stanovisko z vlastní iniciativy)	29

III Přípravné akty

Evropský hospodářský a sociální výbor**466. plenární zasedání, které se konalo ve dnech 19., 20. a 21. října 2010**

2011/C 51/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k pozměněnému návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 54 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření KOM(2010) 388 v konečném znění – 2008/0173 (COD)	35
2011/C 51/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k pozměněnému návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o fúzí akciových společností KOM(2010) 391 v konečném znění – 2008/0009 (COD)	36
2011/C 51/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru – Evropská strategie pro čistá a energeticky účinná vozidla KOM(2010) 186 konečném znění	37
2011/C 51/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k zelené knize „Uvolnění potenciálu kulturních a tvůrčích odvětví“ KOM(2010) 183 v konečném znění	43
2011/C 51/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se zrušuje rámcové rozhodnutí 2002/629/SVV KOM(2010) 95 v konečném znění – 2010/0065 (COD)	50
2011/C 51/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Evropském roce aktivního stárnutí (2012) KOM(2010) 462 v konečném znění	55
2011/C 51/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Mobilizace soukromých a veřejných investic pro obnovu a dlouhodobou strukturální změnu: rozvoj partnerství veřejného a soukromého sektoru KOM(2009) 615 v konečném znění	59
2011/C 51/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2006/112/ES o společném systému daně z přidané hodnoty, pokud jde o trvání povinnosti dodržovat minimální základní sazbu KOM(2010) 331 v konečném znění – 2010/0179 (CNS)	67

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

466. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ, KTERÉ SE KONALO VE DNECH 19., 20. A 21. ŘÍJNA 2010

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Finanční spoluúčast zaměstnanců v Evropě“ (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2011/C 51/01)

Zpravodaj: **pan Graf von SCHWERIN**

Spoluzpravodajka: **paní SHARMA**

Dne 17. února 2010 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Finanční spoluúčast zaměstnanců v Evropě.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 2. září 2010.

Vzhledem k novému funkčnímu období Výboru se shromáždění rozhodlo hlasovat o tomto stanovisku na říjnovém plenárním zasedání a jmenovat **pana Alexandra GRAFA von SCHWERIN** hlavním zpravodajem v souladu s článkem 20 jednacího řádu.

Na 466. plenárním zasedání, které se konalo dne 21. října 2010, přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 170 hlasy pro, 9 hlasů bylo proti a 22 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Finanční spoluúčast zaměstnanců (dále FSZ) představuje možnost, jak podniky a zaměstnance, ale také společnost jako celek, lépe a dodatečně zapojit do stále úspěšnější europeizace hospodářské činnosti. Evropský hospodářský a sociální výbor chce proto tímto stanoviskem z vlastní iniciativy přispět k širšímu povědomí o tomto tématu. **Cílem je povzbuzení Evropy k vypracování rámce**, který bude podporovat hospodářskou a sociální soudržnost Evropy tím, že usnadní uplatňování FSZ na různých rovinách (např. hmotná zainteresovanost, podíl ve formě akcií, spoření zaměstnanců).

1.2 Společně s růstem Evropy rozšiřovaly svou přeshraniční činnost také podniky, mezi nimi i malé a střední podniky. Jednou z **priorit strategie Evropa 2020** je zdůraznit provádění Small Business Act, zejména s ohledem na zlepšení finanční

situace malých a středních podniků. FSZ může být jedním z mechanismů, které podpoří tento cíl, a **posílí tak konkurenceschopnost evropských malých a středních podniků**. Nezávisle na velikosti podniku musejí modely FSZ respektovat řešení na úrovni podniků a chránit práva zaměstnanců za účelem zohlednění rozmanitosti podniků a států.

1.3 *Toto stanovisko z vlastní iniciativy má tedy*

— obnovit debatu o FSZ na evropské úrovni a **poskytnout nové impulzy pro debatu na úrovni celé EU;**

— **upozornit veřejnost na toto téma** a povzbudit sociální partnery jak na úrovni EU, tak na úrovni členských států, aby se tímto tématem podrobně zabývali;

— stanovit překážky přeshraniční FSZ a **předložit možná řešení**;

— tam, kde je to vhodné, **vyzvat evropské instituce** k vypracování řešení;

— **vyjasnit otevřené otázky**, kterými je třeba se dále zabývat.

1.4 Zavedení **FSZ musí být dobrovolné**. FSZ nesmí nahrazovat stávající odměny, nýbrž musí být **doplňkem k systémům odměňování** a nesmí brzdit vlastní vyjednávání o mzdách a platech. Pro zaměstnance musí být pochopitelná a doplňuje tak jiné způsoby účasti zaměstnanců. FSZ by měla být nezávislá na důchodových systémech. V individuálních případech však může být doplňkovou součástí důchodového zabezpečení.

1.5 Žádoucí účinek FSZ spočívá v následujícím:

— **zvýšit místní kupní sílu**, a tím i podnikatelské možnosti regionu;

— jako vysoce kvalitní **prvek řádného řízení podniku** přispívat k zvýšení příjmů prostřednictvím účasti na úspěchu podniku;

— působit motivačně jako součást rozšiřování majetku a přispívat prostřednictvím vyšší identifikace s podnikem k vázání zaměstnanců.

1.6 Z tohoto důvodu EHSV žádá, aby **Rada** vydala **nové doporučení** (jako např. 92/443/EHS ze dne 27.7.1992) týkající se podpory účasti zaměstnanců na zisku a úspěšném podnikání, a také předložila návrhy, jak má být naloženo s překážkami pro přeshraniční plány.

1.6.1 Při tom by měla být na evropské úrovni provedena následující vhodná opatření:

1) usnadnit uplatňování FSZ v celé EU **na základě společných zásad**;

2) analyzovat zvýšený podíl a nejrůznější formy FSZ a srozumitelně je převést do praxe, aby se tak usnadnilo jejich **používání zejména v malých a středních podnicích**;

3) **podnikům s přeshraniční působností** by se mělo dostávat podpory při překonávání především daňových překážek v rámci příslušné země EU nebo EHP, aby tak

mohlo být lépe dosaženo cílů větší loajality a sounáležitosti zaměstnanců prostřednictvím FSZ;

4) **vypracovat formy** FSZ, které **zlepší** především **nabídku** ze strany podniků, účast zaměstnanců, individuální podporu spoření a investic, rostoucí účast zaměstnanců na výsledcích podniku a přeshraniční převedení nároků;

5) pozitivní spoluúčast podílejících se zaměstnanců by díky vnímání vlastnických práv a s tím spojené odpovědnosti mohla přispět k **posílení řízení podniku** (corporate governance);

6) i nadále by měly být zveřejňovány a tím rozšiřovány **příklady osvědčených postupů ve FSZ**. Odpovídající činnosti by měly v **rozpočtu EU disponovat vlastní rozpočtovou linií**;

7) **FSZ jako model převzetí podniku zaměstnanci** (*employee-buy-outs*) je vhodný pro zvýšení kontinuity a tím i konkurenceschopnosti evropských podniků a zároveň k jejich propojení na region;

8) platy a kupní síla zaměstnanců zaostávají za přírůstkem produktivity a příjmy akcionářů ⁽¹⁾. Dopady krize finančních trhů budou mít negativní následky i na zaměstnance. FSZ by mohla být v závislosti na své formě **částečnou kompenzací za ztrátu kupní síly a opravným nástrojem opakujících se výkyvů**, ale neměla by nahradit růst mezd a platů;

9) měly by být vytvořeny informační zdroje o provádění FSZ jak pro podniky, tak pro zaměstnance, jakož i vzdělávací kurzy a poradenství nezávislých institucí, tzn. nevládních organizací;

10) tam, kde jsou obvyklá kolektivní vyjednávání, by podmínky pro FSZ měly být upraveny i v rámci kolektivních smluv.

2. Souvislosti

2.1 Rada Evropské unie a Evropská komise

Doporučení Rady (později Rady Evropské unie) o podpoře účasti zaměstnanců na výnosech podniku ⁽²⁾ zavedlo již v roce 1992 tyto **všeobecné zásady, které EHSV podporuje**:

— pravidelné používání;

⁽¹⁾ Další příklady viz D. Vaughan-Whitehead, *The Minimum Wage Revisited in the Enlarged EU*, 2010, Edward Elgar-MPO.

⁽²⁾ 92/443/EHS.

- výpočet pomocí předem definovaného vzorce;
 - uplatňování nad rámec tradičního systému odměňování;
 - variabilita spoluúčasti v závislosti na úspěšnosti podniku;
 - zvýhodňování všech zaměstnanců;
 - použití v soukromých i veřejných podnicích;
 - použití v podnicích všech velikostí;
 - jednoduchost modelů;
 - informování a školení zaměstnanců v otázkách modelů;
 - dobrovolné zavedení a spoluúčast na modelech.
- 1) účast na zisku (v hotovosti, s odkladem nebo formou akcií);
- 2) individuální kapitálová účast (zaměstnanecké akcie nebo akciové opce);
- 3) formou ESOP (model kolektivní kapitálové účasti, financované z účasti na zisku, vyplácené nad rámec mzdy).
- To zároveň otevírá prostor pro nové formy FSZ. Při hledání nejvhodnějšího řešení by bylo možné všechny **prvky vzájemně kombinovat**.

2.2.3 Podpora dobrovolných daňových pobídek

Daňové pobídky nejsou sice neodmyslitelným předpokladem FSZ, avšak v zemích, které je nabízejí, působí jednoznačně pozitivně. Nehledě na výlučnou pravomoc členských států v otázkách zdanění může **koordinace, konsensus a vzájemné uznávání** usnadnit provádění FSZ v přeshraničně činných podnicích. **Výpočet „účinných daňových sazeb“** pro standardní scénáře by umožnil přímé srovnání zemí EU-27 a tím by zaručil další harmonizaci. Zůstanou-li dobrovolné, předejde se konfliktům s vnitrostátním právem.

2.2.4 Přehled stávající situace

Sociální partneři a rozhodující političtí činitelé potřebují jasný podrobný přehled používaných vnitrostátních modelů, jejich rozsahu a využívání. Dosud neexistují žádné průzkumy zaměřené na mezinárodní údaje k FSZ. Tato mezera by měla být zaplněna, například pravidelnými průzkumy.

2.3 Přípravné práce na projektech podporovaných Komisí: „stavebnicový model“ pro přístup na úrovni EU

2.3.1 Aby bylo možné vytvořit spojení mezi množstvím nejrůznějších modelů FSZ, jež v EU existují, podpořila Komise přípravné práce na tzv. „stavebnicovém přístupu“ („building block approach“) (5). V něm se rozlišují tři základní evropské modely FSZ (účast na zisku, individuální kapitálová účast a forma ESOP, viz také příloha).

2.3.2 Stavebnicový přístup **odpovídá požadavkům Evropské komise** (transparentnost, nediskriminace apod.). Záruka daňových výhod není ani podmínkou, ani se nevylučuje. Všechny prvky jsou dobrovolné jak pro podniky, tak pro zaměstnance, a mohou být vzájemně kombinovány v závislosti na specifických potřebách podniků.

Ve sdělení Komise Rámec pro podporu finanční spoluúčasti zaměstnanců (3) byly tyto zásady potvrzeny.

2.2 Zprávy PEPPER vypracované z pověření Evropské komise

2.2.1 Výsledky: pozitivní dynamika FSZ

Zprávy PEPPER dokládají přetrvávající význam tohoto tématu pro evropskou politiku: zpráva PEPPER-IV (4) konstatuje **neustále rostoucí rozšiřování FSZ v EU-27 během posledních 10 let**. V období 1999–2005 se zvýšil podíl podniků nabízejících modely kapitálové spoluúčasti otevřené všem zaměstnancům o 5 procentních bodů z průměrných 13 % na 18 %, vůči modelům spoluúčasti na zisku o 6 procentních bodů z průměrných 29 % na 35 % (údaje CRANET, vážený průměr všech zemí). Zvýšil se rovněž podíl zaměstnanců, kteří se modelů účastní, i když jen v menším rozsahu (údaje European Working Conditions Survey, EWCS).

2.2.2 Doporučení:

Ve zprávě PEPPER IV se navrhuje vydat **doporučení Rady Evropské unie k evropské platformě pro FSZ**. V souladu se zásadou dobrovolnosti obsahuje nadnárodní stavebnicový model všechny používané formy finanční spoluúčasti:

(3) KOM(2002) 364 v konečném znění.

(4) The PEPPER IV Report – Assessing and Benchmarking Financial Participation of Employees in the EU-27, Berlin, 2009; <http://www.eurofound.europa.eu/areas/participationnetwork/pepperreports.htm>; shrnutí v němčině, francouzštině a angličtině na odkazu <http://www.intercentar.de/en/research/focus-financial-participation-of-employees/>.

(5) Výsledky v J. Lowitzsch a kol., Mitarbeiterbeteiligung für ein Neues Soziales Europa (Účastí zaměstnanců k nové sociální Evropě), Berlín/Paříž/Brusel 2008; Řím 2009, Krakov 2010; k dispozici v němčině, francouzštině a angličtině na <http://www.intercentar.de/en/research/focus-financial-participation-of-employees/>.

2.3.3 Zpráva PEPPER-IV obsahuje domněnku, že nadnárodně použitelný model FSZ těší se jednotně podpoře ve všech členských státech EU by zvýšil přitažlivost FSZ pro všechny zúčastněné. Z jednotného modelu s nižší administrativní zátěží by měly prospěch především podniky se sídlem ve více zemích, což by zároveň zlepšilo přenositelnost mezi jednotlivými státy. Malé a střední podniky by měly prospěch z přehledné jednoty a porovnatelnosti modelů FSZ.

2.3.4 Do vypracování takového modelu pro celou EU má být **prozatím** usilováno o **vzájemné uznávání** různých modelů finanční spoluúčasti používaných v jednotlivých zemích, a to včetně jejich daňového ošetření.

3. Výhody, které mluví pro další rozšiřování FSZ

3.1 Výhody finanční spoluúčasti pro podniky

- I. S ohledem na strategii Evropa 2020 může zavedení FSZ pomoci podnikům v Evropě, a to zejména **malých a středních podniků, zlepšit konkurenceschopnost**, a to díky tomu, že se – v dobrých i špatných časech – zvýší sounáležitost a loajalita kvalifikovaných zaměstnanců. FSZ tím přispívá i k udržitelnému zabezpečení budoucnosti.
- II. Část finanční prosperity podniku se přenesla na místní zaměstnance, což opět přispěje ke zvýšení **regionální kupní síly**.
- III. FSZ může napomoci při **zvládnutí demografických změn**, protože především vysoce kvalifikovaným zaměstnancům, o něž je na trhu práce největší zájem, nabídne atraktivní místo k práci a pro život. To podporuje **získávání kvalifikovaných pracovních sil**.
- IV. Zlepšená motivace díky FSZ napomáhá ke **zvyšování produktivity podniku** a ke **zlepšování kvality jeho řízení**.
- V. FSZ může – v závislosti na tom, zda jde o cizí nebo vlastní kapitál – zvyšovat návratnost nebo podíl vlastního kapitálu podniku. To může znamenat **výhody při získávání cizího kapitálu** a rovněž **zlepšovat rating podniku**.
- VI. **FSZ jako převzetí podniku zaměstnanci, formou kompletního či částečného prodeje podniku zaměstnancům**, je vhodným nástrojem pro malé a střední podniky a rodinné podniky pro zaručení jejich další existence ⁽⁶⁾.

⁽⁶⁾ Tento aspekt již zdůraznila Evropská komise v doporučení Přenos malých a středních podniků, 94/1069/ES, a potvrdila to ve sdělení o převzetí malých a středních podniků (Úř. věst. C 93/2, 28.3.1998).

3.2 Výhody finanční spoluúčasti pro zaměstnance

- I. Prostřednictvím FSZ **mohou zaměstnanci** dobrovolně **získávat** příjem nad rámec stanovený pracovní nebo kolektivní smlouvou.
- II. Zaměstnancům se tak otevírá šance na **jednodušší a dlouhodobé ukládání kapitálu**, což jim může umožnit získat doplňující zdroj příjmů pro život v důchodu.
- III. Zaměstnanci, kteří se mohou podílet na podniku, mají pocit, že jsou díky své účasti na prosperitě podniku bráni vážněji. **Mají pocit lepšího ohodnocení**.
- IV. FSZ jim nabízí šanci, jak zvýšit samostatnost na pracovišti a podílet se na **budoucích strategiích podniku**. Tímto způsobem mohou zaměstnanci přispívat k dlouhodobému zabezpečování svých pracovních míst.
- V. Jako doplňkový zdroj příjmů vedle stálého platu **zlepšuje FSZ finanční situaci** a pomáhá překonat období krizí nebo kariérních nejistot.
- VI. Pro stále evropštější trh práce by však bylo vhodné, aby bylo možné při změně pracovního místa do jiné země uznat formy FSZ a přenést je sebou.
- VII. **V případě restrukturalizací nebo krizí** postihujících obě smluvní strany mohou zaměstnanci, kteří si zachovají své pracovní místo a stejné mzdy, v zájmu zachování pracovních míst svůj podnik dočasně podpořit.

3.3 Převzetí podniků a kapitálová účast

3.3.1 Evropská komise ⁽⁷⁾ poukazuje na to, že v souvislosti se stárnutím evropského obyvatelstva přestane v EU během nadcházejících deseti let podnikat jedna třetina podnikatelů, hlavně těch, kteří vedou rodinné podniky. To znamená **vyšoký nárůst převodů podniků**, které by se každý rok mohly dotknout až 690 000 nekotovaných podniků a 2,8 milionu pracovních míst. Malé a střední podniky jako největší zaměstnavatelé hrají v politice zaměstnanosti klíčovou úlohu. S tím souvisí i otázka, zda se dokáží podniky postižené generační změnou, a s nimi i související pracovní místa, udržet. Za této rostoucí potřeby přebírání podniků se může vhodně vytvořený model FSZ uplatnit jako **koncept předávání vedení podniků**.

⁽⁷⁾ Ve sdělení Provádění lisabonského programu Společenství pro růst a zaměstnanost, KOM(2006) 117 v konečném znění.

3.3.2 **Modely ESOP** mohou být využity zejména pro předávání vedení podniků (viz příloha). Hlavní charakteristikou modelu ESOP je, že byl specificky vytvořen pro nekotované podniky. Vyzývá vlastníky podniků k tomu, aby podniky převedli na své zaměstnance a neprodávali je třetím osobám, a předpokládá postupné dosažení 100 % vlastnictví podniku zaměstnanci. To umožňuje vlastníkům, kteří chtějí prodávat, aby své podíly prodali, aniž by tak nutili ostatní vlastníky k prodeji. Zaměstnanci přitom nemusí investovat žádný vlastní kapitál, neboť zisk podniku ze strany jeho zaměstnanců je financován podílem na zisku, který je vyplácen k výplatě zaměstnance. Z toho důvodu nepřináší tento model pro zaměstnance žádná podstatná dodatečná rizika. V případě krátkodobého převzetí většího podílu bude využito financování prostřednictvím úvěru s průměrnou délkou na 7 let, které bude spláceno ze zisků.

3.3.3 Pro případ převzetí vedení podniku je třeba mít pro budoucí evropský rámec výslovně na zřeteli také osvědčený **model družstev**. Existují příklady osvědčených postupů (viz příloha) pro převzetí podniku zaměstnanci formou družstva, čímž se zabránilo zavření podniku, protože nebyl nalezen pokračovatel. EHSV je toho názoru, že tato velice specifická otázka vazby mezi finanční spoluúčastí a převzetím podniku zaměstnanci by se měla jako taková řešit ve zvláštním dokumentu.

3.4 Krize podniků a kapitálová účast

3.4.1 Podniky mohou procházet i finančně obtížnými obdobími. V takové situaci je **prioritou jejich zachování**. Ve výjimečných případech restrukturalizace nebo krize postihující obě smluvní strany by měla být finanční spoluúčast možná, je však třeba zvážit případné nevýhody této účasti. Je při tom nezbytné nalézt udržitelné řešení, které zaměstnancům, již si udrželi své pracovní místo a stejnou mzdu (s ohledem na flexibilitu a na období nezaměstnanosti a/nebo rekvalifikace), dovolí dlouhodobou spoluúčast na oživení podniku a hospodářství. Odůvodněný vlastní zájem zaměstnanců na hospodárnosti a tím na dlouhodobé prosperitě se tak pozitivně promítne i do podniku.

3.4.2 Finanční spoluúčast na podniku, v němž zaměstnanec pracuje, je často označována za **dvójí riziko**. Častým argumentem kritiků FSZ je, že v případě insolvence je kromě pracovního místa ohrožen i kapitál, který zaměstnanci investovali. Při tom je nezbytné jasně rozlišovat mezi takovou kapitálovou účastí, jež nemá žádný vliv na mzdu („on top“), a takovou, kdy jsou úspory zaměstnanců investovány do podniku, v němž jsou zaměstnáni. Ve druhém případě by měly být nároky zaměstnanců uspokojeny přednostně, tedy před nároky ostatních věřitelů, dojde-li k likvidaci nebo úpadku. Dále je třeba vyvinout řešení, k nimž patří **sdrůžování rizika nebo zajištění** pro přeshraniční případy.

3.5 Řízení podniku a kapitálová účast

3.5.1 Nehledě na jiné formy spolurozhodování a spolupůsobení na rozhodování podniku, může vést kapitálová

účast – v závislosti na struktuře – ke **spoluúčasti na rozhodovacích procesech, např. prostřednictvím akcionářských hlasovacích práv**. V případě akcií jako účasti mohou být hlasovací práva akcionářů vykonávána buď individuálně či kolektivně, např. prostřednictvím investiční společnosti.

3.5.2 Podniky, které ve větší míře vydávají **akcie zaměstnancům**, mají náročnou, ale **trpělivou a věrnou skupinu akcionářů** – své vlastní zaměstnance. To dává těmto podnikům lepší odolnost proti dnes převážně krátkodobému zaměření finančních trhů. **Udržitelná podnikatelská rozhodnutí** a důraz na **dlouhodobou sociální odpovědnost** podniků (CSR) místo nadměrné ochoty manažerů riskovat představuje žádoucí vedlejší efekt této formy FSZ.

3.5.3 Účast zaměstnanců jako akcionářů podporuje orientaci na dlouhodobé zájmy podniku. Pravděpodobným důsledkem je dobré **řízení podniku**, jež přispívá k jeho dlouhodobému udržení.

3.5.4 Kdo má spoluúčast na podniku, v němž sám pracuje, chce samozřejmě také plný přehled o hospodářských výsledcích a spoluúčast na rozhodování. Spoluúčast založená na spolu-vlastnictví tak jde ruku v ruce s spoluúčastí založenou na právech na informace, konzultace a spolurozhodování.

3.6 Kapitálová účast a účast na rozhodovacích procesech

3.6.1 Navzdory obvyklým obavám – zejména v podnicích bez dosavadní zkušenosti s finanční spoluúčastí – však **FSZ neomezuje podnikatele v jeho samostatnosti**, ale spíše ho podporuje v jeho rozhodovacích procesech.

3.6.2 Pro akcionáře podniku je výhodou, když vědí, že vedle dalších akcionářů mají na své straně i zaměstnance podniku, kteří sledují stejné cíle. Pozitivní **spoluúčast díky vnímání vlastnických práv** a s tím spojená odpovědnost každého zúčastněného zaměstnance může přispívat k posílení řízení podniku (corporate governance)⁽⁸⁾, a možnost výměny návrhů týkajících se strategie podniku by obohatila výběr rozhodnutí podniku v rámci výše uvedených mezí. Zaměstnanci, kteří jsou akcionáři, musí mít stejná práva jako ostatní akcionáři.

3.6.3 Závěrem je třeba jasně říci, že se ani nabytá práva na spolurozhodování v příslušných členských státech ani smluvně upravený pracovní poměr nesmí a nemohou měnit vlastnickými právy vyplývajícími z FSZ. Těch se FSZ nijak nedotýká.

⁽⁸⁾ Tím vzniká možnost, aby FSZ fungovala jako společná investiční společnost, jako je tomu např. v Rakousku.

4. Evropský přístup: stavební kameny pro praktické problémy a řešení

Vývoj a podpora snadno srozumitelných a použitelných modelů evropské FSZ by měly velký politický význam pro utváření evropského hospodářského a sociálního prostoru. Účast na takových modelech musí zůstat pro zaměstnavatele i zaměstnance zásadně dobrovolná. Jejich financování se uskutečňuje nad rámec příjmů stanovených pracovní nebo kolektivní smlouvou nebo z vydaných podílů na zisku.

4.1 Kombinace kapitálové účasti a podílu na zisku jako budoucí trend FSZ

4.1.1 V případě podílů na zisku založených na akciích, u nichž je třeba dodržet dobu před zahájením obchodování (lock-up period), by měly být za zohlednění daňového odkladu rozlišovány tři kroky:

- počáteční fáze účasti zaměstnanců na zisku podniku;
- meziobdobí, v němž jsou nabyté prostředky vloženy do účasti na podniku;
- závěrečná fáze, v níž jsou získané podíly přenechány zaměstnancům k volnému disponování.

4.1.2 Formy kapitálové účasti, u nichž se nabytí podílu financuje **prostřednictvím svěřenského fondu** pomocí účasti na zisku vyplácené nad rámec mzdy, již existují. To se obvykle děje prostřednictvím vytvoření investiční společnosti⁽⁹⁾, jež jako svěřenský fond spravuje podíly zaměstnanců. Správa investiční společnosti by měla probíhat na demokratickém základě prostřednictvím volby všech zaměstnanců akcionářů, aniž by byla ovlivňována managementem podniku. Příklady osvědčené praxe pro investiční společnost představují AUCHAN⁽¹⁰⁾ (Francie), HOMAG AG⁽¹¹⁾ (Německo), Pfalz Flugzeugwerke PFW Aerospace AG⁽¹²⁾ (Německo), Voestalpin⁽¹³⁾ (Rakousko), nadace Oktogonen⁽¹⁴⁾ (Švédsko), Herend-ESOP⁽¹⁵⁾ (Maďarsko), Tullis Russel ESOP⁽¹⁶⁾ (Velká Británie), Eircom-ESOP⁽¹⁷⁾ a Aerlingus-ESOP⁽¹⁸⁾ (Irsko).

⁽⁹⁾ V kontinentální Evropě převážně v podobě s.r.o., nadací nebo spolků, v angloamerických zemích v podobě trustu.

⁽¹⁰⁾ Účel: podpora loajality a motivace zaměstnanců, viz <http://www.groupe-auchan.com/emploi.html>.

⁽¹¹⁾ Účel: financování růstu, <http://www.homag.com/de-de/career/Seiten/mitarbeiterkapitalbeteiligung.aspx>.

⁽¹²⁾ Účel: oddělení koncernu EADS, <http://www.netz-bund.de/pages/mitarbges.pdf>, od strany 32 a následující.

⁽¹³⁾ Účel: privatizace a strategická účast, http://www.voestalpine.com/annualreport0809/en/management_report/employees.html.

⁽¹⁴⁾ Účel: podpora loajality a motivace zaměstnanců, viz Handelsbanken, Annual Report 2009, [http://www.handelsbanken.se/shb/inet/icentvnsf/vlookuppics/investor_relations_en_hb_09_eng_ar_rev/\\$file/hb09eng_medfoto.pdf](http://www.handelsbanken.se/shb/inet/icentvnsf/vlookuppics/investor_relations_en_hb_09_eng_ar_rev/$file/hb09eng_medfoto.pdf), s. 53, 56.

⁽¹⁵⁾ Účel: privatizace a podpora loajality a motivace zaměstnanců, <http://www.herend.com/en/manufactory/story/>, bez podrobností o ESOP, viz rok 1992.

⁽¹⁶⁾ Účel: převzetí podniku, <http://www.tullis-russell.co.uk/group/about/>.

⁽¹⁷⁾ Účel: privatizace a strategická účast, <http://www.esop.eircom.ie/>.

⁽¹⁸⁾ Účel: privatizace a strategická účast, <http://www.aerlingus.com/aboutus/investorrelations/shareregister/>.

4.1.3 Příklady osvědčené praxe (viz také příloha) by se měly rozpracovat, aby se umožnilo další rozšiřování investičních společností.

4.2 Daňové pobídky a vzájemné uznávání koncepcí FSZ

4.2.1 Daňové pobídky prokazatelně⁽¹⁹⁾ nejsou neodmyslitelným předpokladem FSZ, jsou však **efektivním nástrojem pro podporu jejího rozšiřování** ve státech, které je nabízejí. I když představují nejrozšířenější nástroj podpory, překračoval by evropský model, jenž by daňové pobídky závazně předepisoval, pravomoci EU a střetával by se s pravomocemi národního zákonodárství. Ve skutečnosti však přeshraniční podnikatelské a výdělečné činnosti přibývá, a proto není možné FSZ v Evropě v požadované míře rozšířit jen za pomoci vnitrostátních forem FSZ. Pro realizaci FSZ v zahraničních pobočkách proto často nezbyvá nic jiného, než zaplatit drahou expertízu, která prodraží zavedení FSZ natolik, že je od ní většinou zase upuštěno. **Dobrovolný, homogenní a jednoduchý model pobídek se stejnou daňovou a pobídkovou strukturou pro celou EU** by mohl podstatně zvýšit počet případů, v nichž existuje ochota k zavedení FSZ, protože by to umožnilo snadno strukturovat i nabídky celých koncernů⁽²⁰⁾.

4.2.2 Za základ pro návrh takového modelu by se dal jako **nejnižší společný jmenovatel** vzít daňový odklad.

4.2.3 Až do nalezení evropského modelu s jednotným daňovým zvýhodněním by se mělo usilovat o **vzájemné uznávání modelů** jednotlivých členských států EU. To by už samo o sobě, i bez jednotného evropského řešení, zvýšilo přitažlivost a použitelnost FSZ.

4.2.4 Kromě daňových pobídek lze podnikům poskytovat i pobídky formou úlev.

4.3 FSZ v družstvech

4.3.1 **Výrobní družstva jsou dobrým příkladem** FSZ, zejména v případě, kdy je většina zaměstnanců zároveň spoluvlastníky. V souladu s celosvětově uznávanými hodnotami a zásadami družstev mají všichni zaměstnanci/členové neomezené právo na spolupůsobení v rozhodovacím procesu⁽²¹⁾. Pokud zaměstnanci vlastní, kontrolují a spravují svůj podnik, vedou tato garantovaná práva ze zkušenosti k lepším hospodářským výsledkům a vyšší šanci na přežití v krizi, a tím i k dlouhodobějšímu zachování jejich pracovních míst v jejich regionálním prostředí. Právně ukotvené zastoupení zájmů podníků vytvoření rámce pro posílenou finanční spoluúčast.

⁽¹⁹⁾ Viz zpráva PEPPER-IV, část I, kapitola IV, s. 56–58.

⁽²⁰⁾ Viz Thyssen Krupp: <http://www.thyssenkrupp.com/de/investor/belegschaftsaktie.html>.

⁽²¹⁾ Viz například doporučení MPO 193 týkající se podpory družstev.

4.4 FSZ ve veřejných službách

4.4.1 Nabídka FSZ se uskutečňuje převážně v právní formě akciové společnosti nebo společnosti s ručením omezeným, protože ji u nich lze provádět poměrně snadno. Určité formy podniků, především v nevýdělečné sféře – a s nimi i jejich zaměstnanci – jsou z této možnosti ze své podstaty vyloučeny (veřejné služby, neziskové organizace) nebo mohou takovou nabídku uskutečňovat jen s krajními obtížemi (spolky, nadace

apod.). Do této oblasti však spadá velké množství podniků a tím i zaměstnanců, pro něž není v současnosti FSZ možná.

4.4.2 Nehledě na cíl subsidiarity by proto mělo být cílem vytvořit takový model, který by otevřel možnost finanční spolupráce zaměstnanců **všem zaměstnaneckým skupinám a všem formám podniků**, přičemž je třeba zohlednit zvláštní situaci veřejného sektoru.

V Bruselu dne 21. října 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Změny v kovodělném průmyslu a jeho perspektivy“ (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2011/C 51/02)

Zpravodaj: **pan RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**Spoluzpravodaj: **pan GIBELLIERI**

Dne 16. února 2010 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Změny v kovodělném průmyslu a jeho perspektivy.

Poradní komise pro průmyslové změny, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 8. září 2010.

Vzhledem k obnově funkčního období Výboru se plenární shromáždění rozhodlo předložit toto stanovisko k hlasování na říjnovém plenárním zasedání a v souladu s článkem 20 jednacího řádu jmenovalo pana Rodríguez Garcia-Caro hlavním zpravodajem.

Na 466. plenárním zasedání, které se konalo dne 21. října 2010, přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 72 hlasy pro a 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Strategický význam

Kovodělný průmysl má zásadní význam pro přechod k hospodářství, které účinně využívá zdroje a produkuje nízké emise uhlíku, jak je stanoveno v cílech strategie Evropa 2020. Cíl zvýšit účinnost využívání zdrojů je pro toto průmyslové odvětví výzvou a zároveň obchodní příležitostí: hospodářství účinně využívající zdroje nemůže existovat bez kovodělného průmyslu. Je to silné odvětví vytvářející četná pracovní místa a zásadní pro tvorbu přidané hodnoty. Posiluje evropský hodnotový řetězec a je jedním z článků hodnotového řetězce směřujícího k hospodářství účinně využívajícímu zdroje.

1.2 Kovodělný průmysl má rovněž klíčový význam jako inovační a dodavatelské odvětví, zejména ve vztahu k iniciativě „Evropa méně náročná na zdroje“, jejímž cílem je oddělit hospodářský růst od využívání zdrojů, podpořit přechod k hospodářství s nízkými emisemi uhlíku, zvýšit využívání obnovitelných zdrojů energie, modernizovat sektor dopravy a podporovat energetickou účinnost.

1.3 Viditelnost

Problémem kovodělného průmyslu je jeho malá viditelnost.

1.4 Je důležité upozornit na to, že kovodělný průmysl nelze zaměňovat s hutnickým průmyslem. V jedné ze statistických publikací Eurostat s názvem European Facts and Figures je výroba železa, oceli a feroslitin (NACE 27) analyzována společně s výrobou kovodělných výrobků, tj. kovodělným průmyslem (NACE 28), a proto je velmi obtížné správně

posoudit zaměstnanost a tendence kovodělného průmyslu. Malá viditelnost se projevuje v posouzení dopadu, jež téměř neberou v potaz velmi důležité důsledky, které bude mít nadcházející regulace v tomto odvětví v mikroekonomickém měřítku. Je zásadní podpořit rozvoj potenciálu tohoto odvětví, zejména co se týče růstu jeho exportu, a vzít si praktická poučení z jeho podnikové a inovační kultury.

1.4.1 EHSV proto žádá Evropskou komisi, aby měla toto odvětví zpracovatelského průmyslu patřičně na paměti ve své organizaci a rozdělování lidských zdrojů, a zlepšila tak jeho zastoupení a dialog s ním v GR pro průmysl a podniky a GR pro obchod, a to v souladu s jeho zvláštním významem a charakterem – vytváří totiž 4,3 milionů pracovních míst v Evropské unii. Vzhledem k tomu tedy EHSV doporučuje Evropské komisi, aby ve svých útvarech a činnostech (např. v dialogu EU-Čína) vyhradila kovodělnému průmyslu vyšší formální zastoupení.

1.5 Správným rámcem pro to by bylo uplatnění zásady „zelenou malým a středním podnikům“

Administrativní zátěž spočívající v poskytování informací podle místních předpisů a předpisů EU příslušným orgánům je velmi vysoká, což malým a středním podnikům neusnadňuje existenci. Stejně tak je vzhledem k obecnému investičnímu klimatu panujícímu v mnoha zemích pro podniky stále snadnější, vhodnější a výnosnější nakupovat část svých výrobků mimo EU namísto zvýšení vlastní výroby, vyvíjení technologií a investování do inovací. Tyto postupy z dlouhodobého hlediska naruší konkurenceschopnost a odradí mladé techniky.

EHSV podporuje, aby byla zásada „zelenou malým a středním podnikům“ účinně a skutečně zohledněna při provádění strategie Evropa 2020 v oblasti průmyslové politiky, kterou Rada přijala na svém zasedání v červnu 2010, a rovněž v dalším sdělení o programu průmyslové politiky pro Evropu, jež vychází ze stěžejní iniciativy „Průmyslová politika pro věk globalizace“.

1.5.1 Zároveň je zásadně důležité podporovat podnikatele na všech úrovních tím, že se usnadní postupy zakládání podniků a bude se přát podnikavosti, a EHSV k tomu vyzývá státní orgány členských států.

Jedním z dalších nezbytných aspektů obecných podmínek, v nichž podniky provozují svoji činnost, je sociální politika a politika zaměstnanosti. EHSV žádá členské státy, aby se, především v okruhu sociální politiky, společně snažily zlepšit podmínky pro takový rozvoj podniků, díky němuž budou konkurenceschopné a rentabilní a umožní vytvářet udržitelná pracovní místa v evropském kovodělném průmyslu. Je důležité zajistit, aby tento průmysl mohl prostřednictvím sociálního dialogu a včasného a účinného informování a konzultování předvídat případné změny na úrovni podniků nebo změny strategií v podnicích, jež jsou jeho klienty, a změny ve výrobě materiálů. V této souvislosti by se mohla zvážit možnost podporovat výměny mezi členskými státy a sociálními partnery EU, aby se od sebe vzájemně učili a označily účinné nástroje, a rovněž úloha flexikurty.

1.6 Kvalifikovaní zaměstnanci, odpovídající předvídaní potřeb odborného vzdělávání a přiblížení odvětví mladým

Vzhledem ke střední velikosti podniků je ještě důležitější mít k dispozici dostatečný počet kvalifikovaných zaměstnanců. Klíčová k tomu budou opatření na boj proti nedostatku kvalifikovaných zaměstnanců, ať již se jedná o učně na vysoké úrovni, kvalifikované pracovníky, techniky, inženýry nebo výzkumné pracovníky, a rovněž na poskytnutí odpovídajícího vzdělávání a školení (jak formálního, tak odborného) těmto zaměstnancům.

1.6.1 EHSV zdůrazňuje, že má zásadní význam podnítit na všech úrovních iniciativy ke zlepšení image tohoto odvětví a k zatraktivnění tohoto odvětví pro mladé lidi. Je nezbytné, aby si tento průmysl, který je relativně náročný na pracovní sílu, zachoval a případně posílil svoji zaměstnaneckou základnu, co se týče jak počtu zaměstnanců, tak jejich kvality. EHSV žádá Komisi, aby prozkoumala možnost provést na evropské úrovni studii kvalifikací (jak vzdělání, tak odborných dovedností), jež jsou v kovodělném průmyslu žádané, za účelem předvídaní potřeb odborného vzdělávání. Tato studie by mohla být důležitým referenčním dokumentem pro posílení spolupráce mezi tímto průmyslem a technickými vysokými školami a centry odborné přípravy. EHSV doporučuje, aby nedávno vytvořený evropský sociální dialog pro kovodělný průmysl vedl

a podnítit tuto studii a aby v něm byly prozkoumány všechny možnosti výměny informací, jež jsou považovány za vhodné pro zlepšení situace malých a středních podniků a jejich zaměstnanců.

1.7 Inovace

Pro úspěch výzkumu a vývoje má zvláštní význam spolupráce mezi výrobcí kovů a kovodělným průmyslem. Celkově by se mělo věnovat více evropských zdrojů na výzkum v hutnictví a kovodělném průmyslu, především na výzkum materiálových technologií a nanotechnologií, s cílem zlepšit mechanické vlastnosti kovových materiálů v podnikovém výzkumu, a zvýšit a podpořit tak konkurenční a inovační výhodu tohoto odvětví. EHSV doporučuje evropským orgánům a zvláště Evropské komisi, aby při vytváření struktury osmého rámcového programu co nejvyšší měrou usnadnily přístup k projektům. Měla by být podpořena zejména spolupráce s malými a středními podniky, jelikož ty nedisponují (nebo jen omezeně) dostatečnými lidskými zdroji na to, aby mohly vypracovat, předložit a provádět případné inovační projekty.

1.7.1 EHSV doporučuje, aby inovační politiky EU lépe odrážely skutečnost, že průmyslové inovace nejsou do velké míry založeny pouze na nových vědeckých poznatcích, ale na různých formách inovací (např. na nových koncepcích logistiky nebo marketingu, organizačních inovacích, inovacích obchodních modelů, návrzích výrobků).

1.7.2 Vzhledem k tomu, že návrh a vývoj produktu se přesouvají do počátečních nebo konečných fází výrobního řetězce, představují stále větší výzvu ochrana práv duševního vlastnictví a otázka padělán. Také v tomto ohledu existuje velmi málo kovodělných podniků, které mohou vyčlenit zdroje, jež velké podniky věnují na ochranu svého duševního vlastnictví.

1.8 Chybějící image

Kovodělnému průmyslu chybí „image“. Zajistit si odpovídající image a příležitost je úkol, kterým by se tento průmysl měl zabývat, a pomohla by mu při tom podpora orgánů. EHSV v této souvislosti doporučuje státním a evropským orgánům, aby analyzovaly situaci tohoto odvětví z hlediska jeho úlohy průmyslového barometru a spolehlivého ukazatele „zdraví“ průmyslového výrobního řetězce a podílu, který na něm mají malé a střední podniky.

Jako problematické se rovněž jeví obecně chybějící uznání tohoto průmyslu a průmyslových projektů, což je důsledkem negativního profilu vytvořeného v průběhu desetiletí. Je nutné zajistit novou spolupráci mezi politikami, průmyslem a správou, aby podniky, které dodržují všechny právní požadavky, získaly lepší image.

1.9 Obchodní politika

Jak GŘ pro obchod, tak GŘ pro průmysl a podniky by měly mít dostatečné znalosti o kovodělném průmyslu a zaujmout vyvážený přístup při přijímání opatření, jež mají dopad na podniky tohoto odvětví. EHSV proto doporučuje Evropské komisi, aby přijala vhodná opatření a při přijímání rozhodnutí týkajících se tohoto průmyslu měla na paměti zájem Unie a odpovídající dopad na celý hodnotový řetězec a na celou průmyslovou strukturu. Evropská komise by ve svých vztazích se třetími zeměmi, zejména v obchodní politice, měla zachovávat zásadu reciprocity.

1.10 Seskupení (klastry)

Existuje značný zájem o vypracování výhledu pro kovodělný průmysl, který bude založen na různých uskupeních (klastrech) existujících po celé Evropské unii. Konkrétně již byly označeny tyto: Baskicko (Španělsko), Brescia (Itálie), Flandry (Belgie), Litva, Pays de la Loire (Francie), Slezsko (Polsko), jižní Vestfálsko (Německo), Vorarlbersko (Rakousko), Valencie (Španělsko). Bylo by nicméně vhodné provést více studií pro posouzení důsledků, hlavních tendencí a změn v průmyslové struktuře v těchto různých oblastech a případně provést jejich referenční srovnání (benchmarking).

1.11 Financování

EHSV by uvítal, kdyby se kladl větší důraz na potřebu nabídnout zpracovatelskému průmyslu, a to zejména malým středním podnikům tohoto průmyslového odvětví, mechanismy na podporu likvidity, což by mohlo vést k lepším postupům v celé Evropě.

2. Úvod

2.1 Lisabonská smlouva zavádí nový rámec pro fungování Evropské unie, svoji činnost zahájila nová Evropská komise a Evropskému parlamentu začalo v roce 2009 nové funkční období. Evropská unie obecně a evropská průmyslová základna konkrétně jsou zatím konfrontovány s celosvětovou dynamikou a souvisejícími výzvami, které nemají od doby vzniku EU obdoby.

2.2 Je třeba se těmto výzvám odhodlaně postavit, pokud chceme zadržet růst nezaměstnanosti, rostoucí rozklad podnikové a průmyslové struktury a ztrátu důvěry občanů, která je stále větší.

2.3 EHSV chce tímto stanoviskem z vlastní iniciativy týkajícím se kovodělného průmyslu nabídnout několik možných odpovědí na otázky, které budou v dlouhodobém výhledu rozhodovat o tom, zda si evropský kovodělný průmysl zachová inovační potenciál, ekonomickou odolnost a konkurenceschopné postavení na světovém trhu. CCMi zkoumá výzvy a příležitosti, které pro toto odvětví vyplývají z přechodu k udržitelnému hospodářství účinně využívajícímu zdroje tak, jak je definováno ve strategii Evropa 2020.

2.4 Mezi tyto otázky patří: Jak se postavit těmto výzvám? Budou instituce Unie schopné reagovat? V kterých směrech mohou vytvářet přidanou hodnotu? Je „Evropa 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění“ vhodným postupem k dosažení úspěchu?

3. Kovodělný průmysl je všudypřítomný

3.1 Podniky kovodělného průmyslu se vyskytují všude v Evropské unii, prakticky ve všech evropských regionech a městech. Jsou to flexibilní, inovační, často (relativně) malé, pragmatické podniky založené na poskytování služeb, vytvářejí (a zachovávají) pracovní místa a jsou pevnou součástí průmyslového dodavatelského řetězce, jak ho známe. Tyto podniky jsou tak zřejmé, že si jejich existenci často ani neuvědomujeme. Ačkoliv již byly učiněny první kroky, které je třeba uvítat, zejména první celoevropská studie, již nedávno zveřejnila Evropská komise, některé podniky kovodělného průmyslu jsou pravděpodobně díky své velikosti rozmanité, mnohostranné a odolné, ale na rozdíl od zastoupení zájmů celého odvětví zůstávají do velké míry neviditelné a nejsou ve středu zájmu politik.

3.2 Tato neviditelnost se projevuje např. v jedné ze statistických publikací Eurostatu „European Facts and Figures“, kde je výroba železa, oceli a feroslitin (NACE 27) analyzována společně s výrobou kovodělných výrobků, tj. kovodělným průmyslem (NACE 28). To výrazně ztěžuje možnost oddělení a řádně analyzovat zaměstnanost a výrobní tendence v kovodělném průmyslu.

3.3 Tato neviditelnost však není ospravedlnitelná. Kovodělný průmysl je „skrytým“ základním článkem, jenž má velký význam pro průmyslový dodavatelský řetězec v EU a jenž se navzdory relativně malé velikosti svých podniků může chlubit skutečně impozantními čísly v evropské ekonomice.

3.4 Následující údaje stručně popisují velikost kovodělného průmyslu a jeho strategický význam pro evropskou ekonomiku a pracovní sílu.

3.4.1 V Evropě se nachází obrovský počet malých podniků tohoto průmyslu (400 000), z nichž většina (95 %) má méně než 50 zaměstnanců.

3.4.2 Kovodělný průmysl zaměstnává v Evropě 4,2 milionů osob, tj. zhruba 12 % všech osob zaměstnaných v průmyslu.

3.4.3 Je to odvětví vytvářející pracovní místa: je význačné, že na rozdíl od většiny ostatních odvětví míra zaměstnanosti v tomto průmyslu v Evropě v posledních deseti letech neustále rostla až do nedávné hospodářské recese. Např. mezi roky 2000 a 2006 vzrostla zaměstnanost v tomto průmyslu zhruba o 8 %.

3.4.4 Je to hospodářské odvětví velkého významu: hodnota jeho produkce dosáhla v roce 2008 530 mld. EUR.

3.4.5 Hraje ústřední úlohu v průmyslové struktuře EU, neboť vyrábí součásti pro jiná průmyslová odvětví.

4. Strategický význam kovodělného průmyslu

4.1 Základní článek dodavatelského řetězce

Evropský kovodělný průmysl je základním článkem evropského průmyslového dodavatelského řetězce, neboť vyrábí součástky a hotové výrobky pro všechna ostatní výrobní odvětví.

— Součástky jsou dodávány zejména do automobilového průmyslu, leteckého a kosmického průmyslu, dopravy, strojírenství, včetně zejména výroby strojů, což samo o sobě činí z tohoto průmyslu klíčový prvek v přechodu k hospodářství účinněji využívajícímu zdroje.

— Tvarová ocel a ocelové plechy jsou základními součástkami pro stavebnictví (ocelové konstrukce budov, výztuže, ocelové struktury, obložení budov, materiály atp.).

— Nádoby pro odvětví zpracovatelského průmyslu, např. potravinářský, farmaceutický, chemický či petrochemický průmysl atp.

— Upevňovací součástky (vruty, matky a šrouby) a nástroje využívané jak v průmyslu, tak spotřebiteli.

4.2 Pevné průmyslové odvětví

Kovodělný průmysl má pevnou strukturu, která nevykazuje velké přebytky kapacity.

4.3 Odvětví vytvářející pracovní místa

Kovodělný průmysl zaměstnává okolo 12 % pracovní síly průmyslu v EU-27 a je v něm činná zhruba pětina výrobních podniků EU-27.

4.4 Odvětví, jež vytváří přidanou hodnotu

Evropský kovodělný průmysl vytvořil v roce 2006 10 % přidané hodnoty v průmyslu EU-27 a podílel se 7,4 % na průmyslové výrobě. Z tohoto hlediska je kovodělný průmysl (hrubá produkce a objem výroby) jedním z evropských mistrů „přidané hodnoty“ a jasně převyšuje jiná průmyslová odvětví.

4.5 Velké odvětví malých podniků

Evropský kovodělný průmysl je ve své podstatě významné průmyslové odvětví, přestože (či snad díky tomu, že) ho z velké části tvoří hlavně malé podniky s velkou rozmanitostí⁽¹⁾ (více než 90 % jsou malé a střední rodinné podniky). Tomuto průmyslu také v mnoha zemích (hlavní výjimkou je Německo) dominují mikropodniky (s deseti a méně zaměstnanci), jež tvoří 80 % všech podniků v tomto průmyslu (2006).

4.6 Odvětví, jež upevňuje evropský dodavatelský řetězec

4.6.1 Je pravděpodobné, že výrobní struktura kovodělného průmyslu není náhodná či nahodilá, ale vznikla praktickým přizpůsobením se potřebám trhu, v jejichž důsledku se nakonec zformoval evropský dodavatelský řetězec tak, aby nabídl potřebnou flexibilitu, inovace a funkci vyplňování mezery na trhu, již v současnosti toto odvětví zastává. V této souvislosti by se skutečnost, že průměrný kovodělný podnik má malou nebo střední velikost, neměla považovat za slabou stránku, ale naopak za relativní výhodu.

4.6.2 A to zejména proto, že studie ukazují, že tento průmysl je a zůstane i nadále ve velké míře odvětvím malých a středních podniků. Stávají se relativně ještě menšími v porovnání se svými velkými partnery z dodavatelského řetězce, jež na rozdíl od podniků kovodělného průmyslu procházejí rozsáhlým procesem konsolidace. Nicméně možnosti konsolidace jsou v kovodělném průmyslu obecně i ze strukturálních důvodů velmi omezené.

4.6.3 Potřeba rozsáhlé spolupráce v rámci celého dodavatelského řetězce. V souvislosti s dodavatelským řetězcem žádá EHSV Evropskou komisi a členské státy, aby řešily důležitou otázku zlepšení partnerství, rozšíření spolupráce uvnitř celého dodavatelského řetězce a zejména vytvoření kanálů, které by kovodělnému průmyslu umožnily vytyčit a ovlivnit rozvoj nových kvalit a tříd oceli, jež budou přizpůsobené vysloveným požadavkům.

⁽¹⁾ European Commission FWC Sector Competitiveness Studies – Competitiveness of the EU Metalworking and Metal Articles Industries, Final report, 18.11.2009, s. 91, kapitola Industry structure and size distribution of companies, podkapitola Extent and role of SMEs in the MMA sector: „Analýza odvětví výroby kovů a kovodělných výrobků podle velikosti podniků (podle počtu zaměstnanců) (viz tabulka níže) ukazuje, že v tomto odvětví převládají mikropodniky (méně než 10 zaměstnanců), jež v roce 2006 tvořily 80 % všech podniků v tomto odvětví. Zároveň bylo možné v tomto roce charakterizovat 17 % všech podniků tohoto odvětví jako malé (10–49 zaměstnanců). To znamená, že více než 95 % podniků v tomto odvětví zaměstnávalo v roce 2006 méně než 50 zaměstnanců. 3 % podniků bylo možné klasifikovat jako střední (50–249 zaměstnanců) a pouze asi 0,5 % jako velké (250 a více zaměstnanců).“

4.7 Sendvičové odvětví

Co se týče velikosti a úspor z rozsahu, budou vztahy kovodělného průmyslu s jeho zákazníky a dodavateli v nadcházejících letech stále asymetrickější. Kovodělný průmysl se tak (stále větší měrou) nachází v sendvičovém postavení, jež omezuje jeho možnosti ovlivňovat svůj osud a mít vliv na ekonomické prostředí. V této situaci roste stále více tlak na fixní náklady a kvalitu pracovních míst v tomto odvětví.

4.8 Odpovědi pro budoucnost založené na přesných analýzách

Toto stanovisko z vlastní iniciativy vychází z těchto strategických prvků a jeho cílem je dát odpovědi založené na skutečných zkušenostech kovodělného průmyslu, jehož podniky a seskupení (klastry) posilují všechny velké evropské regiony tím, že jim poskytují pracovní místa, odbornou přípravu a příležitosti. Toto odvětví je mnohostranné, odolné a inovační, má výjimečnou schopnost přizpůsobit se a zachovat si zaměstnanost za těch nejrůznějších okolností a mohlo by sloužit jako model pro nalezení odpovědi na nadcházející výzvy a pro zahájení změn.

5. Co je třeba učinit v evropském měřítku?

5.1 Kovodělný průmysl – šampión v oblasti malých a středních podniků

5.1.1 Ačkoliv v absolutních číslech existují regionální rozdíly (např. německé kovodělné podniky jsou zpravidla větší než podniky ve zbytku EU), vyznačuje se kovodělný průmysl jasným odlišujícím rysem: ve srovnání s ostatními hospodářskými odvětvími v něm převládají všudypřítomné podniky malé a střední velikosti.

5.1.2 EHSV se domnívá, že by se politikové neměli omezovat na rychlé uznání tohoto rysu a posléze ho nechat ležet stranou bez další činnosti. Nedávné analýzy ukazují, že tento odlišující rys související s malými a středními podniky nelze považovat za okrajový rys kovodělného průmyslu ani za náhodný znak, ale za základní prvek síly tohoto odvětví.

5.1.3 EHSV žádá Evropskou unii, aby pokračovala ve vyčerpávajícím průzkumu hlavních znaků tohoto odvětví a jasně a přesně stanovila, které jeho rysy jsou pro něj přínosem, jsou jeho silnými stránkami, a představují tak faktory vytvářející přidanou hodnotu uvnitř výrobního řetězce v EU.

5.1.4 Poté by měla Evropská unie přijmout politiky týkající se malých a středních podniků, aby naplnila tyto konkrétní potřeby. Měly by být vypracovány optimální politiky a osvědčené postupy, případně s využitím referenčního srovná-

vání (benchmarking), k naplnění specifických potřeb malých a středních podniků evropského kovodělného průmyslu. Zlepší a podpoří se tak kvalita a výhody tohoto odvětví a vytvoří se předpoklady pro to, aby i nadále bylo evropským šampiónem malých a středních výrobních podniků.

5.1.5 Studie silných stránek tohoto odvětví by navíc sloužily také k ověření toho, že se jedná o jednu z hnacích sil průmyslových inovací v Evropě, ke zdůraznění jeho výhod a zlepšení jeho image, což je velice zapotřebí k tomu, aby toto odvětví přilákalo pracovní sílu (zejména mladé pracovníky). Je třeba vytvořit politickou vizi pro toto evropské odvětví, aby bylo možné ho posunout v politice do popředí jako „tvůrce pracovních míst“ a inovační sílu ve výrobních řetězci.

Za současné situace, kdy různé administrativy v celé Evropě dávají teoretické, rétorické a často vágní sliby, co se týče významu malých a středních podniků, by bylo důležité namísto vágních „univerzálních“ postupů zdokonalit a přesněji vymezit praktická a realistická opatření s cílem pochopit, posílit a bránit toto důležité odvětví.

5.1.6 V důsledku střední velikosti podniků kovodělného průmyslu nemá většina jeho zaměstnanců přístup k evropským radám zaměstnanců nebo ekvivalentním evropským sítím, které by hájily jejich zájmy. Většina podniků tohoto odvětví nicméně buď vyvíjí činnost v nějakém evropském hodnotovém řetězci, nebo mají konkurenty mezi jinými podniky z tohoto odvětví usazenými mimo Evropskou unii. Následkem tohoto podléhají v mnoha případech jak mzdy, tak pracovní doba a pracovní podmínky přímé konkurenci. S cílem vyvarovat se nesrovnalostí v informacích se EHSV vyslovuje za účinné a přesné informování pracovníků, za jejich konzultování a za podporu sociálního dialogu. Evropská politika by vzhledem k vysokému počtu pracovních míst v malých a středních podnicích měla být schopna reagovat na potřeby těchto zaměstnanců.

5.2 Dostupnost surovin a zejména oceli

5.2.1 Zajištění dostupnosti surovin za rozumné ceny je pro kovodělný průmysl klíčovým prvkem, neboť dopad surovin se na transformovaném a globalizovaném trhu stále více odráží.

5.2.2 V důsledku své malé velikosti nemohou kovodělné podniky EU konkurovat v EU v oblasti nákladů na pracovní sílu, ani dosáhnout takových úspor z rozsahu jako jeho dodavatelé, např. ocelárny. Proto je nezbytné, aby jim byl umožněn přístup k jejich vstupům za konkurenčních tržních podmínek, zejména pokud jde o suroviny a energii.

5.2.3 EHSV rovněž Evropské komisi doporučuje, aby ve svých vztazích se třetími zeměmi trvala na zachování zásady reciprocity a v této souvislosti prozkoumala řadu faktorů, které v souvislosti s přístupem k surovinám staví evropské podniky do nerovnovážného postavení s podniky jiných zemí, např. Číny, které v Evropě soutěží o koupi železného šrotu, aniž by však evropské podniky měly stejný přístup ke koupi čínského železného šrotu, neboť čínský trh je uzavřený.

5.2.4 Je rovněž důležité podpořit schopnost podniků v tomto odvětví plánovat a čelit kolísavosti a různým případným scénářům (řízení rizik) a zajistit, aby normativní rámec pro evropské hutnictví železa nebyl překážkou investic do tohoto odvětví v Evropské unii. Posun od víceletých či ročních smluv ke stále krátkodobějším smlouvám nebo stále častěji promptním operacím pravděpodobně prohloubí tuto tendenci a bude postupně znesnadňovat kovodělným podnikům schopnost plánovat. EHSV doporučuje evropským institucím, aby vzaly v úvahu tuto tendenci a vypracovaly opatření, která malým a středním podnikům kovodělného průmyslu umožní vypořádat se s rostoucí kolísavostí cen. EHSV zejména doporučuje, aby byl tento důležitý aspekt zohledněn při přípravě dalšího sdělení o evropské strategii pro suroviny.

5.2.5 EHSV zároveň upozorňuje na rostoucí koncentraci v odvětví těžby železné rudy a žádá Evropskou komisi, aby vzala v úvahu rizika, která může vytváření potenciálních monopolů na světové úrovni pro evropský průmysl, což se odrazilo v postoji evropského ocelářství, strojírenství a automobilového průmyslu k ohlášené fúzi těžařských společností BHP Billiton Plc a Rio Tinto Plc.

5.3 Energie

5.3.1 Zajištění stálé dodávky energie má pro kovodělný průmysl EU zásadní význam. Toto odvětví musí zajistit dodávky všech zdrojů energie za konkurenčních tržních podmínek.

5.3.2 Klíčovou otázkou pro zajištění konkurence mezi dodavateli a distributory elektřiny je vybudování a financování infrastruktury a nezbytných přeshraničních propojení a odstranění překážek na státních hranicích, především pro přenos elektřiny.

5.3.3 Zároveň je důležité vytvořit při přijímání rozhodnutí v energetické politice správnou rovnováhu mezi environmentálními aspekty a ekonomickými dopady na stabilitu a ceny dodávek – tato rovnováha je pro konkurenceschopnost tohoto průmyslu klíčovým faktorem.

5.4 Soutěž za rovných podmínek

5.4.1 Podniky se sídlem v EU se rovněž setkávají s vysokou mezinárodní konkurencí, jak dovážených výrobků na vnitřním

trhu, tak na exportních trzích. Situaci ztěžují také velmi různorodé podmínky uvnitř EU (např. ceny energie, postup udělování povolení pro provozy/závody, provozní podmínky). EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby zajistila, že hospodářská soutěž s jinými zeměmi uvnitř EU a na mezinárodní úrovni bude probíhat za rovných podmínek.

5.4.2 EHSV žádá Evropskou komisi, aby dbala o zajištění rovných podmínek hospodářské soutěže s ostatními zeměmi na mezinárodní úrovni.

5.4.3 Orgány pověřené ochranou hospodářské soutěže musí věnovat mnohem více pozornosti zneužití vyplývajícím z relativní velikosti tohoto odvětví v poměru k jeho klientům a zejména dodavatelům.

5.5 Financování

5.5.1 Finanční instituce hrají, prostřednictvím rizik, která na sebe berou či nikoliv, a prostřednictvím svého stupně dostupnosti, důležitou úlohu při dosahování cílů průmyslové politiky.

Finanční krize, která od konce roku 2008 zahluje výhled pro reálnou ekonomiku, měla dopad i na kovodělný průmysl. Poptávka po půjčkách byla za nepříznivých ekonomických podmínek roku 2009 nízká, v roce 2010 však došlo v důsledku neočekávaně silného vzestupu k růstu této poptávky, což vede k nedostatkům v poskytování financí podnikům. Tyto nedostatky pocítily výrazněji malé a střední podniky, které jsou téměř výhradně závislé na financování prostřednictvím bank. Kovodělný průmysl se svým vysokým podílem malých a středních podniků se ocitá pod tlakem, jež se může změnit ve vážnou finanční tíseň.

5.5.2 Bankovní instituce se nezdraly přijímat rizika při investování do zajišťovacích fondů a jiných cenných papírů, zato se však zdráhalo je přijímat, pokud se jedná o plnění jejich základního úkolu zajišťování prostředků pro reálnou ekonomiku. Je důležité zdůraznit, že finanční sektor musí být prostředkem k dosažení cíle. Na tomto rozcestí se bankovní sektor připravuje na provádění směrnice o kapitálových požadavcích (CRD), která na banky vyvine dodatečný tlak, co se týče snižování pákového účinku, a uloží jim restriktivnější přístup k přijímání rizik. Je třeba blíže přezkoumat předpisy, aby se předešlo negativním vedlejším účinkům na dostupnost úvěru pro celé odvětví.

5.5.3 EHSV by uvítal, kdyby se více zdůraznila potřeba nabídnout zpracovatelskému průmyslu, zejména malým a středním podnikům tohoto odvětví, mechanismy pro zisk likvidity, což by mohlo vést k lepším postupům v celé Evropě.

5.5.4 Kovodělný průmysl je významným odvětvím pro evropský export. EHSV by uvítal opatření na podporu rozvoje potenciálu tohoto odvětví, zejména v oblasti růstu exportu.

Některá z těchto opatření by se bezpochyby měla zaměřit na zlepšení přístupu k finančním prostředkům a úvěrům na export.

V Bruselu dne 21. října 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko specializované sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost k tématu „Důsledky krize veřejného dluhu pro veřejnou správu v EU“ (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2011/C 51/03)

Zpravodaj: **pan SMYTH**

Dne 29. dubna 2010 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 svého jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Důsledky krize veřejného dluhu pro veřejnou správu v EU.

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. září 2010.

Vzhledem k obnově funkčního období Výboru se plenární shromáždění rozhodlo předložit toto stanovisko k hlasování na říjnovém plenárním zasedání a v souladu s článkem 20 jednacího řádu jmenovalo pana SMYTHe hlavním zpravodajem.

Na 466. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. října 2010, přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 120 hlasy pro, 7 hlasů bylo proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Krize veřejného dluhu vyvolaná finanční a fiskální krizí ohrožuje samotnou existenci hospodářské a měnové unie (HMU) a žádá si efektivní finanční, hospodářské a politické reakce. Ozřejmila nedostatky Paktu o stabilitě a růstu jako mechanismu zajišťujícího daňovou odpovědnost v členských státech.

1.2 EHSV podporuje opatření, jež doposud přijala Rada a ECOFIN prostřednictvím evropského stabilizačního mechanismu a evropského nástroje finanční stability na podporu členských států při finančních potížích. Jde o prozatímní řešení, které však může být základem trvalejšího postupu a rámcem pro podmíněnou finanční podporu zřízením skutečného evropského měnového fondu. Rovněž by bylo možné zvážit zřízení evropské agentury pro veřejný dluh, která by vydávala evropské obligace.

1.3 EHSV doufá, že proto, aby nedošlo k ohrožení cílů plánu evropské hospodářské obnovy, budou zahájeny programy na snížení veřejného dluhu v eurozóně, které budou schopny zajistit hospodářskou a měnovou stabilitu této oblasti. To by mělo být uskutečněno v souladu se současnou hospodářskou situací a s cíli hospodářské obnovy a zaměstnanosti, jež jsou uvedeny ve sdělení Komise Evropa 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění a jež krize vážně ohrozila.

1.4 Z krize veřejného dluhu můžeme získat řadu ponaučení pro budoucí veřejnou správu v EU. Původní návrhy pracovní skupiny pro hospodářskou politiku týkající se dohledu a sankcí

představují posun správným směrem. EHSV se nicméně domnívá, že sankce by měly být kompenzovány větší evropskou solidaritou v souvislosti s řízením veřejných dluhů, avšak konstatuje, že stále neexistuje formální mechanismus, jak se vypořádat s neplacením veřejného dluhu. To je přetrvávající strukturální nedostatek ve skladbě HMU, kterým se musí zabývat političtí činitelé. Sankce by však měly být jak politické, tak ekonomické, aby se zamezilo ještě většímu zvýšení zadlužení příslušných zemí.

1.5 Velkou část viny za krizi veřejného dluhu lze přičíst nezodpovědným daňovým politikám, které prováděly některé členské státy. Na vině jsou částečně i neopatrné bankovní půjčky, které podpořily bubliny na trhu s aktivy a ve stavebnictví a částečně neopatrné chování ratingových agentur. Ke krizi rovněž do velké míry přispěla rozsáhlá pomoc bankám v některých členských státech, financovaná daňovými poplatníky, a následná křehkost celosvětového finančního systému. Do budoucna je třeba účinně reformovat celosvětový bankovní systém, který by zabránil opětovnému výskytu takového jednání.

1.6 EHSV doufá, že cílem posílení evropského hospodářského řízení, jež bude zahájeno v lednu 2011 novým půlročním předsednictvím prostřednictvím lepší koordinace hospodářských politik členských států⁽¹⁾, bude udržení zaměstnanosti v Evropě, již krize vážně ohrozila.

1.7 EHSV se nicméně domnívá, že přinejmenším v zemích eurozóny nestačí pouhá koordinace hospodářských politik, ale je nezbytná skutečná společná hospodářská politika. Dále by bylo alespoň v první fázi vhodné koordinovat fiskální politiku.

⁽¹⁾ KOM(2010) 367, *Lepší koordinace hospodářské politiky pro stabilitu, růst a nová pracovní místa – Nástroje pro silnější správu ekonomických záležitostí EU.*

2. Pozadí krize – fiskální politiky podporující hospodářskou a měnovou unii

2.1 Fiskální disciplína je jedním z klíčových prvků makroekonomické stability, což platí dvojnásob v případě měnové unie, jako je např. eurozóna, kterou tvoří suverénní státy, které nesou i nadále odpovědnost za své fiskální politiky. V eurozóně již nejsou k dispozici národní měnové politiky a politiky směnných kurzů, jež by reagovaly na otřesy, kterým čelí jednotlivé země. Fiskální politiky jsou proto všemocné, ale mohou se takovými otřesy přizpůsobit lépe, pokud budou vycházet z pevné pozice.

2.2 Byly zavedeny některé mechanismy a některá opatření s cílem zajistit zdravé fiskální politiky a omezit rizika pro cenovou stabilitu. Tato opatření jsou zakotvena v člancích 121, 123, 124, 125 a 126 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) a zahrnují Pakt o stabilitě a růstu (na základě článků 121 a 126), postup při nadměrném schodku (článek 126), zákaz měnového financování (článek 123), zákaz zvýhodněného přístupu k finančním institucím (článek 124) a klauzule zakazující převzetí závazků veřejného sektoru členských států Unii (tzv. no-bail-out clause) (článek 125).

2.3 Základní pravidlo rozpočtové politiky zakotvené ve Smlouvě je, že se členské státy vyvarují nadměrných schodků veřejných financí. Základem pro dodržení tohoto kritéria je, že členské státy by měly zachovat limit ročního schodku veřejných financí 3 % HDP a udržet hrubý státní dluh vůči HDP na úrovni 60 % nebo nižší.

2.4 Za výjimečných okolností nemusí být dočasné překročení schodku nad tento limit považováno za nadměrné za předpokladu, že bude blízké tomuto limitu. Rozhodnutí o tom, zda se členský stát nachází v situaci nadměrného schodku, záleží na Radě ECOFIN na základě doporučení Evropské komise. Pokud Rada rozhodne, že se členský stát nachází v situaci nadměrného schodku, je třeba přijmout nezbytné kroky odpovídající postupu při nadměrném schodku. Ty by mohly v konečné fázi vést k uložení sankcí vůči dotyčnému členskému státu.

2.5 Základem Paktu o stabilitě a růstu je zajistit, že budou trvale přijímány zdravé rozpočtové politiky. Pakt stanoví povinnost členských států dodržovat u svého rozpočtového stavu střednědobý cíl „téměř vyrovnaného nebo přebytkového rozpočtu“, jak je definováno v předpisech pro jednotlivé země. Přizpůsobení se těmto pozicím by mělo členským státům umožnit vyrovnat se s běžnými cyklickými výkyvy při udržení schodku veřejných financí pod referenční hodnotou 3 % HDP. Ve skutečnosti byly základní koncept a činnost Paktu o stabilitě a růstu velmi vzdálené. Jak v nedávné době uvedla Evropská centrální banka (ECB):

„Soulad jednotlivých členských států s rozpočtovými normami Maastrichtské smlouvy a Paktu o stabilitě a růstu však je nerovnoměrný. Porušení 3 % referenční hodnoty HDP pro schodek veřejných financí je v některých zemích opakované a trvalé, což vede k závěru, že minimálně v těchto případech postrádá provádění Paktu dostatečnou přísnost a politickou vůli. Odchytky od daňových plánů byly v jednotlivých zemích v různé míře zapříčiněny příliš optimistickými odhady růstu, následnými přezkumy údajů, neočekávanými výkyvy příjmů a trvalým překročením plánovaných výdajů.“ (Deset let Paktu o stabilitě a růstu, článek v měsíčním bulletinu ECB, říjen 2008).

2.6 Současné celosvětové finanční krizi předcházely zjevné nesouhlasy s daňovými pravidly podpírajícími HMU, avšak dalo by se říci, že hrozby neplacení veřejného dluhu v rámci měnové unie představují druhou fázi této krize. Po deseti či více letech snadného růstu úvěrů, což vedlo k velkému rozmachu na reálním trhu a ve stavebnictví a následně k ekonomické implozi, se v některých členských státech objevily prudce rostoucí problémy se zadlužením. Je poněkud ironické, že vlády Řecka, Španělska a Portugalska nemusely během bankovní krize provést záchranné operace svých bankovních systémů financované daňovými poplatníky. Jejich potíže v souvislosti s veřejným dluhem však nyní ohrožují stabilitu bankovního sektoru v celé EU. To svědčí o tom, že pomoc bankám financovaná daňovými poplatníky nebyla hlavní příčinou nárůstu veřejného dluhu.

2.7 Během bankovní krize se často tvrdilo, že některé banky jsou „příliš velké na to, abychom dopustili jejich krach“. Nyní se hovoří o členských státech, které bojují s rostoucím veřejným dluhem, že jsou „příliš důležité na to, aby si dovolily neplatit dluh“. Stejně jako museli daňoví poplatníci s těžkým srdcem přijmout, že je nezbytné převzít závazky provinilých bank, nyní v některých členských státech naopak mezinárodní trhy s obligacemi požadují potenciálně ještě bolestivější úpravy veřejných financí. Nejistota, kterou vytvořil problém neplacení veřejného dluhu, začala rovněž poškozovat samotné euro a podnítila obavy, že by mohla pohltnout několik členských států z eurozóny.

2.8 Krize veřejného dluhu je krizí důvěry v EU obecně a v eurozónu obzvlášť. Je zapotřebí politického a finančního řešení. Tato krize zpochybnila přiměřenost výše uvedených daňových opatření na zajištění stability jednotné měny. Vcelku oprávněně by se dalo říci, že Pakt o stabilitě a růstu neuspěl a Evropa nyní potřebuje vytvořit nový fiskální a měnový rámec, který by se mohl efektivněji vyrovnat s vážnými negativními hospodářskými výsledky či dokonce úpadkem v členském státu. Pokud je toto pravda, jak by měl takovýto rámec vypadat?

3. Alternativní fiskální a měnový rámec

3.1 V posledních měsících došlo ke značnému vývoji jak na úrovni strategických úvah, tak na úrovni provádění politik. Jedním zajímavým návrhem předloženým za účelem řešení této krize veřejného dluhu a otázky insolvence vlád je vytvoření Evropského měnového fondu (EMF) ⁽²⁾. Podnětem k tomuto návrhu se stal argument, že Mezinárodní měnový fond (MMF) nemá zkušenosti s řešením hrozby neplacení veřejného dluhu v členském státě měnové unie a že EU by měla k dispozici mnohem silnější prováděcí mechanismy, pokud by fungoval EMF.

3.2 Pojem Evropský měnový fond by měl být analogií s různými politickými reakcemi na současnou znepokojivou finanční situaci, kdy cílem je zabránit úpadku významných finančních institucí. Zatímco se EU dostává z bankovní krize, politická diskuse se zaměřuje na reformy, jež by umožnily plánovanou insolvenční instituci a samofinancování záchranných fondů pro větší banky s platební neschopností. Jinými slovy, po stabilizaci finančních systémů se v současnosti evropské politické činitele zaměřují na zajištění toho, aby v budoucnu nesly zátěž v době krize finanční instituce, nikoli daňoví poplatníci. Návrhy na bankovní reformy zahrnují vyšší podíly kapitálu, důslednější dohled, omezení odměn bankéřů a vypracování pohotovostních opatření pro případ krize (tzv. „living will“). V rámci HMU musí být za účelem ochrany jednotné měny tento systém také posílen, aby se vyrovnal s nestabilitou způsobenou neplacením nebo úpadkem jednoho z jejích členů.

3.3 Navrhovatelé EMF argumentovali, že tento systém bude v souladu s posílenou spoluprací zakotvenou ve Smlouvě, a tudíž není zapotřebí tuto Smlouvu měnit. Řádně ustavený EMF řeší slabé stránky struktury HMU, které byly způsobeny dosavadním neúspěchem Paktu o stabilitě a zjevným nedostatkem důvěryhodnosti klauzule zakazující převzetí závazků veřejného sektoru členských států Unii.

3.4 Jak by byl tento fond financován? Aby se minimalizoval problém morálního rizika, jemuž nyní čelí Německo a Francie při spolufinancování mimořádného balíčku pro Řecko, do EMF by přispívaly pouze ty země, které nesplňují maastrichtská kritéria. Jejich míra příspěvku by byla určena dvěma pravidly:

— 1 % ročně z částky nadměrného dluhu, která je definována jako rozdíl mezi současnou úrovní veřejného dluhu (na konci předchozího roku) a maastrichtským kritériem 60 % HDP. Pro Řecko s mírou zadlužení k HDP ve výši 115 % by se jednalo o příspěvek do EMF v řádech 0,55 %.

— 1 % nadměrného schodku, tj. výše schodku za daný rok, která překračuje maastrichtské kritérium 3 % HDP. Pro Řecko by schodek 13 % HDP znamenal příspěvek do EMF v řádech 0,10 % HDP.

Za rok 2009 by celkový příspěvek Řecka byl 0,65 % HDP, což je mnohem méně, než je nyní požadovaná míra úspornosti.

3.5 Kromě toho by si EMF mohl vypůjčit na trzích, aby měl dostatečné prostředky nad rámec nashromážděných příspěvků, a mohl tak splnit všechny požadavky. EMF by mohl zakročit, aby poskytl finanční podporu buď prostřednictvím likvidní části svých fondů nebo ručením veřejného dluhu členským státem. Pro ilustraci a s přihlédnutím k nabytým zkušenostem, by byl EMF s využitím navrhovaného mechanismu financování schopen nashromádit 120 mld. EUR rezerv od doby vzniku HMU. V kombinaci s odpovídajícími úrovněmi půjček na trhu by tak bylo k dispozici dostatek finančních prostředků na záchranu jakéhokoli menšího členského státu v eurozóně.

3.6 Co se týká vymáhání, EU má několik možností, včetně pozastavení strukturálních fondů, odebrání nových finančních záruk či dokonce vyloučení dané země z peněžního trhu eurozóny. Tyto sankce by byly použity v postupných krocích, jelikož v návaznosti po sobě představují výrazný hospodářský tlak na členské státy, které neprovádějí předem dohodnuté reformní programy.

3.7 Jednou z proklamovaných výhod navrhovaného EMF je, že by mohl kontrolovat plánovanou insolvenční člena eurozóny, který nesplňuje podmínky reformního programu. Ve srovnání s nejistotami ohledně restrukturalizace dluhu na mezinárodních trzích s obligacemi by EMF mohl nabídnout držitelům veřejného dluhu za neplatící členský stát, aby si směnili tento dluh za standardní slevu vůči nárokům EMF. Takto by bylo narušení způsobené neplacením omezeno a rovněž by byly sníženy ztráty, jež by utrpěly finanční instituce.

3.8 Zastánci EMF tvrdí, že tento fond nabízí značné výhody oproti pouhému MMF. EMF by mohl dohlížet na plánovanou insolvenční, což by minimalizovalo škodlivé vedlejší účinky na trzích s obligacemi a na dalších finančních trzích. Díky zkušenostem získaným během bankovní krize by politika měla být řízena tak, aby nejen předešla budoucí krizi, ale aby na ni také byla připravena. To samé platí pro krizi veřejného dluhu. Až současná krize pomine, jestli se tak stane, musí být Evropa připravena na to, že se může objevit znovu.

⁽²⁾ Tento návrh je v úplné verzi k dispozici v publikaci D. Gros a T. Mayer: „How to deal with sovereign debt default in Europe: Towards a Euro(pean) Monetary Fund.“ Policy Brief č. 202, Centrum pro studium evropské politiky, květen 2010. Mnoho argumentů v tomto dokumentu pochází z tohoto erudovaného příspěvku.

3.9 Další zajímavý soubor myšlenek se zaměřuje na napětí mezi nutností evropské hospodářské obnovy a snížením dluhu. Průzkum dokázal, že fiskální disciplíny eurozóny, pokud jde o maastrichtská kritéria a Pakt o stabilitě a růstu, měly tlumivý účinek na hospodářský růst ve srovnání s USA a Spojeným královstvím⁽³⁾. Ironií je, že finanční krize začala v USA, kde byl politickou reakcí enormní fiskální a monetární proticyklický stimul. Makroekonomická politika eurozóny je poškozována setrvačností, kvůli zaměření politiky spíše na měnovou stabilitu, nežli na růst. To je pochopitelné v kontextu vytváření důvěryhodnosti jednotné měny a ECB, avšak nyní to může být považováno za potenciální brzdění hospodářské obnovy. Je skutečně možné argumentovat, že uvolnění mezi stanovených Paktem o stabilitě a růstu by mohlo stimulovat hospodářskou obnovu a snížit dluh.

3.10 Tvrdí se, že jakákoli politická nebo institucionální reakce na krizi veřejného dluhu by měla řešit otázku snížení dluhu tak, aniž by byly ohroženy cíle plánu evropské hospodářské obnovy. Jednou z možností, jak toho dosáhnout, by mohla být kombinace procesu snižování dluhu s nárůstem investic, aby se zabránilo deflačním účinkům snižování dluhu. Tento návrh vychází z bílé knihy o růstu, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti, kterou vydal v roce 1993 Delors, a její hlavní myšlenkou je možnost převodu dluhu. Podíl každého členského státu na veřejném dluhu byl tedy převeden na obligace Evropské unie. Tento převod by stále zavazoval členské státy, aby obsluhovaly svůj podíl veřejného dluhu, v tomto případě v eurobondech. Nejednalo by se tedy o odpis dluhu ani o nárůst rozsahu výpůjček členských států, které čelí potížím s dluhem. Spíše by se tím snížily servisní náklady na převedený podíl. Zastánci tohoto návrhu tvrdí, že by mohl být sladěn s hlavními směry stávající Smlouvy. Společně s převodem dluhu se rovněž navrhovalo rozšířit možnosti půjčování Evropské investiční banky (EIB) a národních finančních institucí tak, aby mohl být financován plán evropské hospodářské obnovy a zmírněno omezení pracovního příjmu a obchodu vyplývající z agresivního snižování dluhu⁽⁴⁾.

3.11 Oficiální reakce na krizi v oblasti dluhu byla formulována na mimořádném zasedání Rady dne 9. května 2010. Zahrnuje vytvoření evropského mechanismu finanční stabilizace na základě čl. 122 odst. 2 (mimořádné události) SFEU a mezivládní dohody členských států eurozóny. Evropský mechanismus finanční stabilizace disponuje 60 miliardami eur a funguje podobně jako MMF. Dále byla zřízena jednotka pro speciální účel, o níž nadále budeme hovořit jako o evropském nástroji finanční stability. Tato jednotka bude existovat po dobu

⁽³⁾ Viz Fitoussi, J.P. and F. Saraceno: „Europe: How deep is a Crisis? Policy Responses and Structural Factors Behind Diverging Performances“, Journal of Globalisation and Development. Volume 1 Issue 1 Berkeley Electronic Press, 2010.

⁽⁴⁾ Celkový přehled těchto návrhů viz Holland, S.: „A European Monetary Fund, Recovery and Cohesion“, <http://www.insightweb.it/web/node/136> (vydáno dne 10.6.2010).

tří let a bude disponovat až 690 miliardami eur na podporu členských států eurozóny, které čelí mimořádným finančním obtížím. Evropská centrální banka navíc začala zasahovat v oblasti trhů s obligacemi a skupuje dluhy vlád ve finanční tísní.

3.12 Tato nová opatření mají několik důležitých aspektů. Zaprvé nejsou lacinou finanční variantou a daný členský stát splatí prostřednictvím Komise veškeré úroky a jistinu úvěru. V tomto smyslu není evropský mechanismus finanční stabilizace pomocí, a proto je v souladu s článkem 125. Zadruhé představují evropský mechanismus finanční stabilizace a evropský nástroj finanční stability úvěrové položky a nikoli rozpočtové položky, a proto zůstávají v rámci rozhodnutí týkajících se vlastních zdrojů. Zatřetí bude evropský nástroj finanční stability funkční po dobu tří let, ale jeho dopady by mohly o několik let přesáhnout toto období v případě, že bude vydávat obligace s delšími lhůtami splatnosti. Začtvrté se plánuje, že evropský nástroj finanční stability bude vydávat obligace, které budou všechny členské státy EU garantovat až na 120 %; cílem je, aby tyto obligace měly rating AAA, aby se tak omezily jejich správní náklady⁽⁵⁾. Evropský mechanismus finanční stabilizace je rovněž hmatatelným důkazem toho, že solidarita EU představuje základní oporu hospodářské a měnové unie.

3.13 To, s jakou účinností budou návrhy evropského mechanismu finanční stabilizace řešit současnou krizi veřejného dluhu, jasně prokáží příští měsíce a bude záležet na tom, v jaké míře jednotlivé členské státy uskuteční daňové úpravy požadované EU a MMF. EU znovu potvrdila, že si přeje upevnit fiskální disciplínu a nalézt trvalý rámec pro řešení krize. To vedlo k dohadům, že evropský mechanismus finanční stabilizace a evropský nástroj finanční stability by mohly být trvalé, čehož by však bylo obtížné dosáhnout, jelikož by to vyžadovalo jednomyslný souhlas všech členských států. Absence zásadních návrhů týkajících se možnosti nesplacení veřejných dluhů svědčí o tom, že političtí činitelé tuto možnost nepřipustí. To je zcela pochopitelné, avšak nevylučuje se tím to, že by k takové eventualitě (nesplacení dluhu) nemohlo dojít.

4. Důležité ponaučení

4.1 Je stále zřejmější, že krizi v oblasti dluhů se mohlo předejít, pokud by existovalo lepší řízení v členských státech a v EU, a je nezbytné, aby se slabé stránky v řízení, k nimž v minulosti docházelo, v budoucnosti neopakovaly. Za tímto účelem vyhlásila pracovní skupina pro koordinaci hospodářské politiky sérii opatření na posílení rozpočtového dohledu, v souladu s Paktem o stabilitě a růstu. Tato opatření se týkají

⁽⁵⁾ Dne 21. září vydaly všechny nejdůležitější ratingové agentury prohlášení, že obligacím vydaným evropským nástrojem finanční stability udělí rating AAA.

vzájemného dohledu nad návrhy rozpočtů členských států, dřívějšího uplatňování sankcí, pokud jde o 3 % a 60 % limitní hodnoty dluhu, spuštění postupu při nadměrném schodku, není-li snížení dluhu dostatečné a včas, a větší nezávislosti národních statistických úřadů na příslušných vládách členských států.

4.2 Úloha a chování hlavních ratingových agentur po dobu finanční a dluhové krize byly minimálně zavádějící⁽⁶⁾. Kancelérka Merkelová navrhla, aby byla vytvořena nová nezávislá evropská ratingová agentura, který by konkurovala současné velké trojce⁽⁷⁾. Rovněž se navrhuje, aby byla Eurostatu přiznána pravomoc vydávat ratingy týkající se veřejných financí členských států. Kdyby takovéto pravomoci byly bývaly k dispozici, Eurostat by býval vydal včasější varování ohledně řecké krize v oblasti dluhu⁽⁸⁾.

4.3 Komise byla kritizována za nedostatek ostražitosti a proaktivity, pokud jde o zajištění kvality údajů o veřejných financích jednotlivých členských států. Tento bod se týká širší problematiky dohledu, přezkumu a souladu, které jsou hlavním důvodem neúspěchu mechanismů Paktu o stabilitě a růstu. Každé dlouhodobější řešení se musí účinně zabývat těmito otázkami.

4.4 Ačkoliv v Řecku, Španělsku a Portugalsku neexistovala žádná pomoc bankám financovaná daňovými poplatníky, rozsah této pomoci všude jinde v EU a v USA přispěl k nebývalé silnému tlaku na veřejné trhy s obligacemi a tuto krizi uspil. Je nezbytné provést účinné reformy celosvětového bankovního systému, které by zabránily tomu, aby znovu došlo k obdobné finanční, hospodářské a sociální nestabilitě.

V Bruselu dne 21. října 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽⁶⁾ Celkovou diskusi o nedostacích ratingových agentur naleznete v dokumentu Komise USA pro burzu a cenné papíry (US Securities and Exchange Commission) „Summary Report of Issues Identified in the Commission Staff's Examinations of Select Credit Rating Agencies“ <http://www.sec.gov/news/studies/2008/craexamination070808.pdf> (vydáno dne 10.6.2010).

⁽⁷⁾ Deník Irish Times uvádí, že německá kanclérka prohlásila, že nová agentura by „přirozeně nebyla politicky závislá“, ale „jednala by v duchu udržitelné ekonomiky, jež není orientována na krátkodobé období“. Irish Times, 21. května 2010.

⁽⁸⁾ Při naší návštěvě Eurostatu se nám dostalo informace, že Eurostat již dříve opakovaně varoval před vysokým schodkem Řecka a krizí veřejného dluhu, avšak nebyla mu věnována pozornost.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Transatlantické vztahy a mezinárodní propagace evropského sociálního modelu“ (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2011/C 51/04)

Zpravodajka: **paní BATUT**

Dne 14. července 2009 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu:

Transatlantické vztahy a mezinárodní propagace evropského sociálního modelu.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 3. září 2010.

Vzhledem k obnově mandátu Výboru se plenární shromáždění rozhodlo vyjádřit se k tomuto stanovisku na říjnovém plenárním zasedání a v souladu s článkem 20 jednacího řádu jmenovalo paní BATUT hlavní zpravodajkou.

Na 466. plenárním zasedání, které se konalo dne 21. října 2010, přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 110 hlasy pro, 34 hlasů bylo proti a 16 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV se řadí mezi příznivce postupné integrace volného euroatlantického trhu a rád by prohloubil evropsko-americké vztahy a zejména položil důraz na sociální oblast s cílem předvídat důsledky dokončení této transatlantické hospodářské integrace tak, aby z ní obě společnosti, americká i evropská, profitovaly rovným dílem a aby tak dále posílily svoji konkurenceschopnost, zejména vůči rozvíjejícím se ekonomikám.

1.2 Vzhledem ke skutečnosti, že hospodářské a sociální prvky sdružené pod pojmem „evropský sociální model“ (ESM) představují světově jedinečný systém, který je základem plodného rozvoje, ⁽¹⁾ a v současné době krize je účinným nárazníkem pro postižené společnosti, EHSV připomíná, že signatáři Lisabonské smlouvy se rozhodli propagovat tento model; cílem EHSV je rozvíjet v rámci transatlantického dialogu legitimitu:

- 1) evropské identity,
- 2) hodnot a kultury Evropy včetně ochrany životního prostředí,
- 3) EHSV, který prostřednictvím svých členů zastupuje organizovanou občanskou společnost Unie.

1.3 Evropský sociální model zahrnuje systémy kolektivní sociální ochrany, veřejné služby a sociální dialog. **EHSV vyzývá všechny instituce Unie, aby nejen zastupovaly, ale**

také za všech okolností, zvláště pak v transatlantickém dialogu, propagovaly tento model, jež požadují jejich občané.

1.3.1 Jestliže Evropané zařadí sociální oblast obecně mezi priority EU, budou zastoupeni a lépe vybaveni k témuž úsilí ve stávajících dialogích, v TEC i v rámci TALD ⁽²⁾.

1.3.2 Cílem EHSV je lepší poznání sociálních hodnot Unie ve Spojených státech a to, aby lepší porozumění na obou březích Atlantiku nakonec vedlo k dosažení souladu v oblasti pokroku jejich sociálních zájmů a v úsilí o vyšší sociální porozumění, a proto usiluje o to, aby Unie o evropském sociálním modelu informovala americkou občanskou společnost. Vhodnými nástroji k realizaci tohoto cíle by se mohly stát TEC a TALD. Pro EHSV znamená propagace ESM ⁽³⁾ nutnost zvýšit informovanost o EU ve Spojených státech.

1.4 EHSV doporučuje, aby vedle nových finančních předpisů euroatlantická zóna přijala též společné normy pro ratingové agentury a nová pravidla hospodářské soutěže, jež by více respektovala zájmy občanů. Od Unie očekává pevné postoje, jež pro ně budou zárukou životní úrovně, a od transatlantického dialogu pak schopnost naslouchat občanské společnosti na obou stranách oceánu.

⁽¹⁾ Svědčí o tom růst HDP členských států od zrodu EU, dále viz pozn. pod čarou č. 6.

⁽²⁾ TEC – Transatlantická hospodářská rada, TALD: Transatlantický dialog mezi odbory.

⁽³⁾ Úř. věst. C 309, 16.12.2006, s. 119–125.

1.5 Je zapotřebí zužitkovat dialog organizovaných občanských společností a dialog v rámci trhu práce jak interně, tak ve vztazích s představiteli podniků, počínaje stávajícími evropsko-americkými orgány. Nápomocna by zde mohla být Evropská komise, jež zvýšila svoji podporu dialogu ze 600 000 na 800 000 EUR pro období 2011/2012. **EHSV by pak byl připraven spolu se svými americkými protějšky zajistit vybudování struktury evropsko-americké rady občanské společnosti.** Bude zapotřebí nalézt způsoby, jak v obou občanských společnostech dát prostor zaměstnancům a rozvíjet informační a poradní činnost, především v tomto kritickém období po finančním krachu roku 2008. EHSV se domnívá, že bohatší dialog, občanský i sociální, a vyšší míra transparentnosti by bývaly mohly zabránit krizi, která trvá již tři roky.

1.5.1 Mezi cíle transatlantického dialogu musí patřit vzájemné učení jednoho od druhého a konkrétní kroky v oblasti ochrany lidských, politických a občanských práv, ale také práv hospodářských a sociálních. Unie by v transatlantickém dialogu měla hospodářská a sociální práva prezentovat jako klíčové prvky svých postojů.

1.5.2 EHSV se domnívá, že dialog mezi Evropou a Spojenými státy by obohatila diskuse o sociálních otázkách, jež jsou natolik zásadní pro soudržnost společností na obou stranách, např. o vzdělávání, jak primárním, tak celoživotním, jež spadají do národní, ale také „federální“ pravomoci a jsou velmi důležité pro ekonomiku služeb založenou na znalostech v obou společnostech. Aby se vytvářela nová pracovní místa a zvýšila se životní úroveň Evropanů, bylo by v první řadě vhodné stanovit za jednu z hlavních priorit politické agendy otázku produktivních investic a inovace, což je oblast, v níž Spojené státy rozvinuly schopnost tvořit a propagovat v mnohem větší míře než Evropa.

1.5.3 EHSV se domnívá, že hodnocení a srovnání sociální a pracovní právní situace obou stran dialogu by napomohly společně stanovené ukazatele.

1.6 EHSV považuje otázku migrací za významné téma pro demokracii a přeje si, aby byla předmětem transatlantického sociálního dialogu, na němž by se mohlo podílet Evropské fórum pro integraci (EFI).

1.7 EHSV se domnívá, že transatlantický dialog může urychlit změny postojů ve smyslu vyšší míry udržitelnosti a ochrany životního prostředí s tím, že důležitou úlohu zde mohou sehrát obě občanské společnosti a jejich spotřebitelé.

1.8 EHSV chce být inovativní a formálně zahrnout zástupce organizované občanské společnosti do transatlantického dialogu. Domnívá se, že Unii schází právě to, že není dostatečně „evropská“ v sociální oblasti tohoto dialogu. EHSV doporučuje, aby všechny fáze transatlantického dialogu zohledňovaly sociální rozměr.

1.9 Přijetím programu spolupráce a zřízením TEC⁽⁴⁾ se obě strany zavázaly urychlit realizaci skutečné integrace s cílem „do roku 2015 dosáhnout sjednoceného transatlantického trhu.“⁽⁵⁾ Překážek je celá řada, zejména legislativních, cíl je však deklarován a EHSV usiluje o to, aby včasným přístupem zabránil odklonu od historických rozhodnutí Evropy, jež formovala její sociální model.⁽⁶⁾ Evropská a americká společnost, jež se jedna druhé podobají hodnotami, k nimž se hlásí, nejsou tak snadno „integrovatelné“ ze sociálního hlediska. Ačkoli Evropané uznávají nutnost upravit některé prvky tohoto modelu z důvodu probíhající hospodářské krize, činí tak z důvodu zachování jeho principů v dlouhodobém měřítku.

2. Hospodářská integrace

2.1 Spojené státy jsou hnací silou severoamerického hospodářského celku, který již existuje díky dohodě NAFTA. Členské státy Evropské unie a Spojené státy společně vytvářejí 60 % celosvětového HDP, zajišťují 40 % celosvětového obchodu a 62 % celkového objemu přímých investic. Dohromady na obou stranách závisí na transatlantických vztazích 7 milionů pracovních míst.

2.2 OECD ve studii⁽⁷⁾ publikované v době, kdy ještě ani jednu stranu nezasáhla krize, odhadla, že úplná integrace obou ekonomik by mohla přinést 3 % růst pro každého z partnerů a oběma zajistit vedoucí postavení před téměř všemi ostatními zeměmi světa.

2.3 EHSV se domnívá, že evropsko-americké vztahy by krizí mohly být transformovány a že je naléhavě nutné podpořit diskusi sociálních partnerů o modelech v rámci TEC a TALD. Krize možná zpozdí integraci a ponechá čas na společné projednání oblastí, jako je užitečnost institucí pro dialog, kterých ve

⁽⁴⁾ Dohoda, kterou v Bílém domě podepsali G. W. Bush, A. Merkelová a J. M. Barroso.

⁽⁵⁾ Usnesení EP ze dne 26. března 2009 o stavu transatlantických vztahů po volbách v USA.

⁽⁶⁾ Evropský sociální model, viz : Preambule Lisabonské smlouvy: „POTVRZUJÍCE oddanost základním sociálním právům, jak jsou vymezena v Evropské sociální chartě podepsané dne 18. října 1961 v Turíně a v Chartě Společenství základních sociálních práv pracovníků z roku 1989 (...)“; viz SEU, články 3, 6, 32; viz SFEU, článek 9 a Hlava X; viz Lisabonská smlouva – Listina základních práv, články 28, 34, 35, 36.

⁽⁷⁾ OECD, Oddělení pro ekonomiku, 2005, „Přínosy liberalizace trhů s výrobky a snížení překážek mezinárodního obchodu a investic: Spojené státy a Evropská unie“.

Spojených státech není mnoho, nebo otázka přistěhovalectví, již se oba bloky budou muset zabývat jak z hlediska společenského, tak z hlediska zaměstnanosti, coby prostředkem zmírnění vlivu stárnutí obyvatelstva (zásobárna pracovních sil).

2.4 Obecně se uznává, že plány obnovy v Evropské unii a Spojených státech nelze srovnávat, ale že jejich důsledky jsou v obou případech stejné, tedy prohloubení schodku veřejných financí, posílení veřejných opatření a zvýšení žádostí o kontrolu a o nový směr v přerozdělování bohatství. Tyto rozdílné a shodné body by se mohly stát tématem dialogu v rámci TALD a dvoustranné poradní struktury, která má být vytvořena.

2.4.1 Důsledky krize se projednávají na vysoké úrovni (summitu EU a USA), stejně jako řada jiných témat v rámci existujícího dialogu mezi Komisí a jejími partnery z vlády USA a jejích orgánů v oblasti financí, hospodářství a domácích trhů. Občanská společnost v Evropě pyká za nedostatečnou regulaci praktik bankovního sektoru a ratingových agentur, ⁽⁸⁾ stejně jako za jejich nedostatečnou transparentnost. Rovněž financuje plány obnovy a přestože jedním z cílů smlouvy je „podporovat hospodářský a sociální rozvoj“ evropských národů, je omezována sociální ochrana občanů, jež je považována za příliš nákladnou. Selhaly finanční systémy a vážně poškodily reálnou ekonomiku. Připojily další potíže k potížím sociálních systémů, které již pramenily z malého růstu a nízké zaměstnanosti. EHSV, vědom si skutečnosti, že protekcionismus není synonymem zaměstnanosti, podporuje obchod a investice bez překážek, nebudou-li však opomenuta sociální práva. Avšak obnovení důvěry, které je skutečnou prioritou, musí být dosaženo prostřednictvím nových a inteligentních regulací finančních trhů. EHSV se domnívá, že v transatlantickém dialogu má též zásadní význam podpora sociálního rozměru v ekonomice a obchodu. EHSV by si přál, aby zástupci Unie v transatlantických dialogích coby zástupci občanů pokračovali v propagaci ESM v hospodářských a obchodních záležitostech. Pokud jde o Komisi, ta jedná v souladu se Smlouvou a zajišťuje provádění jejích ustanovení.

2.4.2 EHSV považuje za užitečné posílení hospodářských vazeb mezi oběma břehy Atlantiku a nastolení hospodářské solidarity mezi členskými státy Unie. Domnívá se, že tyto dva prvky by mohly pomoci obnovit růst a hospodářský rozvoj

spolu s rozvojem evropské sociální politiky. Evropané tak budou vybaveni tématy k diskusi v rámci dialogu obou občanských společností.

2.5 Občanům není dostatečně znám projekt integrace transatlantického trhu. ⁽⁹⁾ Zkušenost se severoamerickou integrací NAFTA ponechala sociální oblasti a životnímu prostředí pouze omezený prostor, bez podpory zaměstnanosti na jedné či druhé straně. Je nutné provést hodnocení: v USA-Kanadě-Mexiku došlo ke zhoršení životního prostředí, snížení mezd a přesunu pracovních míst do Číny. Evropská integrace pak přinesla jednak bohatství (zvýšení HDP), avšak vedla k uzavření dolů a loděnic, ztrátě metalurgického a textilního průmyslu a k restrukturalizaci celých odvětví včetně rybolovu, zemědělství a automobilového průmyslu. Od vytvoření společného trhu byly však připraveny určité kompenzace. EHSV by rád včas diskutoval o možných environmentálních a sociálních důsledcích probíhající integrace (např. pokud jde o geneticky modifikované organismy). Některé již nastaly: pracovní místa v kinematografii, ochrana soukromých údajů v rámci SWIFT.

3. Možné důsledky transatlantické integrace

3.1 Hospodářské a obchodní struktury v EU a ve Spojených státech jsou obdobné. Prvním efektem, který se dá očekávat, by bylo spíše zesílení konkurence, což by se projevilo na nákladech, ale zejména na kvantitě, kvalitě a diferenciaci produktů. Díky směnnému kurzu dolaru Spojené státy obnovily konkurenceschopnost svého exportu. Úrokové sazby jsou nižší ve Spojených státech a Fed reaguje pružněji než ECB. Bez radikální změny nebude mít eurozóna v současné době schopnost reakce potřebnou k rozvoji v rámci rozsáhlého transatlantického trhu.

3.2 Integrace by při strategii konkurenčního snižování inflace mohla snížit cenu práce a úroveň pracovních podmínek, zvýšit nejistotu zaměstnání, a to tím spíše, že byla zvýšena pružnost trhu práce, dochází k výraznějšímu tlumení mezd a k dalšímu přemísťování podniků. Evropané se obávají těchto tlaků na snížení sociálních, zdravotních a environmentálních norem a také míry zaměstnanosti a životní úrovně, zatímco integrace by měla být prospěšná pro obě strany. Zvýšení hospodářské výkonnosti a produktivity jsou součástí řešení, avšak část těch,

⁽⁸⁾ Kapitola 1, Úř. věst. C 277, 17. 11.2009, s 117–124.

⁽⁹⁾ Tento projekt, který společně představili komisaři Leon Brittan (zahraniční obchod), Martin Bangemann (průmysl a telekomunikace) a Mario Monti (vnitřní trh) v březnu 1998, se týkal vztahů EU-USA ve čtyřech oblastech: zóna volného obchodu pro služby, zrušení technických obchodních překážek, především prostřednictvím dohod o vzájemném uznání, liberalizace veřejných zakázek, duševního vlastnictví a investic, případně postupné zrušení cel na průmyslové výrobky do roku 2010. Tato lhůta byla později prodloužena do roku 2015.

kteří ztratí práci, ji již nenajdou. Členské státy, které se po válce rekonstruovaly na základě hlubokého vnitřního socioekonomického konsensu, již nyní pocítují napětí plynoucí z odlišností jejich systémů, jež se drsně projevuje od května 2010 v podobě spekulací se společnou měnou.

3.3 V rámci zvýšené fragmentace výrobních procesů⁽¹⁰⁾ by se tím, kdo bude mít největší prospěch ze zrodu transatlantické integrace, jež zesílí konkurenci mezi dvěma nejsilnějšími ekonomikami zóny OECD, mohly stát rozvíjející se země. Z pohledu EHSV se jedná o jednu z prioritních otázek, jež by měla být v transatlantickém dialogu projednána.

4. Způsoby integrace

4.1 Euroatlantický blok nemůže být vytvořen s tím, že dotčené národy budou ponechány bez informací. Unie by mohla k věci přistoupit demokraticky a navázat vnitřní dialog s občany a s pracovníky, stejně jako v evropsko-amerických orgánech zřízených pro tyto účely. Nápomocna by zde mohla být Evropská komise tím, že by vyčlenila ještě více prostředků ve srovnání s nedávným navýšením;⁽¹¹⁾ EHSV by pak byl připraven spolu se svými protějšky zajistit vybudování struktury evropsko-americké rady občanské společnosti.

4.2 EHSV se domnívá, že transatlantická integrace musí být vzhledem ke znění Lisabonské smlouvy předmětem konzultace občanů. Bez jasného postoje institucí k rozhodnutí o mezinárodní podpoře evropského sociálního modelu může euroatlantická integrace vést k demontáži evropského „sociálního paktu“ a občané musejí být konzultováni.

4.3 Cílem EHSV je rozvíjet v rámci transatlantického dialogu legitimitu:

- 1) evropské identity,
- 2) hodnot a kultury Evropy včetně ochrany životního prostředí,

⁽¹⁰⁾ Desindustrializace pokračuje v Evropě i ve Spojených státech, kde výrobní pracovní místa v posledním desetiletí poklesla o 30 % a podíl Spojených států na světovém obchodu se snížil ze 13 % před deseti lety na 9 %; v EU pokračuje přesouvání výroby do jiných míst. K pracovní době viz studie autorů Rones a kol, 1997, citovaná v Revue Internationale de l'IREC č. 54-01.2001.

⁽¹¹⁾ V roce 2009 vypsal GR Relex Evropské komise nabídkové řízení ve výši 800 000 EUR na projekty občanské společnosti na podporu dialogu mezi EU a USA.

- 3) EHSV, který prostřednictvím svých členů zastupuje organizovanou občanskou společnost Unie.

5. Bankovní regulace

5.1 Je naléhavě nutné provést reformy globalizované ekonomiky. EHSV lituje skutečnosti, že reforma mezinárodních finančních institucí probíhá tak pomalu, což poškozuje spravedlivou hospodářskou soutěž a zachování zásadní sociální rovnováhy.

5.2 Je naléhavě zapotřebí společně definovat společné normy pro ratingové agentury, aby jejich činnost nemohla mít negativní důsledky:⁽¹²⁾ dávaly vysoký rating bankám, které způsobily krizi, a nyní dávají nízký rating státům na základě jejich dluhů a deficitů, které vznikly při záchraně těchto bank a jež zaplatí občané. Činnost bank a ratingových agentur jsou dvě témata, o nichž by mohly diskutovat zástupci občanské společnosti v EU a v USA v rámci transatlantického dialogu.

6. Lidské svobody a práva

6.1 Jsou přijímány jako zásady, nejsou však dodržovány tímž způsobem na obou stranách: svoboda pohybu není dosud zajištěna rovným způsobem pro všechny Evropany a Američany. Problematika víz, cestovních pasů nebo bezpečnostních kontrol zasluhuje vyšší stupeň harmonizace podle společně definovaného vzoru.

6.2 Výmluvný je příklad SWIFT:⁽¹³⁾ Evropský parlament se ve svém legislativním usnesení ze dne 11. února 2010⁽¹⁴⁾ postavil proti obnovení dohody o zpracování a předávání údajů o finančních transakcích z Evropské unie do Spojených států, kterou zajišťuje společnost SWIFT. Jednalo se o to, zda umožnit nebo neumožnit přímý přístup k evropským serverům pro účely sledování terorismu. Nové pravomoci umožnily EP vrátit ke zvážení tento plošný přesun důvěrných údajů o bankovních transakcích Evropanů do Spojených států, jež de facto znamená ztrátu záruk a ochran obsažených v právních systémech členských států a v právních předpisech Unie. Poslanci chtěli, aby Unie upřesnila své pojetí transatlantického

⁽¹²⁾ Úř. věst. C 277, 17. 11.2009, s 117–124.

⁽¹³⁾ SWIFT: Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication, americká společnost podle belgického práva, která spravuje mezinárodní výměny finančních údajů pocházející z více než 200 států.

⁽¹⁴⁾ EP (05305/1/2010REV1-C7-0004/2010-2009/0190(NLE)). Dohoda SWIFT II, EP 8.7.2010 (11222/1/2010/REV1 a COR1-C7-0158/2010-0178-(NLE)).

trhu v oblasti ochrany práv. Přiklonili se raději k systému více vycházejícímu z Evropy, jímž je nová úloha pro Europol a požadavek na nárok na náhradu škody pro občany. Přestože současné záruky nejsou kompletní, dohoda podepsaná 8. července 2010 bude podléhat každoročnímu přezkumu. Tento vývoj je v souladu s postoji komisaře Barniera, který by si přál, aby vnitřní trh „sloužil společenskému projektu, jenž byl kolektivně definován evropskými institucemi“. ⁽¹⁵⁾ To je i přání EHSV a cíl tohoto stanoviska, aby Unie deklarovala vlastní koncepci transatlantického trhu a propagovala svůj ESM za současného respektování významného amerického souseda.

6.3 Právo na život, bioetika, oblasti, v nichž Unie zastává progresivní postoje, je třeba chránit a zachovávat na základě společné dohody mimo rámec dohod obchodních.

6.4 EHSV si přeje, aby transatlantické partnerství přispívalo k dodržování lidských, politických a občanských práv, avšak také práv hospodářských a sociálních. Spojené státy mají za sebou bohatou historii rozvoje občanských a politických práv, Evropská unie přispívá rozvojem práv hospodářských a sociálních. Zájem obou kontinentů spočívá v politické vůli zaručit všem svým občanům a obyvatelům celou škálu práv a možností, jež každý celek nabízí.

7. Sociální práva

7.1 EHSV již konstatoval, že transatlantický „sociální“ dialog mnohé nepřinesl ⁽¹⁶⁾. Sociální práva jsou chápána jako podmnožina práv označovaných jako „základní práva“, jedná se však ve skutečnosti o práva „občanská a politická“.

7.2 EHSV se domnívá, že mu nestačí pravidelně si připomínat, že Spojené státy a EU sdílejí tytéž hodnoty a že kromě hospodářství je spojuje obrana svobody, demokracie a lidských práv. Unie by měla ve své vnější činnosti vždy připomínat, že určujícími faktory jejich postojů jsou ona další „základní“ práva, tedy práva sociální. Její základní texty zahrnují „horizontální sociální doložku“, podle níž „při vymezování a provádění svých politik a činností přihlíží Unie k požadavkům spojeným s podporou vysoké úrovně zaměstnanosti, zárukou přiměřené sociální ochrany, bojem proti sociálnímu vyloučení a vysokou úrovní všeobecného a odborného vzdělávání a ochrany lidského zdraví.“ ⁽¹⁷⁾

7.3 Jsou to právě „sociální stát“, sociální systémy a dodržování sociálních práv, neoddelitelných od lidských práv, jež odlišují Evropu od ostatních kontinentů.

ESM je kombinací ochrany veřejných svobod, mechanismů sociálně tržní ekonomiky a pozitivního přístupu k veřejným opatřením. Skládá se ze tří pilířů, jimiž jsou systémy sociální ochrany, veřejné služby a sociální dialog. Do jisté míry jde o shrnutí „evropského způsobu života“. EHSV lituje skutečnosti, že Unie tento model dostatečně nepropaguje. Všechny jeho aspekty jsou obsaženy v Lisabonské smlouvě. Je třeba, aby EU tento model politicky propagovala jako přístup, kde „Evropa=blaho pro všechny“, a to i v transatlantických vztazích. EHSV se domnívá, že Unie musí požadovat, aby prvky tohoto sociálního státu byly ústředním tématem euroatlantických diskusí, neboť opačný postup by poškozoval občany, identitu a rozmanitost Evropy.

8. Systémy sociální ochrany

8.1 Evropané přijali určitou redistribuci národního bohatství prostřednictvím národních systémů kolektivní sociální ochrany, již destabilizovala intenzivnější globalizace obchodu. Nebude-li EU bránit evropský sociální model, riskuje, že se postará o jeho rozklad. Jedná se o celou společnost, která žije lépe, umožňuje-li omezená pracovní doba trávit více času s rodinou, jež je sociálním pilířem Evropy, jsou-li hrazeny dlouhodobé mateřské a rodičovské dovolené pro lepší rozvoj dětí, je-li z pojištění hrazena nákladná péče, pomáhá-li se seniorům. nejedná se o dary států, neboť jednotlivé vysoké výdaje, kterým je takto možné se vyhnout, jsou pokryty dlouholetými odvody či daněmi příjemců.

8.2 Současné transatlantické vztahy v této oblasti nejsou v rovnováze. Spojené státy jsou federací států bez sociálního státu (federálního či na úrovni jednotlivých států), jež však uvažuje o sociálních změnách (federální zákon o zdravotním pojištění); EU má sociální stát v každém členském státě, nikoli však zatím pro všechny tři pilíře na „federální“ úrovni, jež doporučuje konvergenční cíle pomocí své otevřené metody koordinace. EHSV se domnívá, že tato nerovnost mezi EU, USA a jednotlivými americkými státy by neměla být řešena omezením ESM. Vyjadřuje pochybnost nad přetrváním práv členských států v transatlantické integraci, nebudou-li na úrovni Unie učiněna opatření a nebude-li politická vůle prosazovat evropský model, zejména v probíhajícím období krize.

8.3 EHSV se domnívá, že transatlantický sociální dialog, v jehož ustavení vyzývá, by se měl zabývat touto problematikou otevřenosti/bezpečnosti v rámci probíhajících změn. Jedná se o blaho 300 milionů osob na jedné straně a 500 milionů na straně druhé.

⁽¹⁵⁾ Diskuse uspořádaná dne 17. března 2010 organizací Euractiv.fr se Stálým zastoupením Komise v Paříži s podporou DTCC, Depositary Trust and Clearing Corporation; zdroj: Questions d'Europe č. 165, 6.4.2010, Fondation Robert Schuman.

⁽¹⁶⁾ Úř. věst. C 288, 22.9.2009, s 32–39.

⁽¹⁷⁾ Článek 9 SFEU.

8.4 Sociální systémy často v Evropě představují ekvivalent státního rozpočtu. Podíl 16 % amerického HDP vyčleněný na výdaje v zdravotnictví je vysoký, avšak pokrytí občanů je menší, než jakým disponují Evropané s vynaložením nižších nákladů (průměr zemí OECD: 8,9 % HDP). Tyto prostředky umožňují fungování reálné ekonomiky. Představují životně důležitý nárazník v době krize nezbytný pro stát i pro občany, vyjma případů, kdy jsou použity soukromé fondy, vystavené nepředvídaným turbulencím na trhu. EHSV se domnívá, že je na rozhodovacích orgánech, aby zabránily tomu, aby úplné otevření přístupu konkurence v rámci velké integrované euroamerické zóny oslabilo ochranu občanů. V tomto smyslu EHSV jen těší úspěch současného amerického prezidenta při zavádění novátorského systému zdravotního pojištění ve Spojených státech.

8.4.1 Zdraví

8.4.1.1 Cíl Unie v podobě sociální konvergence směrem nahoru jde ruku v ruce se zásadou odmítnutí sociální regrese, má podporu občanů a je třeba jej zachovat. Evropské ženy by například nikdy nepřistoupily na omezení svých práv na mateřskou dovolenou, která bývá ve Spojených státech tak krátká a někdy i neplacená.

8.4.1.2 EHSV se domnívá, že dialog mezi Evropou a Spojenými státy by obohatila diskuse o těchto otázkách, jež jsou zásadní pro soudržnost společností na obou stranách. Americká společnost se silně rozdělila v pohledu na návrh ochrany zdraví podle regulovaného modelu s fondy socializovanými z daní pod dohledem volených zástupců. EHSV se domnívá, že to možná dokazuje nedostatek informací o evropském modelu, který bez centralizace na úrovni kontinentu nabízí solidární a kolektivní záruky pro všechny, včetně státních příslušníků jiných zemí, prostřednictvím systémů všeobecného zdravotního pojištění, které se podílejí na tvorbě HDP. EHSV by si přál, aby Unie zajistila informovanost americké společnosti v této věci. Vhodným nástrojem k realizaci tohoto cíle by se mohl stát dialog obou organizovaných občanských společností.

8.4.2 Důchody

8.4.2.1 Stejně jako u ostatních složek sociální ochrany existují mezi Evropany rozdíly s významnými dopady na obecnou ekonomiku. Z toho důvodu by měli v evropsko-americkém dialogu mít své místo zástupci občanské společnosti, neboť do jejich životní úrovně mohou převratně zasáhnout obchodní dohody integrující obě společenství.

8.4.3 Nezaměstnanost

8.4.3.1 Všechny státy EU mají veřejné systémy podpory v nezaměstnanosti. Integrace atlantické zóny přináší vzhledem k hospodářské soutěži globální riziko vyšší míry flexibility bez

vyšší míry zajištění. Evropané se stejně jako Američané mohou obávat oslabení své situace.⁽¹⁸⁾ Postavení pracujících ve Spojených státech se od roku 1970 zhoršilo. V době krize vzrůstá nejistota zaměstnání na obou březích Atlantiku, stejně jako počet chudých pracujících („working poors“). Oba břehy Atlantiku, jež čelí historické hospodářské krizi, se obávají, že větší pružnost přinese zhoršení této situace. EHSV se domnívá, že flexikurita může v některých případech zaměstnancům pomoci, pokud se jim dostane slíbené jistoty, ale že nic nemůže nahradit stále pracovní místo se slušnou mzdou a důstojným důchodem. V Evropské unii existuje tradice sociálního dialogu, jenž je schopen zohlednit zájmy jednotlivých stran. Unie má texty o sociálním dialogu a instituce. K vyjednávání je třeba pevných organizací zaměstnavatelů a zaměstnanců.

9. Veřejné služby⁽¹⁹⁾

9.1 Vzdělávání

9.1.1 Univerzity ve Spojených státech, placené, jsou uznávány za nejlepší na světě a jsou vyhledávány Evropany jak ke studiu, tak k výuce. Stejně jako Evropané, i Američané vidí budoucnost zaměstnanosti jako otevřenější pracovníkům s kvalitním vzděláním a vysokou odborností:

„Budou nejlépe připraveni ujmout se míst s vysokými příjmy, a tak se stanou hnací silou americké prosperity.“

Počet pracovních míst vyžadujících vyšší vzdělání by měl růst mnohem rychleji než počet pracovních míst vyžadujících kvalifikace nižšího stupně, přičemž největší růst se očekává u míst vyžadujících vysokou školskou nebo vyšší odborné vzdělání.“

[Výkonný úřad prezidenta Spojených států – Rada ekonomických poradců (CEA), *Jobs of the Future*].

9.1.2 Vzdělávání je most do budoucnosti. V EU, kde je vzdělávání zpravidla zdarma, vedlo omezení veřejných služeb a uzamčení vnitrostátních rozpočtových politik k prohloubení nerovnosti v oblasti příležitostí. EU prostřednictvím Lisabonské strategie radí svým členským státům, aby přizpůsobily především vysoké školy, a poté možná střední školy, potřebám podniků.

⁽¹⁸⁾ „Middle Class in America“, http://www.commerce.gov/s/groups/public/@doc/@os/@opa/documents/content/prod01_008833.pdf

⁽¹⁹⁾ Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s 97–102.

9.1.3 EHSV se domnívá, že vzdělávání pro všechny, rovnost mezi muži a ženami, která z něj vyplývá, nebo sladění rodinného a pracovního života by mělo být pro občany zárukou všech jejich příležitostí. Mohlo by být předmětem diskuse a dialogu mezi společnostmi na obou stranách, stejně jako celoživotní vzdělávání a způsoby jeho financování, aby ekonomika služeb založená na znalostech fungovala ve prospěch obou společností, a zároveň by šlo o hledání způsobů, jak zapojit ty, kteří k němu nemají přístup.

9.2 Všeobecná dohoda o obchodu službami (GATS)

9.2.1 Právě občané Unie se bili za záchranu filmového průmyslu a za uchování specifické podoby evropské kultury před nebezpečím, které přinesla světová liberalizace služeb. Obrana evropské identity má podobu posílení dialogu kultur s cílem zachovat bohatství plynoucí z rozmanitosti: souvisí s tím řada aspektů, jako jsou pracovní místa, uchování dědictví, rozvoj inovací aj.

9.2.2 Kultura není pouze zbožím. EHSV se domnívá, že musí být součástí transatlantického dialogu organizovaných občanských společností.

9.3 Zvláštní případ přistěhovalectví a integrace

9.3.1 Obě stárnoucí společnosti musejí řešit otázku přistěhovalectví. Zásadním úkolem je sladit stárnutí a potřebu pracovní síly tím, že bude nalezen práh tolerance pro sociální soudržnost. To závisí na integračních politikách, jež musejí mít dlouhodobou vizi, globální a oboustranný přístup z hlediska přistěhovačů i přijímající společnosti. Panují zde silné vnitřní i vnější tlaky. EHSV považuje otázku migrací za významné téma pro demokracie a přeje si, aby byla předmětem transatlantického sociálního dialogu, na němž by se v tomto bodě mohlo podílet EFI.

10. Sociální dialog

10.1 Patří k bodům, v nichž se obě společnosti nejvíce odlišují. Sociální dialog, který se prosadil v dějinách Evropanů, má dnes kulturní hodnotu; americkým občanům chybí, a nedává jim tak prostředky, jak zajistit, aby jim někdo naslouchal. Bude zapotřebí nalézt řadu způsobů, jak v obou společnostech dát prostor zaměstnancům a rozvíjet informační a poradní

činnost, především v tomto kritickém období po finančním krachu roku 2008. EHSV se domnívá, že bude zapotřebí společně stanovit normy hodnocení a srovnání stavu sociální oblasti a práce v obou blocích, především pokud jde o pracovní dobu a sociální benefity, aby bylo možno získat jasný obrázek o konkurenceschopnosti každé ze stran, vzhledem k tomu, že globalizovaný obchod používá mzdy jako řídicí proměnnou.

10.2 EP ve svém usnesení z roku 2009 navrhuje posílení politických vztahů s americkým Kongresem a výrazné přiblížení centrálních bank USA a EU. Spojené státy však neratifikovaly úmluvy MOP. V jedné studii⁽²⁰⁾ je popsán americký svět práce, kde jsou významnému množství zaměstnanců upírány základní ochrany jako právo na minimální mzdu, právo na mzdu za přesčasové hodiny, právo na přestávky na oběd, odškodnění úrazů nebo právo žádat lepší pracovní podmínky.

10.3 EHSV se domnívá, že současný transatlantický sociální dialog příliš málo naslouchá zástupcům občanské společnosti a zejména pracovníkům.

11. Životní prostředí

11.1 Americká politika na ochranu životního prostředí by měla dopady na rozpočtové možnosti a na zaměstnanost. EHSV se domnívá, že transatlantický dialog může urychlit změny postojů ve smyslu vyšší míry udržitelnosti s tím, že důležitou úlohu mohou při „ekologizaci“ hospodářství sehrát občanská společnost a spotřebitelé.

11.2 Unie a Spojené státy by měly mít možnost společně vynalézat nová průmyslová odvětví v návaznosti na potřebu obnovitelných zdrojů energie. Kalifornie a Portugalsko si zvolily totožnou cestu prosazování sluneční a větrné energie. EHSV se domnívá, že by bylo pro budoucnost obou velmocí zničující, pokud by disponovaly nápady a poté použily čínské technologie (viz případ fotovoltaických článků).

12. Institucionální hlediska

12.1 V předchozím stanovisku EHSV k transatlantickým vztahům bylo naznačeno několik možných směrů vývoje TALD a CET.

⁽²⁰⁾ Pod vedením Annette Bernhardtové, Ph.D., spoluředitelky pro politiku v projektu National Employment Law Project, NELP (návrh předpisu o zaměstnanosti).

12.2 EHSV by rád zaujal inovativní přístup a formálně zahrnul zástupce občanské společnosti do dialogu organizovaných občanských společností. Každý dialog, zpráva, studie či dohoda realizovaná v rámci transatlantických vztahů by měla obsahovat kapitolu o sociálních dopadech navrhovaných

opatření mimo tvorbu pracovních míst. Členské státy dosud nedaly Unii za úkol integrovanou sociální politiku, přestože v praxi má skutečný společný model a mohla by svůj postoj prosazovat v dialogu se Spojenými státy. Musí propagovat ESM tím, že bude posilovat svoji viditelnost ve Spojených státech.

V Bruselu dne 21. října 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

PŘÍLOHA

ke stanovisku Výboru

Následující pozměňovací návrh obdržel více než jednu čtvrtinu odevzdaných hlasů, byl však zamítnut:

Odstavec 1.4

Upravit takto

„EHSV doporučuje, aby vedle nových finančních předpisů euroatlantická zóna přijala též společné normy pro ratingové agentury a nová pravidla hospodářské soutěže, jež by více ~~respektovala zájmy občanů~~ zohlednila očekávání společnosti. ~~Od Unie očekává pevné postoje, jež pro ně budou zárukou~~ Považuje za zásadní stanovit za jednu z hlavních priorit politické agendy konkurenceschopnost, aby se vytvářela nová pracovní místa a zajistilo se, že si občané nejen udrží svoji životní úroveň, ale zvýší ji. ~~Od transatlantického dialogu pak schopnost naslouchat občanské společnosti na obou stranách oceánu.~~“

hlasů pro:	66
hlasů proti:	76
zdrželo se hlasování:	21

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu „Obnovení metody Společenství (hlavní směry)“ (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2011/C 51/05)

Hlavní zpravodaj: **pan Henri MALOSSE**Spoluzpravodaj: **pan Georges DASSIS**

Dne 17. prosince 2009 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Obnovení metody Společenství (hlavní směry).

Podvýbor „Obnovení metody Společenství“, který Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijal stanovisko dne 19. května 2010. Zpravodajem byl pan MALOSSE, spoluzpravodajem pan DASSIS.

Vzhledem k novému funkčnímu období Výboru rozhodl Evropský hospodářský a sociální výbor jmenovat pana MALOSSE hlavním zpravodajem na 466. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 19., 20. a 21. října 2010 (jednání dne 21. října 2010), a přijal následující stanovisko 187 hlasy pro, 5 hlasů bylo proti a 6 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Navzdory význačným úspěchům a rostoucímu vlivu o sobě Evropská unie neustále pochybuje a vzbuzuje pochyby o sobě i u ostatních. Hospodářská a měnová unie, ačkoli slaví úspěch díky euru, je v současné době těžce postižena finanční krizí, a to daleko více než zbytek světa. Lisabonská strategie neumožnila Unii zaujmout vedoucí postavení v oblasti znalostní ekonomiky. Vzhledem k těmto obtížím jsou občané stále netrpělivější a řada z nich si klade otázku, zda Unie bude schopna řešit důležité problémy naší doby: globalizaci, změnu klimatu, východisko z finanční a hospodářské krize.

1.2 Ve chvíli pochybností je vždy vhodné připomenout si základy evropské integrace. Je třeba obnovit a dodat nový impuls metodě Společenství, která přinesla Evropské unii zlaté časy.

1.3 EHSV doporučuje uplatnit metodu Společenství na oblasti, které dnes vzbuzují očekávání občanů: oživení evropského hospodářství, stimulace našich vzdělávacích, inovačních a výzkumných systémů, zabezpečení dodávek energie, udržitelný rozvoj a boj proti klimatickým katastrofám, podpora rovnosti příležitostí a podnikatelského ducha, volný pohyb a mobilita osob s dodržováním sociálních práv, rozvoj služeb obecného zájmu evropského rozměru zejména v oblasti komunikací, životního prostředí, zdravotnictví, bezpečnosti a civilní ochrany.

1.4 Toto obnovení metody Společenství bude účinné pouze tehdy, pokud bude podpořeno odpovídajícími prostředky, jako je značné navýšení evropského rozpočtu, rozvoj partnerství veřejného a soukromého sektoru, lepší koordinace mezi vnitrostátními rozpočty a evropským rozpočtem a konsolidace Evropského měnového fondu.

1.5 EHSV je toho názoru, že metoda Společenství v prvním desetiletí 21. století nemůže být totožná s metodou let šedesát-

tých a osmdesátých minulého století. V současné době je třeba zapojit a začlenit občany, zejména prostřednictvím participativní demokracie a subjektů občanské společnosti. EHSV žádá, aby evropská občanská společnost získala rostoucí úlohu při stimulování evropských politik, ale rovněž na úrovni hodnocení jejich dopadu, aby bylo zajištěno jejich účinné provádění a odstraněny negativní důsledky.

1.6 Metoda Společenství, uplatňovaná při řešení současných problémů a očekávání občanů, doplněná o účinné prostředky k provádění a obnovená prostřednictvím větší účasti občanské společnosti, může a musí se znovu stát hybnou silou oživení evropské integrace.

2. Důvod obnovení metody Společenství

2.1 Od samého začátku vzrušující evropské historie byla metoda Společenství převratná a vděčíme jí za úspěch evropské integrace, která vytvořila současnou Evropskou unii. Tato metoda se vyznačuje následujícími prvky:

- společné prostředky věnované na společné cíle;
- projekty ve veřejném zájmu;
- otevřená a demokratická diskuse, do níž je zapojena občanská společnost;
- rozhodnutí přijímaná většinou a na základě dodržování práva;
- účinná správní a právní kontrola jejich provádění;

— přímý dopad a návaznost na hospodářskou a sociální oblast.

Pokroku v Evropě bylo dosaženo především pomocí této metody Společenství.

2.2 Členské státy si zachovaly převážnou část pravomocí či nezávislosti v oblastech, které Smlouvy přímo neupravují, co se týče tradičně výsadních otázek, jako je obrana a policie, až po další otázky, které se vyznačují specifickými politickými, kulturními a historickými prvky, jako je daňový systém a sociální vztahy. Mezivládní spolupráce v těchto oblastech je sama o sobě důležitým aspektem evropské integrace, která by si též zasloužila analýzu, aby byl změřen její skutečný dopad a posouzeno její přizpůsobení realitě a cílům současné Evropské unie.

2.3 Úspěch přístupu Společenství k hlavním společným cílům byl doprovázen hospodářským rozvojem a politickým prohloubením procesu evropské integrace. Tyto výsledky mu zároveň zaručily silnou přitažlivost, která neměla na evropském kontinentu obdobu, a to s postupným rozšiřováním, nejprve na západ, na sever a na jih a po pádu železné opony na východ.

2.4 V posledních letech však metoda Společenství ztratila na síle a přitažlivosti. Zdá se, že Evropská komise neměla vždy prostředky ani vůli k tomu, aby zahájila iniciativy, které by odpovídaly výzvám a očekáváním. Evropská unie však v současnosti čelí novým výzvám, které s sebou nese stále neúprosnější globalizace a finanční a hospodářská krize, kvůli níž se řada podniků, zvláště malých a středních, dostala do obtíží, a jež způsobuje nárůst sociálních rozdílů, což zvyšuje počet osob vyloučených ze společnosti či těch, které jsou ve velice těžké situaci. Důvěra evropských občanů v evropskou integraci klesá, jelikož mají dojem, že spíše způsobuje problémy, než přináší řešení.

2.5 Nedostatečný evropský vliv na světovém summitu v Kodani v roce 2009 věnovaném změně klimatu a neschopnost Unie samostatně řešit finanční obtíže jednoho členského státu eurozóny ještě prohloubily tento pocit nespokojenosti, jenž postihl i finanční kruhy.

2.6 Vzhledem k urychlení globalizace se Evropská unie zdá málo reaktivní a ochromená vlastními rozpory, složitostí a pomalostí. V souvislosti se vstupem Lisabonské smlouvy v platnost EHSV prosazuje obnovu metody Společenství, aby došlo k nezbytnému novému nastartování a Evropa nalezla své místo na světové hospodářské a politické scéně. Doporučení EHSV se týkají především těchto hlavních otázek:

— prosazování evropské identity a obecného evropského zájmu;

— přiměřenost cílů a prostředků;

— zapojení občanské společnosti.

3. Prosazování evropské identity a obecného evropského zájmu

3.1 Metodu Společenství nelze obnovit bez posílení společné evropské identity za účelem jejího prosazení přesahujícího národní zájmy a rozdíly. Proto je zbytečné vydávat stále další právní ustanovení pro zahájení veřejných zakázek, pokud členské státy a jejich vnitrostátní orgány nemají skutečnou motivaci k nákupu evropských výrobků z důvodu přesvědčení „svých“ daňových poplatníků a tlaku „svých“ podniků a pojem „evropský“ je chápán jako „cizí“. Vzhledem k globalizaci však může Evropa dosáhnout zásadních společných cílů pouze tehdy, pokud se na nich shodne.

3.2 To předpokládá zejména určení obecného zájmu Společenství. Komise by měla v této oblasti více podporovat diskuse a nezůstávat v pozadí, jak se nedávno projevilo v souvislosti s finanční krizí a s obtížemi jednoho ze států eurozóny. Příliš často se zdá, že Komise bere ohled na bezprostřední reakce členských států a národních orgánů, ačkoliv všemi dobře chápaný společný zájem by často vyžadoval řešení, která vycházejí ze solidarity a z pojmu společných zájmů.

3.3 Zdá se, že pro Evropskou komisi je stále obtížnější definovat a zastupovat obecný evropský zájem, ačkoliv právě to je jejím úkolem. Je třeba, aby Komise navázala na rozmach 60. a 80. let Dnes již není jediná a zavedení nového institucionálního trojúhelníku s posíleným Parlamentem a jmenovaným předsedou Evropské rady by ji mělo podnítit k tomu, aby plně hrála svou úlohu orgánu, jenž předkládá návrhy a provádí kontrolu.

3.4 Evropský parlament musí nyní plnit hlavní roli v určování obecného evropského zájmu, jelikož zastupuje občany. Oba poradní výbory (EHSV a VR) po jeho boku by měly plnit podpůrnou úlohu s cílem motivovat a stvrzovat iniciativy Evropské komise, přičemž by nemělo být opomíjeno právo občanské iniciativy a všichni ostatní zástupci občanské společnosti.

3.5 Obnova metody Společenství bude mít smysl pouze tehdy, pokud bude zároveň změněn koncept „subsidiarity“, který byl vykládán pouze jednosměrně, tedy jako nástroj brzdící uplatňování této metody Společenství a provádění nových politik Společenství. Nový, dynamičtější přístup k tomuto konceptu, založený na zásadě, že z důvodu účinnosti a úspor z rozsahu bude stále častěji zjevné, že je výhodnější převést na evropskou úroveň to, co vyžaduje značné prostředky: infrastruktury, výzkum a vývoj, průmyslovou politiku, obranu, zahraniční politiku, bezpečnost, boj proti zdravotním katastrofám atd. Evropští občané jsou schopni to pochopit, pokud jim jejich národní političtí činitelé přestanou skrývat pravdu.

3.6 Vzhledem k prohlubující se propasti mezi občany a evropskými institucemi je důležité, aby Unie určila nové oblasti uplatňování metody Společenství odpovídající silným očekáváním občanů.

3.6.1 Nastal čas, kdy je třeba rozvíjet evropské služby obecného zájmu v oblastech, v nichž to je nyní z důvodu vývoje situace a problémů nezbytné: civilní ochrana, mezinárodní naléhavá pomoc, celní služby, doprava, výzkumné ústavy, vysokorychlostní sítě atd. Na těchto nových základech by bylo možné prosazovat evropské koncese obecného zájmu prostřednictvím partnerství veřejného a soukromého sektoru za účelem budování transevropských sítí (doprava, energetika, telekomunikace), jež by posílily naši soudržnost a konkurenceschopnost Evropské unie.

3.6.2 Mělo by být bezodkladně přijato několik iniciativ, jejichž užitečnost pro obecný zájem již byla dávno prokázána, aby byl občanům a podnikům usnadněn život a oni pochopili realitu jednotného trhu: evropská průmyslová politika zakládající se na spolupráci s cílem čelit globalizaci, evropský statut pro malé a střední podniky, nadace a sdružení, jednotné daňové kontaktní místo pro přeshraniční aktivity malých a středních podniků a patent Společenství. Bude rovněž třeba vyvinout řadu legislativních nástrojů, které zaručí volný pohyb osob se zachováním sociálních práv a kolektivních dohod. Mohly by vzniknout také další iniciativy navazující na občanské iniciativy, jichž by se ujal zejména Parlament a EHSV, a to zvláště v oblasti zabezpečení dodávek energie, udržitelného rozvoje a ochrany spotřebitelů.

3.6.3 Jak EHSV několikrát zdůraznil, v této souvislosti byla volba směrnic v zásadní oblasti veřejných zakázek velice neúspěšná a představuje zřejmě největší neúspěch v uskutečňování jednotného trhu. Po více než 30 letech od přijetí jednotného evropského aktu jsou veřejné zakázky dosud příliš rozdrobené. Nahromadění velice podrobných evropských směrnic a dodatečných vnitrostátních právních předpisů i četných výjimek má při nedostatečném přístupu Společenství za následek přetrvávající rozdrobenost toho, co představuje 15 % evropského HDP. V této oblasti, stejně jako v dalších oblastech, kde by se to ukázalo jako smysluplné, by Evropská komise měla upřednostňovat nařízení, které je přímo použitelné, oproti směrnici, jejíž provádění zahrnuje provedení na úrovni států.

3.6.4 Evropská unie musí více investovat do „znalostního trojúhelníku“: do vzdělávání, výzkumu a inovací. Nemůže opomíjet vzdělání, které je všeobecně pojímáno jako prvek klíčový pro obnovu v Evropě. Na základě úspěchu iniciativy Erasmus by měly na evropské úrovni vzniknout prostřednictvím

nového přístupu sledujícího obecný zájem ambicióznější programy pro mobilitu, intenzivní výměny v rámci evropské sítě univerzit, specifické iniciativy zaměřené na podporu klíčových kompetencí a na rozvoj podnikatelského ducha a činnosti pro cílové skupiny veřejnosti. V oblasti výzkumu a inovací se musí osmý evropský rámcový program stát symbolem nové Evropy a soustředit se na takové oblasti, jako jsou nanotechnologie spolu s výzkumnými středisky Společenství, skutečný evropský projekt pro průmysl a odpovídající lidské a finanční zdroje.

3.6.5 Hospodářská a měnová unie by se měla prosadit jako ústřední prvek evropské identity a soudržnosti. V současnosti tomu zdaleka tak není, o čemž svědčí nejednotný postoj vnitrostátních politik zemí eurozóny vůči hospodářské a finanční krizi. Členové eurozóny by se měli stát pokrokovou laboratoří hospodářské a finanční integrace tím, že budou mezi sebou rozvíjet posílenou spolupráci vytvářející pozitivní motivaci, jejímž cílem je dynamika a efektivnost celé Unie. EHSV podporuje návrh Komise zřídit „monitorování“ hospodářských politik členských států. Podle jeho názoru musí tato úloha v široké míře přesahovat čisté účetní roli, jakou má např. OECD, a zohlednit politické priority občanů Unie, zvláště co se týče sociální soudržnosti, boje proti vyloučení, vytváření pracovních míst a rozvoje tvořivosti a podnikatelského ducha.

3.6.6 Evropská unie, která má díky jednotné měně velký vliv, se musí rovněž jednotně vyjadřovat v rámci mezinárodních hospodářských a finančních jednání, zejména jednání G-20, a na evropské úrovni upevnit svou účast v MMF a Světové bance.

3.6.7 Posílení evropské vnější politiky je klíčovým prvkem Lisabonské smlouvy. Obsahuje zejména vytvoření diplomatické služby, funkci vysokého představitele (který je zároveň místopředsedou Komise) a vytvoření delegací Evropské unie ve třetích zemích, které nahradí delegace Evropské komise. Je třeba ambiciózně pojmout provádění Smlouvy, aby se Evropa skutečně vyjadřovala jednohlasně, důrazněji a koherentněji vystupovala navenek a zároveň strukturovaně organizovala v politické, hospodářské, kulturní, vědecké a obchodní oblasti skutečnou koordinaci vnější činnosti místo nevýznamného soupeření, které pouze oslabuje pozici Unie.

4. Zajistit přiměřenost cílů a prostředků

4.1 Pokud byla řada cílů Společenství splněna jen částečně, je tomu tak často z důvodu nedostatečné odhodlanosti plně je uskutečnit a také proto, že na ně Společenství nevěnuje dostatečné prostředky.

4.1.1 Co se týče oživení vnitřního trhu, zpráva Maria Montiho⁽¹⁾ uvádí velice přínosná doporučení k zajištění jeho účinné realizace: stimulace systému řešení problémů na vnitřním trhu (SOLVIT), hodnocení provádění směrnic, zapojení vnitrostátních správních orgánů, vnitrostátních parlamentů a občanské společnosti, zrušení posledních překážek, zejména co se týče mobility osob. EHSV tedy doporučuje, aby po příslušné konzultaci subjektů občanské společnosti na tuto zprávu navázal přesný akční plán s časovým harmonogramem provádění.

4.1.2 Pro uplatňování metody Společenství v nových oblastech bude nutná rozpočtová podpora Unie ve vhodné formě (rozpočtové subvence, půjčky, partnerství veřejného a soukromého sektoru atd.). Úspěch ESÚO v roce 1951 se zakládal na přiměřenosti prostředků a cílů. Současný rozpočet Unie (méně než 1 % HDP) je příliš nízký na to, aby bylo možné realizovat cíle, které občané očekávají ve všech oblastech, kde by Unie měla působit z důvodu větší účinnosti. Pravidelný nárůst rozpočtu v období 2013–2020 za účelem dosažení 2 % HDP se vzhledem k úsporám z rozsahu zdá dosažitelným cílem, který neodporuje požadavkům na snížení veřejných dluhů členských států, pokud vlády pochopí zásadu rozpočtového převodu z národní na evropskou úroveň a tato zásada bude správně vysvětlena občanům. Umožnila by zejména financovat potřeby v oblasti investic a velkých sítí, podpořit znalostní trojúhelník (vzdělávání, výzkum, inovace), posílit politiku soudržnosti a poskytnout Unii lidské a finanční prostředky pro její vnější politiku.

4.1.3 EU bude potřebovat vlastní zdroje a rovněž lepší koordinaci vnitrostátních rozpočtů s evropským rozpočtem, má-li do roku 2020 financovat toto úsilí. Vzhledem k rostoucím deficitům veřejných financí po finanční krizi z roku 2008 bude snadné dokázat, že dluh se sníží rychleji (aniž by to bylo na újmu růstu), když se sloučí zdroje pro financování veřejných výdajů, jako je obrana, zabezpečení hranic, vnější pomoc, výzkum, průmyslová politika atd. Členské státy musí ukázat politickou vůli se tímto směrem vydat.

4.1.4 Vzhledem k finanční krizi by prvním důležitým krokem bylo vytvoření skutečného evropského měnového fondu pro zásahy do eurozóny a její stabilizaci (jakési evropské federální rezervy), jenž by umožnil solidárně čelit obtížím, které by postihly jednoho z jejích členů. Bylo třeba toho, aby euro kleslo a krize se v jednom z členských států zhoršila, aby tyto státy vytvořily zárodek takového fondu a rozhodly se zasáhnout nikoli na bilaterální úrovni, nýbrž kolektivně, a přitom dále požadovaly doplňkovou pomoc MMF.

4.1.5 Je tedy navíc jasné, že splnění cílu integrace a soudržnosti by vyžadovalo lepší přidělování evropských prostředků za účelem větší podpory přeshraničních programů, na něž je vyčleněno pouze 1 % rozpočtu, ačkoliv představují

nezbytné pilíře správného fungování jednotného trhu. Úspěch strategie Evropa 2020 záleží jak na prostředcích, tak na skutečném souhlasu občanů s jejími cíli, což v současnosti neplatí.

4.2 Evropu o 27 členských státech nelze řídit stejným způsobem jako Evropu o 6 členských státech. Institucionální trojúhelník oprávněně poskytuje důležitější postavení Evropskému parlamentu. Je rovněž třeba, aby instituce a praxe co nejdříve upevnily právo občanské iniciativy, která se musí stát skutečným demokratickým nástrojem.

4.2.1 Rozšíření pravomocí Společenství proběhlo spolu s rozšířením postupu spolurozhodování mezi Parlamentem a Radou. Návržné smlouvy, které stanovily tato nová pravidla, však následně nepříznivě ovlivnily postupy konzultací. Komise v současnosti žádá EHSV o stanovisko k návrhům ve chvíli, kdy je zahájen postup spolurozhodování, ačkoliv by k tomu mělo dojít dříve.

4.2.2 EHSV by svou poradní úlohu vykonával účinněji, pokud by byl o stanovisko požádán před spolurozhodovatelem, jakmile je vypracováno předběžné posouzení dopadu. Koncept průzkumného stanoviska by takto plně nabyl smyslu. Stanovisko Výboru by tedy mohlo být připojeno spolu s posouzením dopadu k návrhu Komise, který je předán spolurozhodovatelům. Zpravodaj EHSV by měl rovněž mít možnost vystoupit s projevem před příslušným výborem Evropského parlamentu.

4.2.3 Komise by měla rovněž zajistit odpovídající konzultace, když hodlá stáhnout dříve předložený návrh, zvláště pokud se přímo týká subjektů občanské společnosti. Komise by tedy neměla bez konzultace stáhnout návrh evropského statutu sdružení.

4.2.4 Co se týče správy, Unie musí aktivněji zajistit zásadu rovnosti žen a mužů tím, že ženám umožní získat rovné postavení v centrech rozhodování a poradenství.

4.3 Lisabonská smlouva znovu rozšířila oblast rozhodnutí, jež jsou přijímána kvalifikovanou většinou, a stávají se tak pravidlem pro fungování Evropy o 27 členských státech. V některých oblastech je však vyžadována jednomyslnost, i když úzce souvisejí se záležitostmi Společenství, jako například zdanění. Ze zkušenosti jasně vyplývá, že tento požadavek snadno blokuje fungování Unie v oblastech, kde ještě existuje jednomyslnost. Je tedy přinejmenším paradoxní, že Unie navzdory několikrát opakovaným záměrům Evropské rady nedokázala odblokovat přijetí patentu Společenství, které doposud podléhá jednomyslnému rozhodnutí, ačkoliv se hodlala stát nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější ekonomikou na světě.

⁽¹⁾ „Nová strategie pro jednotný trh ve službách evropského hospodářství a společnosti“, zpráva Maria Montiho pro předsedu Evropské komise, 9. května 2010.

4.3.1 Několik příkladů z minulosti však svědčí o tom, že metoda Společenství někdy v případě potřeby umožnila nalézt způsob, jak překonat překážku jednomyslnosti. Tímto způsobem mohlo být zahájeno uplatňování sociálního protokolu a listiny základních sociálních práv již mezi 11 členskými státy a Spojené království se k ostatním připojilo až později. Otázkou je, zda by bylo možné se touto flexibilitou inspirovat v dalších oblastech, kde v současnosti vyvstává problém blokování, jako je patent Společenství či harmonizace daňového základu podniků.

4.3.2 Dobrým příkladem úspěšné posílené spolupráce je pravděpodobně HMU, která vznikla v rámci malé skupiny zemí a zároveň byla otevřena těm, které měly schopnost ji integrovat. Oproti Evropské centrální bance, která má federální charakter, však Euroskupina dodnes nedokázala rozvinout společnou ekonomickou správu odpovídající měnové unii. Zpoždění, které se nahromadilo v prvním desetiletí 21. století, dnes vzbuzuje obavy. Nebude-li postupně omezováno v druhém desetiletí tohoto století, ohrozí soudržnost, konkurenceschopnost a zaměstnanost v eurozóně a samozřejmě i další existenci eura. Jako řešení je nutně třeba přezkoumat fungování Euroskupiny tak, aby se stala účinnější a transparentnější, čehož lze dosáhnout zejména tím, že se představitelé států a vlád eurozóny budou pravidelně scházet (a nikoli pouze v situaci krize) a schůzí se budou účastnit i ostatní ministři, kterých se týká situace eura: ministři sociálních věcí, průmyslu atd.

4.4 S Evropou o 27 členských státech nabývá samozřejmě otázka správného provedení směrnic a slučitelnosti politik jednotlivých států s eurem klíčový význam. Usnadnění přijetí směrnic je zbytečné, pokud nejsou členské státy ochotny je provádět v předepsaných lhůtách nebo pokud k nim přidávají nadbytečná vnitrostátní ustanovení.

4.4.1 Komise by měla vypracovat přehledy provedení směrnic, které umožní vyvinout často účinný tlak na členské státy, jež se provinily. V souvislosti s těmito situacemi by měly být konzultovány různé složky organizované občanské společnosti.

4.4.2 Podpory Společenství by se měly v případě potřeby více zaměřit na zlepšení podmínek, v nichž členské státy provádějí a uplatňují společné právní předpisy, a na odstranění překážek a neshod, které v těchto oblastech ještě existují.

5. Podporovat zapojení občanské společnosti

5.1 Příliš často se zapomínalo na cíl evropské integrace, který vyjádřil Jean Monnet: „Neusilujeme o spojenectví států, ale

o sjednocení lidí.“ Nedůvěra, kterou voliči vyjádřili v posledních letech během konzultací o budoucnosti Evropy, nás musí přimět k tomu, abychom uvažovali o způsobech účasti občanské společnosti, které jsou v současnosti jasně nedostačující.

5.2 Právní předpisy Společenství se i nadále připravují v podmínkách, které jsou příliš vzdálené občanům. Jejich oprávněná očekávání týkající se svobody, bezpečnosti a zjednodušení příliš často končí zklamáním, které je dáno blokováním či příliš dalekosáhlými kompromisy členských států a jejich vnitrostátních orgánů správy. Za tímto účelem by bylo třeba rozvíjet zapojení zástupců občanské společnosti, zejména uživatelů, do regulativních výborů, a to v souladu s metodami vyzkoušenými v návrzích na zjednodušení iniciativy SLIM, avšak tentokrát v předstihu, tedy při přípravě právních předpisů spíše než později, kdy již tyto předpisy byly přijaty a hodlá se přistoupit k nápravě nedostatků, které uživatelé nejhůře vnímají.

5.3 Je rovněž nezbytně nutné subjektům občanské společnosti přiznat evropské prostory svobody a odpovědnosti, které jim umožní stanovit společná pravidla, jež se jich týkají, a to nezávislými metodami samoregulace, nebo upřesnit jisté aspekty veřejné regulace v jejich oblasti prostřednictvím výzvy zákonodárce k vypracování této koregulace. Na základě výslovné žádosti evropských sociálních partnerů jim Maastrichtská smlouva uznala smluvní nezávislost. Ačkoli to Smlouva přímo nestanoví, tyto přístupy se rovněž rozvinuly v dalších oblastech: v oblasti technické normalizace, profesního uznání, poskytování služeb, obchodu a zvláště elektronického obchodu, bezpečnosti dodávek a plateb, práv spotřebitelů, energetiky a životního prostředí. Výbor je zaznamenal a zdůraznil v informační zprávě. Evropská interinstitucionální dohoda z roku 2003 pro ně stanovila pravidla. V současnosti je nutné, aby evropský zákonodárce v právních předpisech vyčlenil prostory svobody, které tyto metody podporují, a to pod jeho kontrolou a komplementárně s ním. Tato podpora by se měla rovněž týkat alternativních způsobů urovnání sporů, jako je dohodovací řízení a zprostředkování.

5.4 Evropa nedosáhne pokroku, pokud nebudeme evropské občany podporovat v tom, aby se cítili a jednali jako Evropané. To znamená, že je třeba jim poskytnout společné nástroje, které jim doposud chybějí: jasnější hospodářská a sociální práva, jednodušší postupy, samostatnější právní prostředky, skutečné společné statuty (jako sdružení, společnosti, nadace). Evropa musí být chápána jako nezbytná a stát se společnou ambicí a chlubou především na místní úrovni (úrovni občanů, sdružení, místních volených zástupců).

5.5 Je tedy třeba zahájit víceletý program s přesným harmonogramem pokrývajícím celé desetileté období od roku 2010, aby evropští občané mohli být společně hybnou silou, bez níž obnovení metody Společenství není možné.

5.6 EHSV, VR a velké evropské organizace občanské společnosti, které jsou ve styku se třemi skupinami Výboru (Zaměstnavatelé, Zaměstnanci a Různé zájmy), by s nezbytnou podporou Evropského parlamentu mohly zvážit

zahájení rozsáhlé konzultace o hlavních tématech obecného zájmu na příští desetiletí, která by mohla napomoci obnově metody Společenství, tedy vlastně novým společným politikám.

V Bruselu dne 21. října 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

466. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ, KTERÉ SE KONALO VE DNECH 19., 20. A 21. ŘÍJNA 2010

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k pozměněnému návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 54 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření

(kodifikované znění)

KOM(2010) 388 v konečném znění – 2008/0173 (COD)

(2011/C 51/06)

Dne 9. září 2010 se Evropský parlament, v souladu s čl. 50 odst. 1 a 2 písm. g) a článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU), rozhodl konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

pozměněného návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 54 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření

KOM(2010) 388 v konečném znění – 2008/0173 (COD).

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je zcela vyhovující a nemá k němu žádné připomínky, rozhodl se na 466. plenárním zasedání, které se konalo dne 21. října 2010, zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko, a to 123 hlasy pro, nikdo nehlasoval proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

V Bruselu dne 21. října 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k pozměněnému návrhu směrnice
Evropského parlamentu a Rady o fúzích akciových společností**

(kodifikované znění)

KOM(2010) 391 v konečném znění – 2008/0009 (COD)

(2011/C 51/07)

Dne 16. září 2010 se Evropský parlament, v souladu s čl. 50 odst. 1 a odst. 2 písm. g) a článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU), rozhodl konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

pozměněného návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o fúzích akciových společností

KOM(2010) 391 v konečném znění – 2008/0009 (COD).

Jelikož se Výbor domnívá, že obsah návrhu je zcela vyhovující a nemá k němu žádné připomínky, rozhodl se na 466. plenárním zasedání, které se konalo dne 21. října 2010, zaujmout k navrhovanému znění příznivé stanovisko, a to 114 hlasy pro, 4 členové se zdrželi hlasování.

V Bruselu dne 21. října 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru – Evropská strategie pro čistá a energeticky účinná vozidla

KOM(2010) 186 konečném znění

(2011/C 51/08)

Hlavní zpravodaj: **pan MORGAN**

Dne 28. dubna 2010 se Komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru – Evropská strategie pro čistá a energeticky účinná vozidla

KOM(2010) 186 v konečném znění.

Vzhledem k obnovení funkčního období Výboru se plenární shromáždění rozhodlo hlasovat o tomto stanovisku na svém říjnovém plenárním zasedání a jmenovalo pan Morgana hlavním zpravodajem na základě článku 20 jednacího řádu.

Na 466. plenárním zasedání, které se konalo dne 21. října 2010, přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 183 hlasy pro a 14 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV podporuje vypracování strategie EU pro čistá a energeticky účinná vozidla. Tato strategie je odpovědí na obavy EHSV týkající se vyčerpávání uhlovodíků, emisí CO₂ a znečišťování ovzduší. Je nezbytné, aby šlo o ucelenou strategii. Nic se nezíská tím, když se znečišťování a emise pouze přesunou do výroby elektřiny a vozidel nebo když bio strategie povedou k biologickým škodám, například k odlesňování. Plnění cílů Kjótského protokolu bylo v Evropské unii ohroženo silniční dopravou; tato strategie přichází se zpožděním.

1.2 V příštích dvaceti letech budou vozidla poháněná spalovacími motory stále nejdůležitějším druhem dopravy, proto by EHSV očekával, že strategie podnítky vytváření nejen průlomových technologií pro spalovací motory, ale i inovativnějších pohonů. Zatím je příliš brzy na definitivní stanovení technologií. V této fázi musíme nechat „růst všechny květiny“.

1.3 Strategie musí posílit globální konkurenceschopnost automobilového průmyslu EU. Předpisy by měly zaručit, že vozidla budou postupně „čistší a účinnější“, ale budoucí konkurenceschopnost bude záviset také na zásadní inovaci spalovacích motorů v osobních vozidlech, autobusech a těžkých nákladních vozidlech a na rozvoji elektromobilů.

1.4 Vývoj elektromobilů je ambicí lidstva již více než sto let, ale různé problémy, zejména životnost baterií, znamenají, že tato vozidla nejsou schůdnou alternativou vozidel se spalovacími motory. Otázka životního prostředí změnila základní

pravidla. Čím více elektromobilů bude možné zavést do provozu, tím lepší bude environmentální profil výrobců i uživatelů. Malá vozidla se spalovacími motory zatím mohou přispět ke snížení dopravního přetížení ve městech.

1.5 EHSV v červenci schválil stanovisko pana Osborna k tématu „Cesta k širšímu využívání elektrických vozidel“, CESE 429/2010 fin. O doporučeních obsažených ve stanovisku se ve strategii pojednává dostatečně.

1.6 Ačkoli jde o strategii EU, její úspěch závisí na politikách národních vlád a místních samospráv členských států, jejich průmyslové způsobilosti a na bohatství a postojích spotřebitelů. Provádění bude nutně probíhat různě rychle vzhledem k velmi odlišným výchozím pozicím jednotlivých členských států. Je nezbytné, aby vyspělejší města a státy zareagovaly na výzvu USA a Asie.

1.7 Na fungování strategie se musí podílet evropská společnost. Směrnice 2009/33/ES zapojuje veřejný sektor. Podniky v soukromém sektoru musí být zapojeny prostřednictvím podávání zpráv o vlivu jejich činnosti na životní prostředí. Jednotlivci, kteří rozhodují o nákupu ať osobních nebo podnikových vozidel, by měli být prostřednictvím souboru finančních pobídek a odrazujících nástrojů směřování k čistým a účinným vozidlům.

1.8 Většina dopravy využívané institucemi EU je na krátké vzdálenosti v Bruselu, Lucemburku nebo Štrasburku. EHSV se proto domnívá, že zde leží příležitost pro instituce EU vytvořit příkladný plán čisté a účinné dopravy.

1.9 EHSV by rád zdůraznil rozsah investic do budoucích rozvodných sítí a fyzických zařízení, kterých je zapotřebí k náhradě bilionů dolarů investovaných do hospodářství založeného na uhlovodících.

1.10 Následující doporučení jsou převzata z části 5 uvedené dále.

1.10.1 EU a členské státy by měly podpořit výzkum a vývoj v oblasti vozidel se spalovacími motory, který bude zaměřen na inovativní malá vozidla a revoluční systémy, a odstranit překážky vstupu na trh.

1.10.2 Cíle, které budou rozsahem podobné těm, jež platí pro výrobce osobních vozidel, by měly platit i pro těžká nákladní vozidla.

1.10.3 Programy pro čistá a účinná těžká nákladní vozidla a autobusy by měly být trvale podporovány, dokud nebudou tato vozidla konkurenceschopná na celosvětovém trhu.

1.10.4 Vzhledem k tomu, že biopaliva mají do roku 2020 pokrýt 7 % spotřeby paliv v EU, vyzývá EHSV Komisi, aby buď potvrdila tento cíl, anebo upravila svoji politiku.

1.10.5 Členské státy by měly povzbuzovat výrobce a potenciální uživatele, aby modernizovali pomocí alternativních plyných paliv.

1.10.6 Členské státy by měly motivovat k časnému osvojení elektromobilů, aby nástup těchto vozidel v EU nezaostal za ostatními regiony.

1.10.7 Hlavní výrobci automobilů by měli být podporováni při zahájení a rozšiřování výroby baterií v Evropě.

1.10.8 Komise musí zajistit, aby normalizační subjekty jednaly rychle, pokud jde o elektromobily.

1.10.9 Komise a členské státy musí spolupracovat na zajištění budoucích dodávek nedostatkových prvků vzácných zemin a ušlechtilých kovů.

1.10.10 Dlouhodobá strategie vozidel s vodíkovými palivovými články by měla zahrnovat i další možnosti pro případ, že se tato vozidla ukáží jako nerealizovatelná.

1.10.11 Veřejné orgány, podniky veřejných služeb a velké podniky ve veřejném a soukromém sektoru by měly fungovat podle pravidel a cílů pro spotřebu paliva a emise.

1.10.12 Měla by být vytvořena vodítka pro různá kritéria, která budou použita pro veřejné zakázky na základě směrnice 2009/33/ES.

1.10.13 Mělo by dojít k úpravě podávání zpráv veřejných a soukromých podniků o používání uhlovodíků a o emisích CO₂ za účelem stanovení jejich podílu na dopravě.

1.10.14 Celosvětový akční plán postrádá prvek WTO.

1.10.15 Zástupci občanské společnosti, kteří se věnují záležitostem životního prostředí, by měli být zapojeni do nové skupiny na vysoké úrovni CARS21.

1.10.16 Automobilový průmysl by měl být v souvislosti s vylepšováním přístupu EU k průmyslové strategii jedním z prvních odvětví, na něž je třeba se zaměřit. EU potřebuje zavést silnou řídicí strukturu, jejímž naléhavým posláním bude posunout vpřed změny právních předpisů a motivačních opatření a mobilizovat nezbytné investice a vytváření trhu.

1.10.17 EU by neměla zůstat pozadu. Zainteresovaní komisaři si musí vše zorganizovat a země, podniky a výzkumná zařízení s nezbytnými prostředky musí bezodkladně jednat. Tento akční plán musí být chápán jako pobídka k aktivitě.

2. Úvod

2.1 Cílem strategie Komise je vytvořit vhodný a technologicky neutrální politický rámec. Z krátkodobého hlediska jde o dvojí přístup zahrnující jak vozidla poháněná spalovacími motory, tak bateriemi poháněné elektromobily.

2.2 Sama strategie vozidel poháněných spalovacími motory vykazuje dvojí přístup. Je pro ni nutné další zlepšování obvyklých benzinových a dieselových motorů a také zavedení alternativních paliv, a to jak kapalných biopaliv, tak plyných paliv. Plyná paliva vyžadují úpravu vozidel poháněných spalovacími motory, zásobník paliva přímo v automobilu a vhodnou distribuční síť; biopaliva to nevyžadují.

2.3 Strategie elektromobilů zahrnuje bateriemi poháněné elektromobily (např. Nissan Leaf), hybridní elektromobily (např. Toyota Prius) a hybridní vozy s možností napojení na elektrickou síť (např. Chevrolet Volt). Hybridní elektromobily nejsou skutečnými elektromobily, protože je nelze připojit ke zdroji elektřiny.

2.4 Pokud bude výzkum a vývoj vodíkové technologie nakonec úspěšný, bude konečný elektromobil poháněn vodíkovými palivovými články.

3. Akční plán Komise pro ekologická vozidla (akční plán)

3.1 Předpisový rámec

- schvalování typu dvoukolových a tříkolových vozidel a čtyřkolek
- provádění nařízení o emisích CO₂ z automobilů do roku 2011
- prosazování „ekologické adicionality“ vozidel
- regulace spotřeby paliva v mobilních klimatizačních systémech
- další opatření v oblasti emisí CO₂ a škodlivin
- revize zkušebního cyklu pro měření emisí
- seznam opatření, která mají ekologický přínos
- změna směrnice o hlukových emisích
- kritéria udržitelnosti pro biopaliva
- strategie pro čistá a energeticky účinná těžká nákladní vozidla.

3.2 Výzkum a inovace

- zdokonalování konvenčních motorů, elektrických pohonů, bateriových technologií a vodíkových technologií
- zjednodušená pravidla pro granty určené na výzkum
- dlouhodobá strategie pro oblast výzkumu
- podpora ze strany EIB.

3.3 Přijetí trhů

- pokyny k finančním pobídkám členských států
- revize směrnice o zdanění energie
- pokyny členským státům ke zdanění vozidel
- monitorování provádění směrnice o čistých a energeticky účinných vozidlech
- výzkum očekávání a nákupního chování spotřebitelů
- změna směrnice o označování automobilů
- demonstrační projekt v oblasti elektromobility.

3.4 Globální aspekty

- mezinárodní spolupráce, zejména normalizace

— harmonizované právní předpisy EHK OSN

— iniciativa v oblasti surovin s ohledem na nedostatkové prvky vzácných zemin a ušlechtilé kovy.

3.5 Zaměstnanost

- Evropská rada pro kvalifikace pro jednotlivá odvětví
- Evropský sociální fond.

3.6 Průběžný přezkum právních předpisů týkajících se emisí

- výkonnostní emisní normy pro nové osobní automobily z hlediska roku 2020 a 2030
- snížení emisí CO₂ z lehkých užitkových vozidel z hlediska roku 2013 a 2020.

4. Zvláštní opatření pro elektromobily

4.1 Bezpečnost

- požadavky na elektrickou bezpečnost
- požadavky na bezpečnost při nárazu.

4.2 Normalizace nabíjecího rozhraní

- vývoj a zavádění normy
- interakce s celosvětovým vývojem norem.

4.3 Infrastruktura

- infrastruktura čerpacích stanic
- investice do infrastruktury a služeb.

4.4 Výroba a distribuce elektrické energie

- přístup zohledňující životní cyklus
- nízkouhlíkové zdroje energie
- řízení zátěžového provozu.

4.5 Baterie

- vozidla s ukončenou životností / recyklace baterií
- výzkum baterií
- přeprava baterií.

4.6 Řízení

- opětovné zapojení skupiny na vysoké úrovni CARS 21 do odstraňování překážek pro přijetí alternativních technologií na trhu
- Evropský program pro změnu klimatu (ECCP) – provádění strategie pro snižování emisí CO₂
- bílá kniha o evropské dopravní politice
- vnitřní trh – zabránění fragmentaci a zajištění kritického množství.

5. Pohled EHSV na akční plán

5.1 Zdokonalování konvenčních vozidel poháněných spalovacími motory

5.1.1 EHSV podporuje zdokonalování vozidel poháněných spalovacími motory, především pak opatření týkající se emisí CO₂ a škodlivin, přezkum zkušebního cyklu pro měření emisí, výzkum a vývoj v oblasti zdokonalování konvenčních motorů, zahrnutí dodávkových automobilů do oblasti působnosti právních předpisů a průběžný přezkum právních předpisů týkajících se emisí.

5.1.2 Pokročilé materiály poskytují značný prostor pro inovace v konstrukci a výrobě malých osobních vozidel. Na základě využití těchto materiálů se nyní objevují nové revoluční výrobní postupy. V automobilovém průmyslu dochází ke stimulaci vzniku nových podniků. Tyto podniky pak pro zavedené subjekty představují výzvu. Tyto inovace si zaslouhují, aby byly doprovázeny podporou v oblasti výzkumu a vývoje. Novým subjektům by mělo napomáhat přísné uplatňování práva hospodářské soutěže v automobilovém průmyslu.

5.1.3 EHSV s potěšením konstatuje, že se akční plán zaměřuje na spotřebu paliva a emise CO₂ z těžkých nákladních vozidel. Každý plán se musí zaměřit na tento segment, počínaje autobusy, těžkými nákladními vozidly a vozidly zvláštního určení, např. pro svoz odpadu. Cíle, které budou dosaženy podobné těm, jež platí pro výrobce osobních vozidel, by měly platit i pro těžká nákladní vozidla, a měly by se stejně jako u osobních vozidel rozšířit na uživatele.

5.1.4 Při takovém počtu výrobců těžkých vozidel se sídlem v Evropě je zde prostor pro konstruktivní spolupráci mezi uživateli a výrobcí na vývoji nových a inovativních vozidel. V Asii, Americe a Evropě již existují příklady průkopnických projektů, jako jsou například autobusy s nízkými emisemi CO₂, které spotřebovávají o 30 % méně paliva a produkují o 35 % méně CO₂. Hydraulická hybridní vozidla, která získávají energii z brzdění, mohou být o 30 % účinnější a velmi dobře fungují v režimu „stop-start“, jako je například svoz odpadu. Existuje mnoho hybridních elektrických projektů. Některé členské státy využívají počáteční finanční vklad do nového podniku k podpoře tohoto druhu inovací a často dotují expe-

rimentální vozidla. Podobné programy by měly být důsledně podporovány, dokud nebudou z výrobního pásu sjíždět konkurenceschopná vozidla a nebude dosaženo vývozních zakázek pro evropský zpracovatelský průmysl.

5.2 Alternativní pohonné hmoty pro vozidla poháněná spalovacími motory

5.2.1 Program Komise pro biopaliva údajně upadl do chaosu. Současná situace se popisuje jako válka, v níž proti sobě stojí zemědělství experti a experti na klima z Evropské komise a evropská automobilová a zemědělská lobby proti ekologům. Při diskusi se používá poměrně nový pojem „změny v nepřímém využívání půdy“. Soustřeďuje se na možný dopad na globální životní prostředí, který by byl způsoben změnou užívání půdy nutnou k zajištění plodin nezbytných pro dosažení cílů EU v oblasti biopaliv. Vzhledem k tomu, že biopaliva mají do roku 2020 pokrýt 7 % spotřeby paliv v EU, vyzývá EHSV Komisi, aby buď potvrdila anebo upravila svoji politiku. Politika může být plně realizována pouze poté, až budou díky technologií k dispozici biopaliva druhé generace.

5.2.2 Ve sdělení jsou zdůrazněna omezení, která se týkají alternativních plyných paliv, jako je LPG, CNG a bioplyn. Musí dojít k úpravě motorů vozidel a palivových nádrží. Dále jsou zapotřebí dostupná čerpací zařízení. Tyto podmínky však lze splnit, pokud je vozový park s mnoha vozidly v provozu v dosahu depa. Tyto podmínky mohou splnit některé soukromé podniky a mnoho veřejných orgánů a podniků veřejných služeb. Členské státy by měly nejen požadovat, aby veřejné orgány a podniky zaváděly programy čistých a účinných vozidel, ale měly by také podporovat výrobce a potenciální uživatele, aby v této oblasti zaváděli inovace v zájmu dosažení cílů členských států.

5.3 Elektromobily, hybridní elektromobily, hybridní vozy s možností napojení na elektrickou síť

5.3.1 Stanovisko pana Osborna bylo vizionářské. Definovalo nezbytné předpoklady zásadního přesunu od vozidel poháněných spalovacími motory k elektromobilům na trhu soukromých vozidel. Skutečnost je taková, že k přesunu nedojde v brzké době, takže je třeba, aby se kampaň za ekologická vozidla opírala o širší základnu.

5.3.2 Jak upozornila společnost Bain & Company, elektromobily jsou iPhony automobilového průmyslu. Před nástupem iPhonů se uživatelé mobilních telefonů strachovali o výdrž baterie. Protože aplikace iPhonů jsou převratné, uživatelé se smířili s tím, že své telefony budou muset nabíjet každý den. Zkušenost s elektromobily je natolik odlišná od řízení vozidla poháněného spalovacími motory, že se u časných osvojiteli elektromobilů neočekává, že by měli obavy z omezeného jízdního dosahu elektromobilů a hybridních vozů s možností napojení na elektrickou síť, které budou uvedeny na trh v letech 2011 a 2012.

5.3.3 Časní osvojitelé budou elektromobily kupovat jako své druhé vozidlo. Budou je využívat k dojíždění do práce po silnici, k zaparkování na železničních stanicích a mobilitě v blízkém okolí domova. Jízdní dosah bude dostatečný pro jednodenní provoz. Baterii elektromobilů bude možné dobít přes noc z domácího síťového napájení v garáži vlastníka vozu.

5.3.4 Dobíjení baterie na pracovišti může rozšířit denní jízdní dosah. Není zapotřebí žádná složitá dobíjecí infrastruktura. Mezinárodní normalizace není vzhledem k současnému omezenému jízdnímu dosahu skoro nutná. Zatížení elektrické sítě by mělo být minimalizováno dobíjením přes noc, kdy je možné využít elektřinu, jež by jinak nebyla v noci využita.

5.3.5 Mnoho členských států, včetně Spojeného království, Francie a Německa, nabídne kupcům elektromobilů štedré pobídky. Ačkoli elektromobily budou i po dotacích stále dražší než vozidla poháněná spalovacími motory, měly by být přitažlivost této technologie a vyjádření životního stylu vlastníkem dostatečné k tomu, aby byly oporou pro odběr počátečních objemů výroby. Motivace vlastníka bude kromě toho posílána možnostmi parkovat zdarma, osvobozením od poplatků za přetížení dopravy a dalšími stimuly poskytovanými v městském prostředí.

5.3.6 I když EHSV schvaluje návrh na poskytnutí pokynů k finančním pobídkám členských států, vyzývá členské státy, aby motivovaly k časnému osvojení elektrických vozidel, aby jejich nástup v EU nezaostal za ostatními regiony, kde jsou pobídky také k dispozici.

5.3.7 Hlavní součástí nákladů elektromobilu je baterie. Hlavními problematickými aspekty pro použití v automobilech jsou velikost, váha, kapacita, bezpečnost, účinnost, spolehlivost a životnost.

5.3.8 Strategickým problémem pro EU je to, že nemá žádné velké výrobce baterií, ačkoli Nissan plánuje postavit továrnu ve Spojeném království a Portugalsku. Technologie baterií bude nesmírně složitá a její význam se zvýší, protože bude hlavním faktorem ovlivňujícím výkon a konkurenceschopnost vozidla. Evropa musí být v tomto průmyslovém odvětví zastoupena. EHSV doporučuje, aby hlavní výrobci automobilů spolupracovali při zahájení a rozšiřování výroby baterií v Evropě. Nová skupina CARS 21 by k tomu měla přihlídnout.

5.3.9 Je potřeba se zabývat mnoha aspekty podnikání v oblasti baterií: zárukami, náhradou, výměnou a pronájmem, ale také postupy po skončení životnosti, recyklací odpadu, likvidací odpadu a opětovným použitím. Podniky v EU musí být do tohoto odvětví zapojeny.

5.3.10 Z dlouhodobějšího hlediska budou řidiči elektromobilů potřebovat přístup k dobíjecím sítím. Celoměstské projekty

propagované například v Londýně a Paříži a celonárodní projekty vytvářené v Dánsku a Izraeli by měly poskytnout hodnotné vstupní informace pro plány načrtnuté v odstavcích 4.2 a 4.3. S ohledem na úsilí Číny o elektrifikaci pěti měst je naléhavé, aby EU urychleně podnikla kroky, zejména co se týče norem.

5.3.11 Dodávky surovin jsou hlavní částí akčního plánu. Japonsko a Jižní Korea vyjednávají v Jižní Americe koncese a společné podniky. Jižní Korea spojila investice v hodnotě 12 miliard dolarů s pomocí Bolívie. Nic nenasvědčuje tomu, že EU má stejně dobré postavení. Komise a členské státy by měly spolupracovat s těžebními společnostmi se sídlem v EU na zabezpečení budoucích dodávek.

5.4 Vozidla s vodíkovými palivovými články

5.4.1 EU financuje výzkum budoucího vodíkového hospodářství a vývoj vozidel s vodíkovými palivovými články. EHSV v předchozích stanoviscích schválil vodíkovou strategii Komise. Podle některých pozorovatelů však koncepce vodíkového hospodářství nebude fungovat. Poukazují na to, že neexistuje použitelný zdroj vodíku, vhodný způsob jeho skladování, ani vhodný způsob jeho distribuce. Mnoho problémů s vodíkem pramení z jeho fyzikálních a chemických vlastností. Je možné, že technologie nebude s to tyto problémy vyřešit. Strategie EU by tedy měla zahrnovat alternativy pro případ, že se vozidla s vodíkovými palivovými články ukáží z dlouhodobého hlediska jako nerealizovatelná. Zatím je příliš brzy na volbu technologií. V této fázi musíme „nechat růst všechny květiny“.

5.5 Veřejný sektor, soukromý sektor a účast jednotlivců

5.5.1 Výrobci automobilů mají cíle v oblasti úspory paliva a emisí, které se týkají celkové řady vozidel, jež vyrábějí. EHSV doporučuje, aby veřejné orgány, podniky veřejných služeb a velké podniky v soukromém sektoru také fungovaly podle pokynů a cílů pro spotřebu paliva a emise. Jde o jeden ze způsobů, jak podnítit využití alternativních plyných paliv, avšak tato příležitost je mnohem větší.

5.5.2 EHSV je potěšen, že směrnice 2009/33/ES o podpoře čistých a energeticky účinných silničních vozidel bude uvedena v účinnost na konci roku 2010. EHSV by však býval uvítal vytvoření vodítek pro různá kritéria, která budou použita pro veřejné zakázky, a také proces, díky němuž se tato kritéria budou postupně stávat stále náročnějšími. Tato kritéria by měla být začleněna co nejdříve a EHSV by uvítal, kdyby vstoupila v platnost před plánovaným přezkumem za dva roky.

5.5.3 Na základě příkladu z veřejného sektoru by EHSV také uvítal, kdyby došlo k úpravě podávání zpráv ze strany podniků, pokud jde o používání uhlovodíků a emise CO₂, v zájmu určení jejich podílu na dopravě, aby bylo možné měřit postupné zlepšování.

5.6 Mezinárodní konkurenceschopnost

5.6.1 Mezinárodní situace je obtížná. Amerika, Čína, Japonsko a Jižní Korea mají cílevědomé vlády odhodlané využít příležitosti čisté a účinné dopravy. EU má vlády s 27 názory, z nichž každá má velmi odlišné průmyslové a finanční kapacity a velmi odlišné úrovně bohatství ve společnosti. Jelikož ekologická doprava je zcela jiná, než co bylo před tím, v podstatě nuluje průmyslovou výhodu, a tak Číně umožňuje předhonit Japonsko, zvláště když je čínský průmysl chráněn dovozními cly. EU by nesmí zůstat pozadu. Zainteresovaní komisaři si musí vše zorganizovat a země, podniky a výzkumná zařízení s nezbytnými prostředky musí bezodkladně jednat. Tento akční plán musí být chápán jako pobídka k aktivitě.

5.6.2 Odstavec 3.4, týkající se globálních aspektů, má zásadní význam, ale chybí zde prvek WTO. Za těchto nových revolučních okolností potřebuje obchod EU přístup k trhu bez ochrannářských překážek.

5.7 Řízení

5.7.1 Komise obnoví skupinu na vysoké úrovni CARS 21. Zprávu připravenou původní skupinou automobilový průmysl schválil, ale ekologické skupiny ji kritizovaly, protože měly pocit, že nepředložila čistou a štíhlou strategii pro nové automobily. Do nové skupiny na vysoké úrovni by měli být jako protiváha zájmům průmyslu zapojeni zástupci občanské společnosti, kteří se věnují záležitostem životního prostředí.

5.7.2 Čína, Korea a USA rázně postupují s inovacemi, vývojem a investicemi v této oblasti. Evropě hrozí, že zaostane, stane se obětí krátkozrakého konservatismu a váhavosti ze strany zavedených průmyslových subjektů a obětí nedostatečné politické vize a vedení ze strany vlád. Má-li se evropský průmysl tomuto osudu vyhnout, musí Unie vytvořit silnou řídicí strukturu, jež spojí pokrokové podniky a vedoucí osobnosti politiky a občanské společnosti, které budou mít naléhavé poslání s jediným cílem posunout vpřed nezbytné změny právních předpisů a motivačních opatření a mobilizovat potřebné investice a vytváření trhu.

V Bruselu dne 21. října 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k zelené knize „Uvolnění potenciálu kulturních a tvůrčích odvětví“

KOM(2010) 183 v konečném znění

(2011/C 51/09)

Zpravodaj: **pan CAPPELLINI**Spoluzpravodaj: **pan LENNARDT**

Dne 27. dubna 2010 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU), rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

zelené knihy Uvolnění potenciálu kulturních a tvůrčích odvětví

KOM(2010) 183 v konečném znění.

Poradní komise pro průmyslové změny, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 8. září 2010.

Vzhledem k zahájení nového funkčního období Výboru se plenární shromáždění rozhodlo, že toto stanovisko zařadí na program jednání říjnového plenárního zasedání, a v souladu s článkem 20 jednacího řádu jmenovalo pana van Iersela hlavním zpravodajem.

Na 466. plenárním zasedání, které se konalo dne 21. října 2010, přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 71 hlasy pro, 1 člen se zdržel hlasování.

1. Návrhy a doporučení

Z podnětu otázek položených v zelené knize Komise (KOM(2010) 183 v konečném znění ze dne 27. dubna 2010) a na základě již vyjádřených doporučení platformy pro potenciál kulturních a tvůrčích odvětví a dialogu, který v jejím rámci probíhá (i během slyšení ad hoc), předkládá Výbor konkrétní doporučení a návrhy k podpoře kulturních a tvůrčích odvětvích v Evropě.

1.1 Doporučení:

EHSV

a) vyzývá Komisi, aby pokračovala v úsilí o lepší definici odvětví a o jeho přiměřenější statistické podchycení se zvláštním zohledněním sociální a ekonomické situace umělecky činných osob. Neexistuje totiž jednotná a společná definice pojmu „kulturní a tvůrčí odvětví“, která je základním předpokladem pro:

i. větší uznávání specifík kulturních a tvůrčích odvětví;

ii. analýzu jejich dopadů na dlouhodobý růst, mezinárodní konkurenceschopnost, regionální rozvoj a územní soudržnost;

iii. podporu přijetí politik zohledňujících kulturní specifika tohoto odvětví, prostřednictvím skutečného provádění čl. 151 odst. 4 Smlouvy o ES (nyní č. 167 odst. 4 SFEU);

b) doporučuje Komisi, aby znásobila úsilí o uskutečnění „evropského prostoru tvořivosti“, a sice prostřednictvím evropského předpisového rámce, který bude založen na rovném přístupu na trh, volné hospodářské soutěži, boji proti zneužívání dominantního postavení, podpoře a rozvoji malých a středních podniků a řemeslných podniků, podpoře kulturní rozmanitosti, ochraně práv duševního vlastnictví a boji proti pirátství a který bude brát zvláštní zřetel na digitální potenciál odvětví;

c) doufá v zavedení daňových úlev a nových modelů a nástrojů na podporu financování projektů v tomto odvětví a ve vytvoření participativních partnerství veřejného a soukromého sektoru; jinými slovy se v tomto ohledu jedná o to, aby byly do tradičních modelů partnerství veřejného a soukromého sektoru zahrnuty rovněž formy přímé účasti občanů ⁽¹⁾;

⁽¹⁾ V jiné souvislosti viz stanovisko k tématu Zlepšení modelů participativního partnerství veřejného a soukromého sektoru při poskytování elektronických služeb pro všechny v EU-27 (TEN/402, přijato EHSV na plenárním zasedání v září 2010, dosud nezveřejněno v Úředním věstníku).

- d) zdůrazňuje přínos kulturních a tvůrčích odvětví ke strategickým cílům „evropské soudržnosti“ a doporučuje, aby místní orgány (v obcích a regionech atd.) ve spolupráci s dalšími subjekty na daném území (vysokými školami, bankami, asociacemi, poskytovateli veřejných a/nebo soukromých obsahů atd.) podporovaly kulturní a tvůrčí odvětví a jejich zapojení do regionálního rozvoje;
- e) zdůrazňuje nutnost přijmout vhodná opatření na boj proti zranitelnosti podniků z tohoto odvětví (zejména malých a středních podniků) a umělecky činných osob a zároveň i potřebu podpořit „kritický objem“ investic do odvětví na základě využití tzv. „úspor z aglomerace“, aby bylo možné bojovat proti pronikání kulturních produktů, které do evropské kultury zavádějí vzorce chování, jež ji narušují, nebo které by mohly způsobit skutečnou kulturní kolonizaci, na evropský trh;
- f) zdůrazňuje úlohu informačních a komunikačních technologií (např. iniciativ EU souvisejících s „internetem budoucnosti“) při poskytování nových příležitostí (širokopásmové připojení či služby na podporu tvořivosti zejména ve znevýhodněných oblastech nebo oblastech s nízkými příjmy) jak z hlediska výroby kreativních produktů a poskytování kreativních služeb, tak v oblasti jejich distribuce a využívání konečnými uživateli;
- g) zdůrazňuje nutnost podporovat větší informování o tvůrčích odvětvích v rámci základního vzdělání a odborné přípravy, jak je již na evropské úrovni uvedeno v mezinárodní chartě uměleckých řemesel;
- h) potvrzuje potřebu zkoumat nejhodnější nástroje na podporu přístupu tvůrčích podniků a odborníků z daného odvětví k úvěrům, přičemž je třeba se zasazovat o to, aby podniky věnovaly více pozornosti aspektům hospodářské a finanční udržitelnosti projektů, a zároveň i podporovat zvyšování schopnosti úvěrových institucí posuzovat hospodářské a finanční dopady kulturních a tvůrčích projektů;
- i) v neposlední řadě zdůrazňuje nutnost podporovat v institucích EU intenzivnější uvažování o tématu sociálního dopadu rozvoje klastrů tvořivosti a o zlepšení pracovních podmínek pro ty, kdo v tomto odvětví pracují.
- rovat a spolupracovat s dalšími institucemi EU tím, že dá k dispozici své odborné znalosti a síť kontaktů;
- b) na základě pilotních projektů prováděných na určitých územích Unie zakládat neformální místa k setkávání a experimentování (podle vzoru vědeckých dílen, tzv. „science shops“, středisek budoucnosti, multimedialních parků atd.), která budou s to podpořit přímé zapojení cílových skupin složených z občanů/uživatelů/asociací a organizované občanské společnosti. Cílem je podpořit zapojení celé EU do rozvoje potenciálu tvůrčího odvětví, nejen velkých městských center, která jsou často pokládána za jediný motor procesů tvůrčího rozvoje. V tomto ohledu mohou hrát klíčovou roli v podpoře integrace kulturních a tvůrčích odvětví do regionálního rozvoje sdružení malých a středních podniků a řemeslných podniků (podle zásady „zelenou malým a středním podnikům“ (think small first) zakotvené ve Small Business Act pro Evropu;
- c) podporovat „vnitřní trh“ tvořivosti prostřednictvím:
- volného pohybu;
 - skutečného výkonu práva usazování;
 - vzájemného uznávání odborných znalostí, kvalifikací a doložitelných dovedností;
 - vytvoření skutečného systému zvýhodnění pro toto odvětví (harmonizované zdanění v zájmu ochrany osob činných v tvůrčím odvětví, tvůrčího dědictví, dohody o zamezení dvojímu zdanění atd.);
 - výměny osvědčených postupů a rozvoje mezinárodní spolupráce a mezinárodních partnerství ve veřejném i soukromém sektoru (např. různé úmluvy mezi uživateli a „poskytovateli obsahů“), a to i s pomocí nových modelů účasti participativních partnerství veřejného a soukromého sektoru na regionální a místní úrovni;
- d) prohloubit dialog zařízení vysokoškolského typu s malými a středními podniky, řemeslnými podniky a příslušnými zastupujícími organizacemi; zlepšit znalosti studentů v oblasti IKT; zahájit iniciativy na zakládání nových podniků v tomto odvětví, i prostřednictvím konzultací kolegů (peer coaching);
- e) podporovat financování tvořivosti jednak díky vypracování společných evropských „hlavních směrů“ pro obchodní plány projektů/služeb/tvůrčích a kulturních děl či zvláštních ukazatelů výkonu, které usnadní technické a hospodářské posuzování investic do odvětví, a jednak prostřednictvím snáze dostupných úvěrů, smíšených veřejno-soukromých záručních fondů pro malé a střední podniky a revolvingových fondů a nových forem asociací a partnerství mezi různými zainteresovanými stranami z příslušných odvětví (IKT, nakladatelství, filmografie, hudba atd.).

1.2 Návrhy:

Vzhledem k výše uvedenému předkládá EHSV evropským institucím a celé Komisi (nejen jejím příslušným útvarům) soubor operativních návrhů k podpoře kulturních a tvůrčích odvětvích:

- a) zahájit „strukturovaný dialog“ se všemi zainteresovanými stranami a za spolupráce všech příslušných institucí EU uskutečnit kampaň sestávající z diskusních a informačních iniciativ souvisejících s úlohou kulturních a tvůrčích odvětví na „evropském území“, se zvláštním důrazem na znevýhodněné oblasti a na regiony spadající do politiky soudržnosti. EHSV je plně připraven tento strukturovaný dialog podpo-

2. Co jsou kulturní a tvůrčí odvětví?

2.1 Jak uznává strategie Evropa 2020, mají evropská kulturní a tvůrčí odvětví klíčový význam pro růst, konkurenceschopnost a budoucnost Evropské unie a jejích občanů. Jsou ze své podstaty původci inovací, tvůrci pracovních míst a pojítkem mezi různými průmyslovými činnostmi. Kromě toho přinášejí i komparativní výhody, které jinde nelze reprodukovat, a jsou faktorem místního rozvoje a motorem průmyslových změn.

2.2 EHSV také zdůrazňuje úlohu, kterou hrají kulturní a tvůrčí odvětví v „evropské společnosti“ v zájmu podpory pluralismu, kulturní rozmanitosti a „evropské identity“. Kromě toho přispívají ke zlepšení kvality života, k toleranci, k prevenci jednání poškozujícího lidskou důstojnost, k integraci a přijímání.

2.3 Ambiciózním cílem tohoto stanoviska je odhalit plný potenciál kulturních a tvůrčích odvětví, která jsou – jak zdůraznila i Evropská rada – nosným článkem nové strategie Evropa 2020 a klíčovými faktory průmyslových změn v Evropě. To předpokládá v první řadě odpovídající znalost předmětného tématu, přičemž je třeba rozlišovat mezi koncipováním, analýzou procesů výroby a spotřeby a řízením.

2.4 Ačkoli se obecně hovoří o kulturních a tvůrčích odvětví, je nicméně třeba zachovávat rozlišení mezi „kulturou“ a „tvořivostí“. Zatímco pod pojmem „kultura“ se obecně vzato rozumí soubor znalostí, způsobů využití a stupně uměleckého a vědeckého vývoje v určité době či v určité společenské skupině⁽²⁾, „tvořivost“ se chápe konkrétně jako schopnost uvažovat inovativně, tzn. předkládat nové myšlenky, které dosud neznámým způsobem spojují určité skutečnosti (postupy, předměty, znalosti atd.). Ta by se pak neměla zaměňovat s výrazem „inovace“, kterým se odkazuje obecněji na procesy a produkty, k jejichž vývoji se dospělo díky znalostem, technikám a nástrojům⁽³⁾.

Toto rozlišení má zásadní význam, neboť jednak umožňuje rozlišovat mezi pojmy, které se v běžné mluvě často zaměňují, a jednak dokládá úzkou spojitost mezi kulturou, tvořivostí a inovacemi (viz rovněž závěry Rady EU ze dne 29. dubna 2010 o přínosu kultury k regionálnímu a místnímu rozvoji).

2.5 Kvůli rozmanitosti kultury a tvořivosti je obtížné určit jednotný postoj pro analýzu: na jedné straně lze na tvořivost pohlížet pouze z hlediska kulturní činnosti jako takové, na druhé straně panuje názor, že všechna odvětví jsou ze své

povahy tvůrčí. Proto existuje při určování tzv. tvůrčích odvětví určité riziko arbitrárnosti, které by se mohlo odrazit v účinnosti politik na podporu strategie Evropa 2020.

2.6 Otázka vymezení sektoru souvisí i s problémem jeho „vnitřního vnímání“ (ze strany subjektů z tohoto sektoru, které se nepovažují za součást tohoto specifického „odvětví“) i „vnějšího vnímání“ (ze strany společnosti, která neuznává odvětvová specifika těch, kteří v kulturních a tvůrčích odvětvích pracují).

3. Celkový rámec kulturních a tvůrčích odvětví v Evropě

3.1 Podle definice Evropské komise přispívají kulturní a tvůrčí odvětví celkově přibližně 2,6 % k HDP v EU-27 a poskytují pracovní místa pro přibližně 5 milionů osob (pramen: zelená kniha KOM(2010) 183 v konečném znění). Podle jiných pramenů je jejich podíl dokonce ještě vyšší. Různorodost statistik přirozeně odráží i rozdílná hodnocení odvětvových skupin spadajících do definice kulturních a tvůrčích odvětví (viz doporučení v odstavci 1.1 a)).

3.2 Obchodní bilance EU-27 v hlavních tvůrčích odvětvích zaznamenala v roce 2007 přebytek ve výši 3 mld. eur. Podle UNCTAD (*Creative economy report*, 2008) zůstává tvůrčí odvětví z hlediska růstu jedním z hlavních odvětví světového obchodu. V období let 2000–2005 vzrostl celosvětový obchod se zbožím a službami souvisejícími s tvořivostí téměř o 9 %, což potvrzuje příznivé vyhlídky pro dlouhodobý růst.

3.3 Typickými odborníky činnými v tomto odvětví jsou jednak umělci, inovátoři, výrobci, nakladatelé či protagonisté, ale důležitými jsou i tradiční subjekty z oblasti techniky nebo podnikání, např. řemeslníci. Je však třeba zdůraznit, že v tomto odvětví neexistují žádné odpovídající předpisy, nejsou konkrétně uznávány odbornosti a neexistuje jejich výslovná sociální ochrana (například ochrana v případě krátkodobých smluv, sociální zabezpečení nebo podpora mezinárodní mobility).

3.4 Kulturní a tvůrčí odvětví však mají významný potenciál pro růst a zaměstnanost v EU. Tvořivost je totiž obecně považována za motor udržitelného a inteligentního růstu podporujícího začlenění a také kultura má zásadní význam v rozvoji informační a znalostní společnosti. Obě jsou navíc nejen nástroji konkurenceschopnější a strukturovanější nabídky, ale stimulují i poptávku po obsazích, vychovávají ke kulturní rozmanitosti a současně pomáhají bojovat proti vyloučení a diskriminaci.

⁽²⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Kulturní odvětví v Evropě (Úř. věst. C 108, 30.4.2004, s. 68) [není k dispozici v češtině].

⁽³⁾ Viz stanovisko EHSV k tématu Uvolnění a posílení evropského potenciálu pro výzkum, vývoj a inovace (Úř. věst. C 325, 30.12.2006, s. 16; viz zejména odstavce 4.12 a poznámka pod čarou 55).

3.5 Tvořivost hraje v neposlední řadě klíčovou roli v mezinárodní konkurenceschopnosti, neboť „produktům“ propůjčuje „nemateriální hodnotu“ a mění je ve zvláštní druh „zkušenosti“. V současné době však stále větší počet ekonomických činností, přestože v užším slova smyslu nepatří k tvůrčím odvětvím, věnuje stále více zdrojů na tvůrčí činnosti jakožto vstupní hodnotu pro své produkty. Tvůrčí odvětví má tedy mimořádný význam nejen pro mezinárodní konkurenceschopnost podniků, ale má rovněž pozitivní vliv i na ostatní oblasti hospodářství⁽⁴⁾.

3.6 Dalším aspektem, který nelze podceňovat, je přínos rozvoje tohoto odvětví ke „kvalitě života“ na příslušném území: vliv na vzdělávací systém, na modely chování pro mladé, na zvyšování zájmu o kulturu (k jejímž šíření činnosti prováděné v rámci kulturních a tvůrčích odvětví přispívají, a pomáhají tak zvyšovat „dynamiku“ zúčastněných měst a území).

3.7 V neposlední řadě je nutné upozornit na možnosti, které nabízí využívání nových technologií v tomto odvětví (například „sociální média“), tj. postupy sdílení textových obsahů, obrazů, videa a audia mezi uživateli. Jedná se o odvětví, z něhož mohou současně vzejít zajímavé myšlenky, plodné dialogy a plodná srovnávání (například „wikinomie“), jejichž správa však může být i obtížná, například co se týče práv duševního vlastnictví ke sdíleným obsahům. A nové technologie mohou konečně přispět i k boji proti digitálnímu pirátství.

3.8 Toto odvětví však zůstává i nadále zranitelné. Na jedné straně v něm převažují malé a střední podniky, na druhé straně se v něm tvoří oligopoly, které ničí hospodářskou soutěž (tzv. efekt „bestselleru“); příkladem mohou být multimediální či reklamní společnosti činné v celosvětovém měřítku.

3.9 Úloha malých a středních podniků zůstává rozhodující. Jsou to totiž právě tyto podniky, které nesou „riziko“ spojené s netechnologickými inovacemi, s investicemi do nových talentů a nových estetických forem a se snahou zajistit spotřebitelům širokou a rozmanitou nabídku. Vystává nicméně problém „kritického objemu“ investic umožňujících bojovat proti pronikání produktů, které do evropské kultury zavádějí cizí vzorce chování a hodnoty, na evropský trh. V tomto ohledu by bylo vhodné přijmout konkrétní podpůrná opatření v zájmu podpory „místních systémů malých a středních podniků“, rozvoje „regionálních klastrů“ a „úspor z aglomerace“.

3.10 Politiky pro kulturní a tvůrčí odvětví v Evropě jsou stále nejednotné. V některých členských státech tato odvětví využívají značných veřejných investic, v jiných státech mají tyto investice

převážně soukromou povahu⁽⁵⁾. Nehledě na hodnocení účinnosti těchto politik je nesporné, že roztržitost vnitrostátních předpisů a národních trhů v této oblasti totiž de facto narušuje hospodářskou soutěž na evropském vnitřním trhu. V zelené knize se upozorňuje na důležitost znásobit úsilí s cílem stimulovat větší evropskou hospodářskou soutěž v tomto odvětví, a podpořit tak kulturní rozmanitost. Při podpoře evropských odvětvových politik mají navíc zásadní význam odpovídající pobídky k referenčnímu srovnávání (benchmarking).

3.11 Na úrovni EU si Komise (sdělení ze dne 10. května 2007 o evropském programu pro kulturu v globalizovaném světě), Rada (pracovní plán pro kulturu na období let 2008 až 2010 ze dne 10. června 2008) i Parlament (viz usnesení Parlamentu ze dne 10. dubna 2008 o odvětvích kultury v Evropě) kladou za cíl optimalizovat potenciál kulturních a tvůrčích odvětví, zejména malých a středních podniků. Mezi plánovanými činnostmi je zmiňována evropská aliance tvůrčích odvětví (*European Creative Industries Alliance*), která bude zahájena v roce 2011 v rámci programu pro podnikání a inovace (EIP), který je součástí programu pro konkurenceschopnost a inovace (CIP)⁽⁶⁾. Kromě uskutečnění zelené knihy o kulturních a tvůrčích odvětvích se další iniciativy týkají vytvoření pracovní skupiny pro kulturní a tvůrčí odvětví, jejímiž členy budou i experti z jednotlivých členských států, vypracování studií o přínosu kultury k tvořivosti, o podnikatelském rozměru kulturních a tvůrčích odvětví, o přínosu kultury k místnímu a regionálnímu hospodářskému rozvoji.

4. Témata diskuse a priority vzešlé z konzultací se zainteresovanými stranami

4.1 Komise svou zelenou knihou ze dne 27. dubna 2010 otevřela diskusi o růstovém potenciálu kulturních a tvůrčích odvětví a zdůraznila nejen úlohu kulturní rozmanitosti, globalizace a digitalizace jakožto hnacího motoru celého procesu, ale i nutnost vybavit toto odvětví vhodnými nástroji (např. možností experimentovat a investovat usnadněním přístupu k úvěrům) a podporovat jejich vývoj díky novému zaměření územních politik.

4.2 Komise zamýšlí vypracovat tři rozsáhlé rámce politik: Digitální program pro Evropu, jednu ze sedmi stěžejních iniciativ strategie Evropa 2020, v jejímž rámci bude Komise pracovat na vytvoření jednotného trhu pro on-line obsah a služby; stěžejní iniciativu Inovace v Unii, v jejímž rámci budou přijata specifická opatření na podporu úlohy kulturních a tvůrčích odvětví jakožto katalyzátoru inovací a strukturální změny; strategii v oblasti duševního vlastnictví, jejímž cílem bude podpora nezbytné rovnováhy mezi ochranou a šířením nových obchodních modelů.

⁽⁴⁾ Studie společnosti KEA (<http://www.keanet.eu/report/BISScreativeindustries.pdf>) vypracovaná na žádost Evropské komise v této souvislosti zdůrazňuje tři hlavní kanály: vazbu na místní a regionální rozvoj, vztahy uvnitř odvětví (například mezi tvůrčími obsahy a informačními a komunikačními technologiemi nebo mezi kulturou a cestovním ruchem) a vzájemné propojení „tvůrčích“ a „netvůrčích“ odvětví. Tato zpráva byla vypracována u příležitosti semináře, který pořádalo GR pro podniky v Amsterdamu a v jehož průběhu byla sepsána i Amsterdamská deklarace (<http://www.europe-innova.eu/creative-industries>).

⁽⁵⁾ Pečlivé zkoumání modelů průmyslové politiky jednotlivých členských států by přirozeně opět vyžadovalo přijetí jednotné definice kulturních a tvůrčích odvětví. Nicméně účelem veřejného financování je obecně podpora kulturního odvětví (divadla, kina, umění, nadace atd.), což má vzhledem k existující vzájemné souvislosti mezi investicemi do kultury a rozvojem tvůrčího odvětví dopad na celý sektor.

⁽⁶⁾ Na tuto iniciativu byl vyčleněn rozpočet ve výši 7,5 mil. eur a předpokládá se, že bude mít značný finanční pákový efekt (přibližně 100 mil. eur během tří let).

4.3 V zelené knize jsou nicméně pokládány i otevřené otázky k rozproudení široké diskuse se všemi evropskými zainteresovanými stranami z tvůrčího odvětví (v širokém slova smyslu). HSV chce prostřednictvím tohoto stanoviska přispět svým dílem do diskuse zahájené Komisí a předložit konkrétní operativní doporučení a návrhy. V tomto ohledu jsou pro EHSV i nadále hlavní referenční veličinou doporučení navržená platformou pro potenciál kulturních a tvůrčích odvětví. Z dialogu zainteresovaných stran a ze slyšení „ad hoc“, která pořádal Výbor, však vyvstaly další aspekty.

4.4 „Prostor“ pro tvořivost, klastry a jejich úloha v územním rozvoji

4.4.1 Prvním tématem diskuse uváděným v zelené knize je „prostor pro experimentování, inovaci a podnikání v kulturním a tvůrčím odvětví“ a úloha nových informačních technologií. V praxi se jedná o vytváření míst k setkávání za účelem mezioborové spolupráce, která budou využívána i k hledání nejnovějších řešení v tvůrčím odvětví s ohledem na zkoumání nových způsobů řeči a forem vyjadřování spolu s občany a uživateli, například multisenzorické využívání digitálních uměleckých obsahů (centra budoucnosti a/nebo obchodní centra pro výrobky a služby pocházející z tvůrčího odvětví, parky virtuální reality a multimédií).

4.4.2 Tyto prostory, které se vyznačují „touhou po změně“, mohou být i pobídkou k boji proti marginalizaci některých území oproti velkým městským centrům tvůrčího rozvoje (obecně jsou za hlavní klastry evropské tvořivosti považovány nejvýznamnější městské oblasti – např. Ile de France, Vnitřní Londýn, provincie Milán, Amsterdam, Madrid atd. (7) (viz zpráva evropského střediska pro sledování klastrů *Priority Sector Report: Creative and Cultural Industries*).

4.4.3 Existuje několik důvodů k vytváření „tvůrčích“ průmyslových klastrů: hospodářský rozvoj měst a regionů, rozvoj znalostní ekonomiky, tvůrčí cestovní ruch, účinnost výrobního řetězce, efekt přelévání co se týče inovací apod. Na základě těchto zkušeností by měly být zahájeny specifické projekty na podporu budování těchto klastrů, jejich většího šíření na celém území EU a vytvoření evropských sítí.

4.4.4 To souvisí s klíčovou úlohou tvůrčího odvětví – a jeho sítí a klastrů – jakožto setrvačnicku regionálního rozvoje (viz závěry Rady EU ze dne 29. dubna 2010). Ve zprávě evropského střediska pro sledování klastrů *Priority Sector Report: Creative and Cultural Industries* je empiricky doložena přímá souvislost mezi lokalizací tvůrčího odvětví a územním rozvojem. Problém spočívá ve volbě nevhodnějších forem spolupráce za účelem podpory integrace kulturního a tvůrčího odvětví do strategického rozvoje regionů.

4.4.5 Hlavním znakem kulturních a tvůrčích klastrů je jejich závislost na veřejných opatřeních (zejména při zakládání podniků) a nutnost pozitivních integračních opatření na zapojení všech subjektů na daném území: veřejné správy, podniků,

vzdělávacího systému a vysokých škol, kulturních činitelů, odborníků a občanské společnosti. Nesmí se podceňovat vazba těchto klastrů na původní územní společenství. Podstata těchto klastrů vychází z „obecných znalostí“ v místě a jsou podmíněny příznivým a nenapodobitelným prostředím a podporují inovace a změny (viz případové studie o Bilbao, Valencii, Amsterdamu, Ruhru atd.).

4.4.6 Místní orgány (obce, regiony atd.) ve spolupráci s dalšími územními orgány (vysokými školami, bankami, asociacemi, poskytovateli veřejných a/nebo soukromých obsahů atd.) tedy hrají klíčovou roli v integraci kulturních a tvůrčích odvětví do regionálního rozvoje s cílem uskutečnit strategické cíle odvětví. V politice soudržnosti EU je uznáván například nemalý přínos kulturních a tvůrčích odvětví pro její strategické cíle (konvergence, konkurenceschopnost, zaměstnanost, územní spolupráce a začlenění nejslabších skupin obyvatelstva), ač je jejich konkrétní dopad jen obtížně zjistitelný.

4.4.7 Mezi konkrétními příklady míst, kde se kultura a tvořivost koncentrují a setkávají mimo velké městské aglomerace, často ve znevýhodněných a/nebo přeshraničních oblastech, zdůrazňuje EHSV kromě prokázaných zkušeností z Valencie i nejnovější projekt „městských laboratoří“ regionu Puglia, v jehož rámci jsou odepsané nemovitosti, nevyužívané školní budovy, opuštěné historické paláce, bývalé kláštery, jatky, tržnice a kasárny v celém regionu restrukturalizovány a vybavovány takovými zařízeními, nábytkem a nástroji, aby se z nich za pomoci regionu staly skutečné kulturní a tvůrčí „zásobníky“ pro mladé.

4.5 „Evropský prostor“ tvořivosti – předpisový rámec

4.5.1 Dalším klíčovým tématem boje proti „marginalizaci“ je mobilita umělců a pracovníků v tvůrčím odvětví. Výměna osvědčených postupů je totiž i nadále nezbytná k otevření nových perspektiv a motivování evropských občanů k tomu, aby lépe rozuměli jiným kulturám a chápali je.

4.5.2 Překážek mobility je však mnoho, ponejvíce souvisejí s předpisy týkajícími se víz, s daňovými systémy a jinými administrativními překážkami spojenými s různou právní úpravou pro toto odvětví v různých evropských zemích a často i mezi jednotlivými regionálními správami.

4.5.3 K operativním návrhům na podporu mobility patří: podpora evropské spolupráce a/nebo výměny zkušeností a odborných poznatků (v rámci odvětví i mezi odvětvími navzájem) ve fázi výroby i projektování, zajištění prostředků na překlad do méně používaných nebo neevropských jazyků, podpora konkrétních opatření na vzájemné uznávání činností, odbornosti a doložitelných dovedností, podepsání dohod o zamezení dvojímu zdanění. Na „tvůrčí kulturní ekonomice“ se podílejí duševní profese; mohou přispět k síťovému pilotnímu projektu, který bude s to přilákat tvůrčí příspěvky pocházející také ze zemí mimo Evropskou unii.

(7) Tyto „územní koncentrace“ se týkají především specifických pododvětví, např. elektronické nosiče dat, zvukové záznamy, videozáznamy.

4.5.4 V této oblasti poskytují informační a komunikační technologie nové příležitosti jak z hlediska výroby kreativních produktů, tak v oblasti jejich distribuce a využívání konečnými uživateli. Evropská komise v květnu 2010 představila ambiciózní Digitální program pro Evropu (první ze sedmi stěžejních iniciativ strategie Evropa 2020). K sedmi cílům, do nichž je rozčleněn, patří nový jednotný trh s cílem využít výhod digitálního věku, značné zvýšení možností přístupu evropských občanů k rychlému a superrychlému internetu a záměr vybavit všechny evropské občany počítačovými dovednostmi a poskytnout jim online služby.

4.5.5 Největší překážkou využívání digitálního potenciálu odvětví je nicméně neexistence právního rámce pro ochranu duševního vlastnictví ke kulturním a tvůrčím obsahům v digitální podobě (stávající pravidla jsou často zaměřena pouze na potřeby velkých subjektů) a právo na přístup všech uživatelů, občanů a malých a středních podniků k obsahům, a to zejména ve znevýhodněných oblastech (kde jsou často nuceni dodržovat omezující a přísná pravidla přístupu).

4.5.6 Na otázku práv duševního vlastnictví je třeba pohlížet v souvislosti s problémem pirátství a padělání, který měl podle odhadů jen v roce 2008 dopad na tvůrčí odvětví (kino, televizní seriály, hudební produkce a software) odpovídající částce 10 mld. eur ušlého příjmu a ztrátě 185 000 pracovních míst (viz studie TERA k tématu Budování digitální ekonomiky: význam udržení míry zaměstnanosti v tvůrčích odvětvích EU). Digitální pirátství je trestný čin, který postihuje malé i velké podniky a vyžaduje na evropské úrovni důraznější a koordinovaná opatření na podporu ochrany spotřebitelů a rozsáhlejší boj proti nelegální produkci.

4.5.7 Ocenit by se v tomto směru měly i možnosti, které nabízí software s otevřeným zdrojovým kódem a „wikinomie“, a to vzhledem k jejich zvláštní schopnosti zhodnotit práci malých subjektů, pro něž jsou typické nejednotné výrobní postupy, vysoce individuální tvůrčí složka, různé výrobní cykly a omezené ekonomické zdroje.

4.5.8 Ve zprávě *CREATE project report on ICT and CI* ⁽⁸⁾ jsou vyzdvíženy čtyři hlavní tendence, díky nimž mohou informační a komunikační technologie podpořit hospodářský rozvoj kulturních a tvůrčích odvětví: digitální šíření v zájmu snazšího síťového sdílení obsahů; rozvoj vizuálních zkušeností; omezení překážek a udržitelný rozvoj nových forem podnikání zejména ve znevýhodněných oblastech EU; schopnost přizpůsobit organizaci práce zdrojům dostupným na daném území a provázaným za pomoci technologie a poskytovatelů obsahů v rámci zainteresovaných partnerství veřejného a soukromého sektoru.

⁽⁸⁾ Více informací o projektu CreATe je k dispozici na adrese <http://www.lets-create.eu/>.

4.5.9 Další otázka, kterou Komise klade, se týká podpory spolupráce mezi uměleckými a průmyslovými školami a podniky (především řemeslnými) a rozvoje schopností v oblasti digitálních technologií zejména tam, kde chybí nebo jsou zatím nedostatečné. Již v „manifestu tvořivosti v EU“ pro rok 2009 byla zdůrazněna nutnost „znovuvynalézt vzdělávání“, aby bylo možné připravit občany na znalostní společnost. Existuje nicméně specifický problém chybějícího propojení vzdělávacího systému s podnikovou sférou, především co se týče rozvoje tvořivosti, tzv. elektronických dovedností a schopnosti upůsobit lidské zdroje mimořádnému rozvoji sektoru obecně.

4.5.10 K operativním návrhům v této oblasti patří:

- a) podpora větších poznatků o tvůrčím odvětví v rámci základního vzdělávání; podpora většiny „tvůrčího podnikání“ i díky vytváření širších možností spolupráce mezi základním vzděláním a uměleckými a průmyslovými školami (např. stáže a semináře);
- b) zavádění soutěží a ocenění pro mladé talenty a pro ta zařízení, která podporují rozvoj dovedností;
- c) podpora uměleckého a kulturního vzdělání a obecněji zájmu o práci a o výstupy tvůrčího odvětví během základního a středního vzdělávání;
- d) podpůrné iniciativy pro čerstvé absolventy v odvětví prostřednictvím přímých finančních výhod nebo pro podniky, které je zaměstnávají;
- e) podpora „zaměstnatelnosti“ prostřednictvím celoživotního učení a uznávání diplomů v celé Evropě;
- f) rozvoj znalostí studentů uměleckých a průmyslových škol v oblasti IKT;
- g) vytváření partnerství s organizacemi malých a středních podniků a řemeslných podniků v EU s cílem účinně přispět k předávání znalostí, podnikání a všech „nemateriálních“ hodnot, které jsou základem tvůrčího rozvoje.

4.6 Financování tvořivosti

4.6.1 Třetí otázkou, kterou klade Komise, je problematika financování tvořivosti, tzn. jak stimulovat soukromé investice a participativní partnerství veřejného a soukromého sektoru a jak zlepšit přístup kulturních a tvůrčích odvětví k úvěru. V tomto ohledu je nutné zdůraznit, že na jedné straně by větší pozornost podniků k aspektům hospodářské a finanční udržitelnosti projektů a děl nesporně rozšířila přístup k úvěru, na druhé straně že však úvěrové instituce prokazatelně nemají dostatečnou schopnost posoudit hospodářské a finanční dopady „revolučních myšlenek“.

4.6.2 Ke konkrétním návrhům v této oblasti patří:

- a) sdílet „hlavní směry“ pro obchodní plány projektů/služeb/tvůrčích a kulturních děl a zvláštní ukazatele kvality postupů a hospodářského a finančního výkonu, které usnadní technické a hospodářské posuzování investic do odvětví a zamezí zbytečné hospodářské a administrativní zátěži pro malé a střední podniky;
- b) zavést odpovídající odbornou přípravu posuzovatelů, uskutečňovat politiky a programy zaměřené na pomoc kulturním a tvůrčím odvětvím na základě „holistického“ přístupu;
- c) s vynaložením mála prostředků zaručit snazší financování projektů a začínajících podniků či pro účely předběžného přezkoumání proveditelnosti a udržitelnosti projektů (například certifikace proveditelnosti), což umožní získat dodatečné zdroje pro fázi výroby a šíření výsledků mezi širší okruh zainteresovaných podniků;
- d) zavést daňové systémy, které by nepoškozovaly kulturní a tvůrčí odvětví, zejména jednotlivé malé a střední podniky či jejich skupiny, a to prostřednictvím daňových dobropisů a úlev (např. snížená sazba DPH na produkty „offline“ a „online“ v tomto odvětví, tak jako v USA);
- e) zavést snáze dostupné úvěry prostřednictvím smíšených veřejno-soukromých záručních (evropská síť úvěrových sdružení malých a středních podniků) fondů pro malé a střední podniky a revolvingových fondů;
- f) podporovat nové formy asociací a partnerství mezi různými zainteresovanými stranami z příslušných odvětví (např. IKT, hudba, nakladatelství atd.).

4.6.3 Souvisejícím tématem je evropská podpora pro investice v tomto odvětví. Evropské politiky pro zaměření a podporu by měly přispět i k podpoře harmonizace národních a regionálních předpisů a politik podpory pro tato odvětví v oblasti veřejné podpory a přístupu k individuálním a zvýhodněným úvěrům s cílem vytvářet partnerství a uskutečňovat projekty mezi regiony s různou úrovní rozvoje (viz zpráva společnosti KEA *Business Innovation Support Services for Creative Industries*)⁽⁹⁾.

4.7 Sociální rozměr tvořivosti

4.7.1 V neposlední řadě je třeba vyzdvihnout téma sociálního dopadu rozvoje klastrů tvořivosti. Pro rozvoj kulturních a tvůrčích odvětví je totiž příznačná úzká vazba mezi hospodářským a sociálním růstem příslušných společenství. Toto odvětví je proto úzce svázané se svým bezprostředním okolím: základem klastrů jsou místní socioekonomické vztahy, které nelze reprodukovat jinde, ale i územní zakotvení zainteresovaných subjektů z odvětví a úzký vztah se sektorem vzdělávání a odborné přípravy. To vyžaduje zahájení strukturovaného dialogu mezi kulturním a tvůrčím odvětvím a místní administrativou s cílem uzpůsobit institucionální a administrativní dovednosti prostřednictvím cíleného vzdělávání a aktivního zapojení místních společenství.

4.7.2 EHSV proto zdůrazňuje nutnost podporovat v institucích EU strukturovaný dialog o tématu sociálního dopadu rozvoje klastrů tvořivosti a zlepšení pracovních podmínek pro ty, kdo v tomto odvětví pracují. Odvětví totiž potřebuje cílená opatření v oblasti sociální ochrany, neboť se vyznačuje specifickými vlastnostmi, jako je například existence nejistých pracovních míst, smlouvy uzavírané na krátkou resp. velmi krátkou dobu, nedostatek odpovídající ochrany práv duševního vlastnictví či neexistence právních předpisů na podporu mobility pracovníků, osob vykonávajících svobodná povolání a umělců.

V Bruselu dne 21. října 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ Viz poznámka pod čarou č. 4.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se zrušuje rámcové rozhodnutí 2002/629/SVV

KOM(2010) 95 v konečném znění – 2010/0065 (COD)

(2011/C 51/10)

Zpravodaj: **pan SIBIAN**

Dne 22. července 2010 se Rada, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU), rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského Parlamentu a Rady o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se zrušuje rámcové rozhodnutí 2002/629/SVV

KOM(2010) 95 v konečném znění – 2010/0065 (COD).

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 2. září 2010.

Vzhledem k obnově funkčního období Výboru plenární shromáždění rozhodlo předložit toto stanovisko k hlasování na říjnovém plenárním zasedání a v souladu s článkem 20 jednacího řádu jmenovalo pana SIBIANA hlavním zpravodajem.

Na 466. plenárním zasedání, které se konalo dne 21. října 2010, Evropský hospodářský a sociální výbor jednomyslně přijal následující stanovisko.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV podporuje závazek EU předcházet obchodování s lidmi a bojovat proti němu a chránit práva těch, s nimiž se obchoduje, a vítá ucelený a integrovaný přístup navržené směrnice.

1.2 Obchodování s lidmi je hrubým porušováním lidských práv a trestným činem s mnoha aspekty, které je třeba všechny uvážit. Definice navržená ve směrnici zahrnuje různé typy obětí a vykořisťování, včetně žebrání a využívání jiných osob k trestné činnosti, což jsou dvě oblasti nově zahrnuté do tohoto aktu. Definice rovněž zahrnuje obchodování s lidmi za účelem odebrání orgánů, což je velmi vážné porušení tělesné integrity a lidských práv. EHSV důrazně podporuje tuto širší definici trestných činů obchodování s lidmi.

1.3 EHSV je toho názoru, že trestní sankce za trestné činy obchodování s lidmi musejí odpovídat mimořádné závažnosti těchto trestních činů. Doporučuje proto přijmout přísnější tresty a sankce v kombinaci se zabavením majetku nabytého pomocí nelegálních činností. Součástí vyšetřování obchodování s lidmi musí být i finanční vyšetřování. Naprostou nutností je harmonizace trestů a sankcí mezi členskými státy.

1.4 Kromě zavedení sankcí pro pachatele má v boji proti tomuto hrubému porušování základních práv prvořadý význam

zajištění toho, aby byly soudem udělené tresty vykonány. EHSV doporučuje, aby v případě obchodování s lidmi neexistovala možnost zmírnění trestů nebo propuštění z výkonu trestu odnětí svobody před uplynutím doby stanovené v rozsudku.

1.5 EHSV souhlasí s názorem, že oběti obchodování s lidmi se nacházejí ve zranitelné situaci a měly by být chráněny před sekundární viktimizací a dalším traumatem v průběhu trestního řízení. V článku 7 se uvádí: „Členské státy ... umožní, aby oběti obchodování s lidmi nebyly trestně stíhány nebo aby jim nebyly ukládány tresty ...“. EHSV navrhuje, aby slovo „umožní“ bylo nahrazeno silnějším výrazem, aby se osvobození od trestního stíhání a od ukládání trestů stalo pravidlem, spíše než výjimkou.

1.6 EHSV se domnívá, že obětem obchodování s lidmi by vzhledem k jejich zvláštní situaci měla být poskytnuta kvalitní bezplatná právní pomoc od okamžiku, kdy je osoba označena za oběť obchodování s lidmi.

1.7 U nezletilých by pomoc a podpora měly spočívat především ve sloučení s jejich rodinami, pokud rodinní příslušníci nebyli do obchodování zapojeni.

1.8 Aby bylo možné plně uspět s opětovným začleněním obětí obchodování s lidmi a vyvarovat se opětovnému obchodování po návratu, měla by být těmto obětem vyčleněna lhůta na rozmyšlenou⁽¹⁾, v níž by jim kromě lékařské pomoci mělo být nabídnuto vzdělávání nebo odborná příprava.

1.9 V případě obchodování s lidmi je nutné uplatňovat zásadu nenavracení, podle níž jsou oběti chráněny před posláním zpět do země původu, pokud tam jsou ohroženy jejich životy nebo svoboda.

1.10 EHSV sdílí názor, že budoucí činnost a rozhodnutí týkající se obchodování s lidmi by měly zahrnovat prevenci. Je proto třeba důkladně poznat a analyzovat prvotní příčiny obchodování lidmi, aby bylo možné tyto faktory účinně potírat, a snížit tak četnost tohoto obchodování.

1.11 Obchodování s lidmi je jak globálním, tak lokálním problémem. EHSV se domnívá, že politiky vymáhání práva a trestního stíhání mohou být účinné pouze tehdy, bude-li existovat rozsáhlé partnerství, do něhož budou zapojeny nevládní organizace, organizace zaměstnavatelů, soukromý sektor, odborové svazy a všechny vládní a správní úrovně. Je třeba vytvořit prostředí, jež bude nepřátelské k obchodníkům s lidmi.

1.12 Občanská společnost hraje ústřední úlohu v úsilí spojeném s bojem proti obchodování s lidmi. EHSV vítá skutečnost, že směrnice předpokládá spolupráci s organizacemi občanské společnosti. Je rozhodující, aby tyto organizace byly zapojeny do všech fází procesu – od identifikace obětí po poskytování pomoci. Organizace občanské společnosti by mohly sehrát významnou úlohu v opětovném sociálním začlenění potenciálních obětí, a mohly by tak mít nepřímý preventivní dopad a přispět k prevenci další viktimizace a dalšího zapojení do obchodování s lidmi.

1.13 EHSV podporuje názor, že chybí srovnatelná data týkající se obchodování s lidmi. Je proto třeba sbírat v členských státech EU harmonizovaným způsobem kvalitní data o tomto jevu a to prostřednictvím ustanovení národních zpravodajů.

1.14 Pravidlem by se mělo stát jmenování vnitrostátních oznamujících orgánů a měly by být jasně specifikovány jejich odpovědnosti. Členské státy mají podle této směrnice možnost jmenovat vnitrostátní oznamující orgány nebo zřídit srovnatelné mechanismy. EHSV se domnívá, že by měl být uveden pouze jeden typ instituce a že tento vnitrostátní orgán by měl v daném členském státě koordinovat politiky a činnosti prováděné na regionální úrovni a ve spolupráci s jinými členskými státy, aby se předešlo větším nesrovnalostem mezi jednotlivými členskými státy EU.

⁽¹⁾ Tato lhůta na rozmyšlenou by mohla mít délku nejméně šest měsíců, jako je tomu v Norsku.

1.15 EHSV doufá, že bude svědkem důsledné, uspokojivé a rozhodné činnosti vyplývající z dohody dosažené členskými státy ohledně jmenování evropského koordinátora pro boj proti obchodování s lidmi na úrovni EU.

2. Návrh Komise

Návrh směrnice vychází z Úmluvy Rady Evropy a zaujímá stejný ucelený přístup zahrnující prevenci a stíhání obchodování s lidmi, ochranu obětí a sledování. V návrhu jsou dále obsaženy tyto klíčové prvky přinášející přidanou hodnotu:

- opatření na zajištění toho, aby výše trestu odpovídala závažnosti trestného činu,
- širěji pojaté a závaznější pravidlo extrateritoriální příslušnosti, které ukládá členským státům povinnost trestně stíhat své státní příslušníky a osoby s obvyklým bydlištěm v tomto členském státě, kteří spáchali trestný čin obchodování s lidmi mimo území členského státu,
- širší působnost ustanovení o neukládání sankcí obětem za jejich zapojení do trestné činnosti v případě použití jakýchkoli nezákonných prostředků ze strany obchodníků s lidmi (podle protokolu z Palerma),
- lepší pomoc obětem, zejména pokud jde o lékařskou péči a ochranná opatření,
- zajištění ochrany v zemi původu, pokud tam oběti vrátí,
- zvláštní ochranná opatření pro děti, ženy a další zranitelné skupiny, jež jsou oběťmi obchodování s lidmi,
- začlenění ustanovení s podobným obsahem do *acquis* EU navíc ukazuje výhody přísnějších omezení vyplývajících z právního řádu EU, například okamžitý vstup v platnost a sledování provádění právního předpisu.

3. Konkrétní připomínky

3.1 EHSV podporuje závazek EU předcházet obchodování s lidmi a bojovat proti němu a chránit práva těch, s nimiž se obchoduje. Cílem navržené směrnice je stanovit minimální normy pro sankce za trestné činy obchodování s lidmi, posílit úsilí o předcházení tomuto jevu a chránit jeho oběti.

3.2 EHSV vítá ucelený a integrovaný přístup této směrnice. Obchodování s lidmi je moderní formou otroctví, přináší organizovanému zločinu vysoké zisky a je v Evropě na vzestupu (podle hodnocení Europolu z roku 2009), a proto je nezbytné, aby EU zaujala v této oblasti ucelený přístup, jehož ústředním bodem budou lidská práva a jenž se zaměří na vnější vztahy, politiky navracení a opětovného začleňování, sociální věci, sociální začleňování, migraci a azyl.

3.3 EHSV zaznamenává, že směrnice reaguje na aktuální vývoj v souvislosti s obchodováním s lidmi, a definice obchodování s lidmi je tedy v souladu s mezinárodně schválenými normami, jako např. těmi, jež jsou uvedeny v Protokolu OSN o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi, doplňujícímu Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a v Úmluvě Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi.

3.4 Důvodová zpráva směrnice obsahuje jasná upřesnění toho, co zahrnuje pojem obzvláště zranitelné osoby. Zvláštní pozornost by měla být věnována dětem jako kategorii obětí, jež je zranitelnější a více ohrožena obchodováním s lidmi. EHSV se domnívá, že v souladu s Úmluvou Organizace spojených národů o právech dítěte a s Listinou základních práv EU musí být prvořadým hlediskem nejlepší zájem dítěte.

3.5 Je nicméně důležité, aby definice obchodování s lidmi pokrývala všechny typy obětí, jak ženy, tak muže, a uznávala možnost nacházet se v zranitelném postavení.

3.6 Jsou zváženy všechny aspekty tohoto trestného činu. Definice obchodování s lidmi zahrnuje různé typy obětí a vykořisťování, včetně žebrání a využívání jiných osob k trestné činnosti, což jsou dvě oblasti nově zahrnuté do navržené směrnice. Definice rovněž zahrnuje obchodování s lidmi za účelem odebrání orgánů, což je velmi vážné porušení tělesné integrity a lidských práv. EHSV důrazně podporuje tuto širší definici trestných činů obchodování s lidmi.

3.7 EHSV se domnívá, že členské státy by měly do svých právních předpisů začlenit širší definici obchodování s lidmi (a nadto i širší jazyk používaný v souvislosti s bojem proti tomuto obchodování), aby se zajistil rámec pro řešení tohoto složitého a neustále se vyvíjejícího jevu ve všech jeho formách. V úvahu by měly být např. vzaty případné formy tohoto trestného činu využívající internet a informační technologie.

3.8 Směrnice je velkým krokem vpřed, neboť stanoví jasné výše trestů a sankcí. Cílem dokumentu je zajistit harmonizaci výše sankcí mezi členskými státy.

3.9 EHSV si je vědom potíží vzniklých při přípravě směrnice v souvislosti se stanovením jednotné horní hranice trestu. Je však důležité, aby se výše trestu harmonizovaly, neboť mezi členskými státy jsou značné rozdíly: od tří do dvaceti let odnětí svobody za základní trestný čin a od deseti let odnětí svobody po odnětí svobody na doživotí za přitěžující okolnosti. EHSV se domnívá, že i přes rozdíly v různých trestních systémech a politikách je odpovědí na rostoucí četnost těchto trestných činů politika těžkých a přísných trestů s důrazným obviněním.

3.10 Na základě dostupných dat se odhaduje, že každý rok se prostřednictvím obchodování do EU dostane několik set tisíc

lidí, příp. se s nimi obchoduje uvnitř EU. V roce 2008 navíc vzrostl oproti roku 2007 počet případů obchodování s lidmi, jejichž vyšetřování zahájil Eurojust, o více než 10 %. Obchodování s lidmi se v současnosti v nějaké formě vyskytuje ve všech 27 členských státech a četnost tohoto trestného činu se stále zvyšuje.

3.11 Výše trestu a sankcí udělených těm, co mají z obchodování s lidmi prospěch, by měla odrážet závažnost trestného činu a mít účinný odrazující účinek. EHSV se domnívá, že navržené výše trestu by tedy mohly být přehodnoceny a zvýšeny, neboť trest odnětí svobody po dobu pěti let skutečně neodráží závažnost tohoto trestného činu. Zájmem směrnice by lépe vyhovovaly vyšší sankce. Sankce spojené s přitěžujícími okolnostmi by měly být upraveny odpovídajícím způsobem. Na trestné činy této kategorie by se nemělo vztahovat zmírnění trestů odnětí svobody za dobré chování nebo u příležitosti národních oslav.

3.12 Dalším aspektem, kterému musí členské státy přičítat zásadní význam, je to, aby udělené tresty byly vykonány. Vzhledem k závažnosti tohoto trestného činu by nemělo být akceptováno snižování trestů odnětí svobody či ukončení jejich výkonu před uplynutím celého období stanoveného v rozsudku.

3.13 Kromě trestů a sankcí stanovených touto směrnicí by měly členské státy zahrnout sankce ve formě zabavení majetku, jež by otřásl samotnou podstatou ekonomických důvodů, jež jsou základem této činnosti⁽²⁾, zákaz opustit zemi a omezení některých občanských a politických práv. Vyšetřování obchodování s lidmi by mělo rovněž zahrnovat finanční vyšetřování.

3.14 EHSV souhlasí s názorem, že oběti obchodování s lidmi se nacházejí ve zranitelné situaci a měly by být chráněny před sekundární viktimizací a dalším traumatem v průběhu trestního řízení. Musejí být rovněž schopné účinně uplatňovat svá práva a získat pomoc a podporu.

3.15 EHSV plně souhlasí s tím, že oběti obchodování s lidmi měly být chráněny před trestním stíháním a trestem za trestnou činnost spojenou s jejich situací během obchodování (např. používání falešných dokladů, prostituce, nelegální migrace atp.). Této ochrany je třeba pro zabránění další viktimizaci a podpoření obětí v tom, aby se účastnily trestních řízení jako svědci. V článku 7 se uvádí: „Členské státy ... umožní, aby oběti obchodování s lidmi nebyly trestně stíhány nebo aby jim nebyly ukládány tresty ...“. EHSV navrhuje, aby slovo „umožní“ bylo nahrazeno silnějším výrazem, aby se osvobození od trestního stíhání a od ukládání trestů stalo pravidlem, spíše než výjimkou.

⁽²⁾ Podle zprávy Europolu o obchodování s lidmi v Evropské unii za rok 2009 se jedná o obchod ve výši mnoha milionů eur ročně.

3.16 Oběti obchodování s lidmi by měly být chráněny před sekundární viktimizací a dalším traumatem v průběhu trestního řízení. Všechny oběti obchodování s lidmi by tedy měly mít možnost svědčit za zástěnou nebo v oddělené místnosti, aby nebyly přímo konfrontovány s obchodníky (pachateli), což by mohlo vést ke stresu nebo strachu.

3.17 EHSV se domnívá, že obětem obchodování s lidmi by měla být poskytnuta kvalitní bezplatná právní pomoc od okamžiku, kdy je osoba označena za oběť obchodování s lidmi. Tato pomoc je rovněž v zájmu státu, neboť zajišťuje, že je oběti co nejdříve nabídnuta nezbytná ochrana, a dobrovolnou účast na vyšetřování trestného činu a na trestním řízení.

3.18 Podle EHSV je zásadní zdůraznit zásadu nenavracení, která zajišťuje, že oběti nejsou posílány zpět do země původu, pokud by tam mohly být ohroženy jejich životy nebo svobody.

3.19 EHSV je toho názoru, že pravidlo extraterritoriální příslušnosti navržené ve směrnici by mohlo vést ke konfliktům při výkonu pravomoci v trestním řízení.

3.20 Pomoc a podpora určené dětským obětem obchodování s lidmi by měly spočívat především ve sloučení dětí s jejich rodinami, pokud rodinní příslušníci nebyli do obchodování zapojeni.

3.21 Aby bylo možné plně uspět s opětovným začleněním obětí obchodování s lidmi a vyvarovat se opětovnému obchodování po návratu, měla by být těmto obětem vyčleněna lhůta na rozmyšlenou⁽³⁾, v níž by jim kromě lékařské pomoci mělo být nabídnuto vzdělávání nebo odborná příprava. Lhůta na rozmyšlenou by neměla záviset na tom, zda oběti podávají svědectví proti pachatelům a zda se chtějí dobrovolně vrátit do země původu.

3.22 EHSV sdílí názor, že budoucí činnost a rozhodnutí týkající se obchodování s lidmi by měly zahrnovat prevenci, ochranu a pomoc obětem a silnější spolupráci mezi všemi zainteresovanými subjekty.

3.23 Členské státy by měly vzít v úvahu prvotní příčiny obchodování s lidmi, jimiž jsou chudoba a rozdíly v právním státu ve světě. Nerovnoměrné rozdělení bohatství, chybějící vzdělání, diskriminace, slabá veřejná správa, vysoká míra nezaměstnanosti, slabé systémy vymáhání práva, ozbrojené konflikty a korupce vytvářejí příznivé podmínky pro obchodování s lidmi. Ke snížení rozsahu tohoto obchodování by mělo dojít také tím, že se bude bojovat proti těmto faktorům.

⁽³⁾ Tato lhůta na rozmyšlenou by mohla mít délku nejméně šest měsíců, jako je tomu v Norsku.

3.24 I když definice právnické osoby, již lze činit odpovědnou za trestné činy obchodování s lidmi, uvedená ve směrnici vylučuje státy nebo veřejné subjekty při výkonu státní moci, je důležité, aby státy vyvinuly veškeré úsilí o odhalení a vymýcení zapojení a spolupachatelství veřejného sektoru na obchodování s lidmi. Veřejní činitelé zapojení do těchto nezákonných či trestných činností by měli být bez výjimky soudně stíháni a obviněni.

3.25 Členské státy musejí mít na paměti, že obchodování s lidmi se rovněž řídí zákonem nabídky a poptávky. Měly by proto být přijaty kroky na snížení poptávky, což by pomohlo snížit současný obchod. Členské státy by učinily velký krok ke snížení rozsahu obchodování s lidmi, pokud by přijaly vhodná opatření k odrazení poptávky napomáhající rozvoji všech forem vykořisťování, a rovněž ke snížení rizika, že se lidé stanou oběťmi tohoto zločinu.

3.26 Obchodování s lidmi je jak globálním, tak lokálním problémem. EHSV se domnívá, že politiky vymáhání práva a trestního stíhání mohou být účinné pouze tehdy, bude-li existovat rozsáhlé partnerství, do něhož budou zapojeny nevládní organizace, organizace zaměstnavatelů, soukromý sektor, odborové svazy a všechny vládní a správní úrovně. Je třeba vytvořit prostředí, jež bude nepřátelské k obchodníkům s lidmi.

3.27 Podle směrnice je třeba, aby členské státy – případně ve spolupráci s organizacemi občanské společnosti – přijaly opatření, jako jsou informační a osvětové kampaně, výzkumné a vzdělávací programy, zaměřené na snižování rizika, že se lidé, zejména děti, stanou oběťmi obchodování s lidmi. EHSV se domnívá, že jednorázové kampaně nejsou dostatečně účinné a navrhuje, aby se na evropské úrovni průběžně prováděly osvětové kampaně.

3.28 EHSV vítá skutečnost, že směrnice předpokládá spolupráci s organizacemi občanské společnosti. Je rozhodující, aby tyto organizace byly zapojeny do všech fází procesu – od identifikace obětí po poskytování pomoci.

3.29 Organizace občanské společnosti by mohly sehrát významnou úlohu v opětovném sociálním začleňování potenciálních obětí, a mohly by tak mít nepřímý preventivní dopad a přispět k prevenci další viktimizace a dalšího zapojení do obchodování s lidmi. Členské státy by měly úzce spolupracovat s nevládními organizacemi na zajištění pomoci. Ve spolupráci s těmito organizacemi by mohly podporovat vytváření informačních horkých linek a jiných informačních zdrojů pro ohrožené skupiny, osoby, se kterými se obchoduje, a jejich rodiny.

3.30 EHSV zdůrazňuje, že Evropská komise⁽⁴⁾ vyhlásila cílenou výzvu k předkládání návrhů v rámci specifického programu s názvem „Předcházení trestné činnosti a boj proti ní“, který je součástí rámcového programu „Bezpečnost a ochrana svobod“. Cílem je posílit politiku EU pro boj proti obchodování s lidmi a zlepšit nelegislativní opatření boje proti tomuto obchodování. Priority na rok 2010 v této oblasti zahrnují: prevenci, ochranu obětí, trestní stíhání a vyšetřování pachatelů, systémy koordinace a spolupráce a sběr spolehlivých dat. Na program jsou vyčleněny 4 miliony EUR a bude z něho financováno 12 projektů. Je to dobrý začátek, je však zapotřebí rozsáhlé podpory od nevládních organizací bojujících proti obchodování s lidmi a členské státy by se měly zavázat k podpoře organizací občanské společnosti v této souvislosti.

3.31 EHSV se domnívá, že samoregulace (např. kodexy chování), metody spravedlivého obchodu a řízení dodavatelského řetězce zavedené v odvětví by mohly zajistit, že osoby, se kterými se obchoduje, nebudou nuceny pracovat, a nebudou tak zapojeny do výroby výrobků nebo poskytování služeb dané společnosti. Velmi vítanými metodami prevence tohoto jevu jsou rovněž osvědčené postupy naboru migrujících pracovníků a bilaterální spolupráce mezi vysílajícími a přijímajícími zeměmi na monitorování tohoto naboru a pracovních podmínek migrujících pracovníků.

3.32 Jelikož opatření na potírání obchodování s lidmi nelze omezit na přijetí legislativních nástrojů a je nutné zavádět dodatečná, nelegislativní opatření, jako je např. sběr a přenos dat, spolupráce, rozvoj partnerství a výměna osvědčených postupů, EHSV by rád zdůraznil, že je zapotřebí jediný, důsledný přístup na evropské úrovni.

3.33 EHSV podporuje názor, že chybí srovnatelná data týkající se obchodování s lidmi. Je proto třeba sbírat v členských státech EU harmonizovaným způsobem kvalitní data o tomto jevu a to prostřednictvím ustanovení národních zpravodajů.

3.34 Pravidlem by se mělo stát jmenování vnitrostátních oznamujících orgánů a měly by být jasné specifikovány jejich odpovědnosti. Členské státy mají podle této směrnice možnost jmenovat vnitrostátní oznamující orgány nebo zřídit srovnatelné mechanismy. EHSV se domnívá, že by měl být uveden pouze jeden typ instituce a že tento vnitrostátní orgán by měl v daném státě koordinovat politiku a činnosti prováděné na regionální úrovni a ve spolupráci s jinými členskými státy, aby se předešlo větším nesrovnalostem mezi jednotlivými členskými státy EU.

3.35 Ačkoliv je obchodování s lidmi součástí mnoha dohod mezi Evropskou unií a třetími zeměmi (spadá např. do Strategického partnerství EU-Afrika a do Východního partnerství a je rovněž jednou z priorit dohod o stabilizaci a přidružení uzavřených mezi Evropskou unií a zeměmi západního Balkánu), EHSV se domnívá, že boj proti němu by se měl stát jedním z prioritních úkolů těchto dohod. Aktivně by se rovněž mělo přistupovat k uzavírání podobných dohod mezi EU a jinými zeměmi.

3.36 EHSV doufá, že bude svědkem důsledné, uspokojivé a rozhodné činnosti vyplývající z dohody dosažené členskými státy ohledně jmenování evropského koordinátora pro boj proti obchodování s lidmi na úrovni EU.

V Bruselu dne 21. října 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽⁴⁾ Generální ředitelství pro spravedlnost, svobodu a bezpečnost, ředitelství F Bezpečnost, oddělení F4 Finanční podpora – bezpečnost.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Evropském roku aktivního stárnutí (2012)

KOM(2010) 462 v konečném znění

(2011/C 51/11)

Zpravodajka: **paní HEINISCH**

Spoluzpravodaj: **pan RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO**

Dne 7. září 2010 se Rada a Evropský parlament, v souladu s článkem 304 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o Evropském roku aktivního stárnutí (2012)

KOM(2010) 462 v konečném znění.

Předsednictvo Evropského hospodářského a sociálního výboru pověřilo dne 14. září 2010 specializovanou sekci Zaměstnanost, sociální věci, občanství přípravou podkladů na toto téma.

Vzhledem k naléhavé povaze práce jmenoval Výbor na svém 466. plenárním zasedání dne 21. října 2010 paní HEINISCH hlavní zpravodajkou a pana RODRÍGUEZE GARCÍA-CARO hlavním spoluzpravodajem a jednomyslně přijal následující stanovisko:

1. Závěry

1.1 EHSV vítá návrh vyhlásit rok 2012 *Evropským rokem aktivního stárnutí*. Tento název ani navrhovaný koncept však neodráží to, oč by v tomto roce podle názoru EHSV mělo jít: totiž o to, že stárnutí musí mít možnost být nejen aktivní, ale také **zdravé, důstojné a spokojené**. „Aktivním“ stárnutím by se proto mělo rozumět více než jen možnost prodloužení výdělečné činnosti nebo sociálního zapojení. Vyzýváme proto Komisi, aby upravila název tak, aby byl méně restriktivní a zohlednil i tyto další aspekty kvality života.

1.2 Průběh a obsah dosavadních evropských roků nemůže ve své stávající podobě plně uspokojovat. Prováděné akce musí být uskutečňovány ještě viditelněji a s větším obsahovým účinkem.

1.3 Aktuální návrh Komise nepředpokládá žádnou jednoznačnou spolupráci na úrovni Unie. Má-li však mít tato iniciativa odezvu a trvalý účinek, je koordinace z ústředního a odpovědného místa nezbytná.

1.4 Centralizovaná koordinace je nutná i s ohledem na tvorbu rozpočtu a distribuci prostředků. EHSV zde postrádá konkrétní rozpočtový rámec.

1.5 Aby *Evropský rok 2012* přinesl pozitivní výsledky, je nezbytná celoevropská harmonizace pojmů „stárnutí“, „zdravý“

a „důstojný“. Teprve vzájemná shoda v těchto základních pojmech umožní provádění srovnatelných opatření.

1.6 EHSV vítá, že se k činnostem evropského roku připojí Evropský parlament, členské státy, EHSV a Výbor regionů, jak uvádí článek 5. EHSV se považuje za obzvláště vhodného partnera pro převzetí vedoucí úlohy v oblasti osvěty a vedení konstruktivních diskuzí mezi sociálními partnery a organizovanou občanskou společností a tlumočení jejich názorů. Máme zde na mysli zejména vytvoření monitorovacího střediska pro vyhodnocování dění na evropské a národní úrovni, a tím pro podporu rovněž navrhované *Evropské aliance pro aktivní stárnutí*, jež by měla být pověřena koordinací opatření na unijní úrovni. EHSV by dále mohl převzít úlohu „velvyslance evropského roku“. Kromě toho navrhuje uspořádání konference k nejdůležitějším aspektům roku, jejíž závěry by vyústily ve stanovisko z vlastní iniciativy, vypracované monitorovacím střediskem.

2. Obecné připomínky

2.1 Výzvami v souvislosti s demografickými změnami, s nimiž jsou členské státy konfrontovány, se již několik let zabývá Evropská komise i EHSV. Tématy byla mimo jiné solidarita mezi generacemi, starší zaměstnanci, zdravotní péče, starobní a dlouhodobá péče, násilí ve stáří, celoživotní učení, potřeby starších občanů a dopady stárnutí obyvatelstva na zdravotní a sociální systémy⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Viz seznam stanovisek na stránce http://www.eesc.europa.eu/sections/soc/index_en.asp.

2.2 V návaznosti na cíle posledních předsednictví, strategie Evropa 2020 a evropských roků 2010 (boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení) a 2011 (dobrovolnictví) přišel návrh na vyhlášení roku 2012 *Evropským rokem aktivního stárnutí*. EHSV se domnívá, že název roku *aktivní stárnutí* je jako zkrácený název výstižný a že zahrnuje zásadu „solidarity mezi generacemi“ i bez výslovného uvedení v názvu. Tento zkrácený název však nepostihuje široké spektrum souvisejících témat.

2.3 Světová zdravotnická organizace definuje „aktivní stárnutí“ jako proces optimalizace příležitostí pro zdraví, zapojení a jistoty, jenž má zlepšit kvalitu života stárnoucích osob⁽²⁾. Tato definice naznačuje, že aktivní stárnutí se musí opírat v první řadě o dobré zdraví a samostatnost. Možnosti zapojení starších osob lze zlepšit jednak na trhu práce, a to zlepšenými pracovními podmínkami, a jednak ve společnosti, odstraněním sociálního vyloučení a dobrovolnou činností. O aktivním stárnutí můžeme také mluvit jen tehdy, existuje-li minimální úroveň jistot. EHSV se proto domnívá, že např. název *Evropský rok aktivního, zdravého a důstojného stárnutí* by měl mnohem větší povídací hodnotu.

2.4 Během přípravy výše uvedených stanovisek⁽³⁾ EHSV do svých diskuzí opakovaně zapojoval i příslušná generální ředitelství. Výbor proto vítá plán Komise, aby se i na roku 2012 podílela všechna příslušná generální ředitelství se svými odpovídajícími strukturami a finančními zdroji, přičemž považuje za důležité, aby se tak dělo koordinovaně.

2.5 EHSV v této souvislosti vítá, že téma *Evropského roku 2012* bude předmětem dalších diskuzí jak během workshopu *Zdravé stárnutí: příprava spotřebitele na aktivní stárnutí*⁽⁴⁾, tak na *Třetím demografickém fóru*⁽⁵⁾.

2.6 EHSV rovněž vítá plánovaný časový rámec tří let (2011 – počátek roku 2014). Toto delší období přispěje k zakotvení tématu do všech důležitých politik.

2.7 Výbor dále vítá tématické priority uvedené v návrhu. Nezbytná doplnění obsahu jsou uvedena v odstavci 3.3 *Obsah opatření*.

3. Konkrétní připomínky

3.1 K článku 1 – Předmět

3.1.1 Při veřejných diskuzích o demografické změně bylo stárnutí obyvatelstva dlouho chápáno jako zátěž pro společnost všeobecně, a zejména pak pro sociální a zdravotnické systémy. Tento negativní pohled se postupně začíná měnit. Stále více je

zdůrazňován potenciál starších osob a šance, jež stárnoucí společnost poskytuje.

3.1.2 Avšak hlavním předpokladem pro to, aby se pozitivní aspekty, jež sebou demografická změna nese, mohly uplatnit jak pro starší osoby, tak pro společnost jako celek, je to, že lidé budou mít možnost zdravě a bezpečně stárnout. Jen tak mohou svůj potenciál také aktivně využít a uplatnit ve smyslu solidarity mezi generacemi. Těmto nezbytným předpokladům by odpovídal teprve takový název, jenž je navrhován v odstavci 2.3.

3.1.3 Aby *Evropský rok 2012* přinesl pozitivní výsledky, je nezbytná celoevropská harmonizace pojmů „stárnutí“, „zdravý“ a „důstojný“. Teprve vzájemná shoda v těchto základních pojmech umožní provádění srovnatelných opatření.

3.2 K článku 2 – Cíle

3.2.1 „Aktivním“ stárnutím by se proto mělo rozumět více než jen možnost prodloužení výdělečné činnosti nebo sociálního zapojení prostřednictvím dobrovolné práce. Musí jít spíše o to, abychom identifikovali a ocenili široké spektrum přínosu starších občanů pro celou společnost a zabránili sociálnímu vyloučení. K tomu patří mimo jiné finanční a/nebo sociální podpora mladších rodinných příslušníků, poskytování péče partnerům a přátelům, duchovní a umělecká tvůrčí činnost a inovativnost, předávání zkušeností a hodnot a mnoho dalšího. Všechny tyto činnosti jsou sice do určité míry možné i při zdravotních nebo jiných omezeních. Jsou-li však prováděny za takto ztížených podmínek, je třeba je tím více ocenit.

3.2.2 V tomto smyslu Výbor vítá a podporuje cíle uváděné Komisí, tj. i) vytvoření lepších pracovních podmínek pro starší pracovníky, ii) posílení zapojení do společnosti a iii) podporu zdravého stárnutí. Domnívá se však, že dalším cílem by mělo být bezpečné a důstojné stárnutí.

3.2.3 Plánovaná opatření pro dosažení těchto cílů považuje EHSV rovněž za vhodná. Žádoucí je cílená časová posloupnost:

- zvýšení obecného povědomí;
- podnícení spolupráce a součinnosti mezi členskými státy;
- nabídnutí rámce pro konkrétní opatření a závazky.

⁽²⁾ „(...) as the process of optimizing opportunities for health, participation and security in order to enhance quality of life as people age“, World Health Organisation (2002) *Active Ageing - A Policy Framework*, s. 12.

⁽³⁾ Viz odstavce 2.1 a poznámka 1.

⁽⁴⁾ *Healthy Ageing: Consumer empowerment for active ageing* dne 18. října 2010.

⁽⁵⁾ *Third Demography Forum* ve dnech 22. a 23. listopadu 2010.

3.3 K článku 3 – Obsah opatření

3.3.1 Opatření uváděná v článku 3 návrhu považujeme za smysluplná. Jejich formulace jsou však příliš obecné, podobají se formulacím z předchozích evropských roků a jsou použitelná pro nejrůznější kampaně. Měla by získat občanský rozměr, a nezůstávat jen věcí expertů. Některé z návrhů, jež zazněly na předcházejících konzultacích, by mohly vyvolat lepší ohlas veřejnosti. EHSV kromě toho navrhuje, aby byla s ohledem na předchozí stanoviska do diskuze zahrnuta následující témata:

3.3.1.1 Aby bylo možné **zvýšení věku odchodu do důchodu**, jsou nutná další opatření a zlepšení⁽⁶⁾.

3.3.1.2 K usnadnění a zároveň ocenění mnohostranného a dobrovolného příspěvku starších osob pro celou společnost a pro mladší generace: vytvoření celoevropského statusu **dobrovolné činnosti**, harmonizace této koncepce, uznání a kvalifikace dobrovolníků⁽⁷⁾, rámcové podmínky pro tuto „práci“, aby negativním způsobem neovlivňovala příležitosti na trhu práce pro mladší lidi.

3.3.1.3 Pro zachování potenciálu starších osob: posílení **prevence, podpory zdraví a zdravotní výchovy** ve všech věkových skupinách⁽⁸⁾.

3.3.1.4 Je nutné usilovat o otevření **formálního vzdělávacího systému** starším lidem, aby se podpořila jejich odborná příprava a sociální začlenění. To by mělo zahrnovat i přístup starších osob ze všech sociálních skupin k **novým informačním a komunikačním technologiím** (např. prostřednictvím programu EU *Stárnutí v informační společnosti*)⁽⁹⁾.

3.3.1.5 Je zapotřebí zohlednit skutečnost, že demografická změna přináší i příležitosti. To se týká např. nových **profesí a pracovních míst** v oblastech pečovatelských služeb, koordinace nejrůznějších činností, politických konzultací atd. Pro hospodářství vytváří nová **spotřebitelská skupina** starších

osob další příležitosti, např. v oblastech „design pro všechny“, při asistovaném žití (*Ambient Assisted Living*) nebo při poradenství ve spotřebitelských otázkách. Kromě toho je třeba posílit postavení spotřebitelů a jejich práv⁽¹⁰⁾.

3.3.1.6 Při všech uvedených opatřeních je nezbytné zachovávat **rovný přístup**, jenž osloví stejným způsobem všechny skupiny obyvatel: ženy i muže, zdravé i postižené, přistěhovalce i domácí obyvatelstvo. Zvláštní pozornost je třeba věnovat lidem žijícím v chudobě⁽¹¹⁾.

3.3.2 K uskutečnění cílů v navrhovaných oblastech jsou nezbytné různé strategie a činnosti:

3.3.2.1 Průběžné **kampaně ke zvyšování povědomí** o potenciálu starších osob, k jejich lepšímu ocenění a k jejich motivaci k aktivnímu občanskému zapojení na místní, regionální a národní úrovni. Sem spadají i mediální kampaně k rozšiřování pohledu na nové stárnutí.

3.3.2.2 Podpora **evropských projektů**, jako např. *Transage* nebo evropské sítě *LILL (Learning in Later Life)*, umožňujících setkávání a výměnu zkušeností mezi staršími občany z různých evropských zemí a zvyšování povědomí o celoživotním učení (včetně *Learning for a long life*).

3.3.2.3 Podpora projektů pro **soužití generací**, např. vytváření vícegeneračních sítí a center, „diskuzních kaváren“, evropských generačních filmových festivalů atd., sloužících k rozšíření příležitostí k vzájemnému poučení a boji proti izolaci starších občanů.

3.3.2.4 Velký význam má v této souvislosti zohledňování regionálních a místních odlišností. Jako zvláště účinné se ukázaly aktivity na místní úrovni.

3.4 K článku 4 – Koordinace na úrovni členských států

3.4.1 Pro zajištění přiměřené koordinace na vnitrostátní úrovni je nezbytně nutné včas určit vnitrostátní koordinátory (nejpozději do března 2011). Každý členský stát musí zajistit, že vnitrostátní koordináční centrum bude zahrnovat široké spektrum zainteresovaných subjektů na vnitrostátní, regionální a místní úrovni, a to i malé organizace a aktéry, které bude informovat o způsobech podávání žádostí a postupech, jakož i o existujících možnostech podpory.

⁽⁶⁾ Viz např. stanovisko EHSV ze dne 25. března 2009 k tématu *Situace stárnoucích pracovníků v období průmyslových změn – poskytování podpory a řízení s ohledem na věkovou rozmanitost v různých odvětvích a společnostech* (stanovisko z vlastní iniciativy). Zpravodaj: pan KRZAKLEWSKI (Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 24).

⁽⁷⁾ Viz stanovisko EHSV ze dne 13. prosince 2006 k tématu *Dobrovolná činnost, její úloha v evropské společnosti a její vlivy*, zpravodajka: paní KOLLER, spoluzpravodajka: paní Gräfin zu EULENBURG (Úř. věst. C 325, 30.12.2006, s. 46).

⁽⁸⁾ Viz např. stanovisko EHSV ze dne 15. července 2010 k tématu *Dopady stárnutí obyvatelstva na zdravotní a sociální systémy* (průzkumné stanovisko), zpravodajka: paní HEINISCH (Úř. věst. ...).

⁽⁹⁾ Viz např. stanovisko EHSV ze dne 13. března 2008 ke sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: *Akční plán vzdělávání dospělých – K učení je vždy vhodná doba*, zpravodajka: paní HEINISCH, spoluzpravodajka: paní LE NOUAIL, MARLIÈRE, spoluzpravodaj: pan RODRÍGUEZ GARCÍA-CARO (Úř. věst. C 204, 9.8.2008, s. 89).

⁽¹⁰⁾ Viz stanovisko v poznámce pod čarou č. 8.

⁽¹¹⁾ V roce 2008 bylo v EU-27 ohroženo chudobou 19 % starších osob (věková skupina 65 let a více). Viz http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/living_conditions_and_social_protection/data/database.

3.5 K článku 5 – Koordinace na úrovni Unie

3.5.1 S aktivitami, které v tomto článku uvádí Komise ke koordinaci na úrovni Unie, EHSV souhlasí. EHSV má však obavu, že v aktuálním návrhu Komise chybí jednoznačná koordinace jednotlivých generálních ředitelství i na úrovni Unie. Měli však mít iniciativa jako celek odezvu a trvalý účinek, je koordinace z ústředního a odpovědného místa nezbytná.

3.5.2 Výbor kromě toho považuje za nezbytná následující opatření:

3.5.2.1 Po vzoru „evropské aliance pro rodiny“ zřídit, jak to EHSV již dříve navrhoval, „**Evropskou alianci pro aktivní stárnutí**“⁽¹²⁾, jež by zajišťovala zakotvení tematiky „aktivního, zdravého a důstojného stárnutí“ ve všech politikách a koordinaci opatření po roce 2012.

3.5.2.2 Naplánovat rozpočtové prostředky na provádění uvedených opatření, protože EHSV považuje financování v rámci stávajících fondů a programů za obtížné a eventuálně nedostatečné. Na rok „dobrovolné činnosti (2011)“ bylo uvolněno 6 milionů eur a na rok „boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení (2010)“ 17 milionů eur. Dostatečný rozpočet je požadován i na rok 2012. Vzhledem k hospodářské krizi se EHSV spokojí s konstatováním, že prostředky stávajících programů by měly být plně využity. V takovém případě však musí být jasné doloženo, v jakém objemu a na jaké projekty jsou prostředky

z navrhovaných fondů a programů uvolňovány a jak jsou koordinovány.

3.5.2.3 Jako „most mezi evropskými institucemi a organizovanou občanskou společností“ je EHSV připraven sehrát v roce 2012 důležitou úlohu. Máme na mysli zejména vytvoření monitorovacího střediska pro vyhodnocování dění na evropské a národní úrovni, a tím pro podporu navrhované *Evropské aliance pro aktivní stárnutí*. EHSV by dále mohl převzít úlohu „velvyslance evropského roku“. Kromě toho navrhuje uspořádání konference k nejdůležitějším aspektům roku, jejíž závěry by vyústily ve stanovisko.

3.6 K článku 6 – Soudržnost a doplňkovost

3.6.1 Tematika aktivního, zdravého a důstojného stárnutí musí vycházet z předcházejících roků 2010 a 2011. V této širší souvislosti je třeba na ni také nahlížet, protože jak boj proti chudobě, tak i podpora dobrovolné činnosti s aktivním, zdravým a důstojným stárnutím přímo souvisí.

3.7 K článku 7 – Hodnocení

3.7.1 Výbor výslovně vítá vypracování zprávy o hodnocení iniciativ *evropského roku*, plánované nejpozději na počátek roku 2014. K tomu – jako ostatně i v případě jiných programů – je zapotřebí vyvinout postupy, jež umožní ukončit opatření, jež se ukážou jako neúčinná.

V Bruselu dne 21. října 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽¹²⁾ Viz stanovisko v poznámce pod čarou č. 8.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Mobilizace soukromých a veřejných investic pro obnovu a dlouhodobou strukturální změnu: rozvoj partnerství veřejného a soukromého sektoru

KOM(2009) 615 v konečném znění

(2011/C 51/12)

Zpravodaj: **pan HUVELIN**

Dne 19. listopadu 2009 se Evropská komise, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

„sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Mobilizace soukromých a veřejných investic pro obnovu a dlouhodobou strukturální změnu: rozvoj partnerství veřejného a soukromého sektoru“

KOM(2009) 615 v konečném znění.

Specializovaná sekce Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. září 2010.

Vzhledem k nadcházejícímu novému funkčnímu období Výboru rozhodlo plenární shromáždění, že se k tomuto stanovisku vyjádří na říjnovém plenárním zasedání, a v souladu s článkem 20 jednacího řádu jmenovalo pana HUVELINA hlavním zpravodajem.

Na 466. plenárním zasedání, které se konalo dne 21. října 2010, přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 151 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 11 členů se zdrželo hlasování.

1. Úvod

1.1 Komise nedávno zveřejnila sdělení nazvané *Mobilizace soukromých a veřejných investic pro obnovu a dlouhodobou strukturální změnu: rozvoj partnerství veřejného a soukromého sektoru* s datem 19. listopadu 2009, v němž uvádí směry své činnosti do budoucna.

Tento dokument představuje chvályhodnou iniciativu a lze jej považovat za zajímavou výchozí úvahu o partnerství veřejného a soukromého sektoru (dále „PPP“), jež je nanejvýš aktuální vzhledem k potřebě mobilizovat soukromé a veřejné investory, zejména v období finanční krize, a výrazného snižování počtu partnerství veřejného a soukromého sektoru z hlediska jejich počtu i objemu, k němuž došlo v roce 2009. Dokument vypočítává jak jejich výhody a specifické rysy, tak analyzuje příčiny, jež v posledních letech mohly brzdit rozvoj jeho využívání. Nicméně je třeba vzít v úvahu i některé možné nevýhody vyplývající z PPP a zkušenosti z některých minulých operací (transakční náklady, nebezpečí dodatečného vyjednávání, střednědobé a dlouhodobé snížení intenzity hospodářské soutěže, často dlouhodobé očekávatelné navýšování nákladů, dlouhodobé nevýhody vyplývající ze (skrytých) smluvních ustanovení v rozsáhlých souborech smluv, ztráta demokratické kontroly), jakož i problémy plynoucí z metodiky Eurostatu a týkající se obcházení vykazování schodků veřejných financí a z toho vyplývající chybné a zvyhodňující údaje (vyplývající i z navýšování nákladů).

Komise v něm zejména prohlašuje, že má v plánu „zabývat se novými způsoby, jak rozvoj partnerství veřejného

a soukromého sektoru podporovat“. Její sdělení by však mělo být doplněno o návrhy na další rozvoj institucionálního rámce, který by snížil nevýhody PPP.

Argumenty ve prospěch PPP, jež uvádí sdělení, následují. Partnerství mají:

- lépe zhodnotit peníze vložené do infrastruktury tím, že využívají ekonomické výkonnosti a inovačního potenciálu konkurenčního soukromého sektoru,
- rozdělit náklady na financování dané infrastruktury na celou dobu její životnosti,
- zlepšit sdílení rizik mezi stranami z veřejného a soukromého sektoru,
- zvýšit úsilí v oblasti udržitelného rozvoje, inovací a výzkumu a vývoje,
- přisoudit soukromému sektoru možnost hrát ústřední roli při přípravě rozsáhlých programů v oblasti průmyslu, obchodu a infrastruktury,

- zvýšit podíl společností z Evropské unie na trzích v oblasti vládních zakázek ve třetích zemích.

Připomeňme rovněž důležitý fakt, že v přístupu Komise pojem PPP pokrývá stejně dobře koncese na stavební práce (platby zajištěny uživatelem stavby), tak smlouvy o partnerství veřejného a soukromého sektoru, částečně či plně hrazené orgány veřejné správy.

1.2 Pět cílů udávaných Komisí pro rok 2010

Komise ve sdělení navrhuje:

- zřídit skupinu PPP, kde příslušné strany budou moci diskutovat o svých zájmech, definovat pokyny na pomoc členským státům za účelem snížení administrativní zátěže a urychlení provádění,
- ve spolupráci s EIB zvýšit prostředky dostupné pro PPP tím, že Komise vypracuje či zlepší finanční nástroje v hlavních oblastech své činnosti,
- zajistit, aby tam, kde se jedná o financování ze strany Společenství, nedocházelo k diskriminaci při přidělování veřejných prostředků v závislosti na tom, zda je řízení daného projektu soukromé nebo veřejné,
- vytvořit účinnější rámec pro inovace, včetně možnosti, aby se Evropská unie mohla zapojovat do subjektů soukromého práva a investovat přímo do specifických projektů,
- zvážit návrh na předložení specifického legislativního nástroje, který se bude týkat koncesí a bude založen na výsledcích probíhajícího posouzení dopadu.

1.3 Z analýzy textu Komise však lze usoudit, že opomíjí některé méně pozitivní aspekty, které jsou zaznamenány v případech některých zemí či některých smluv. Jde zejména o neúspěchy, k nimž mohlo dojít při realizaci určitých operací a které je třeba zmínit, zejména proto, aby z nich mohly být vyvozeny závěry pro návrhy, jež EHSV předloží. K hlavním zaznamenaným příčinám neúspěchu patří především:

- nedostatečná transparentnost v některých zemích či u některých smluv, či kontrol hospodárnosti, monitorovacích zpráv atd. mezi veřejnými a soukromými partnery včetně subdodavatelských smluv s dalšími podniky, což omezuje demokratickou kontrolu,
- případný tlak na politiky vedoucí k tomu, aby realizovali taková PPP, která jsou spojena s navýšením nákladů, protože PPP, v nichž stavební investice na počátku platnosti smlouvy

financuje v první řadě soukromý kapitál, umožňuje realizaci projektů (infrastruktury) – v porovnání s konvenční realizací na základě financování z rozpočtu – na základě stávajících rozpočtových předpisů Eurostatu s předstihem. U PPP, kde je podnikatel vyplácen z rozpočtu, však soukromé financování nepřímo zvyšuje státní zadlužení. Protože soukromým financováním vzniká, analogicky ke státním půjčkám, závazek budoucího splácení, což omezuje flexibilitu při dalším sestavování rozpočtů,

- v některých případech neexistence skutečného předběžného posouzení, které by umožnilo nestranně zvolit jak postup PPP, tak uchazeče o smlouvu,
- v některých případech rozdělení rizika mezi veřejný a soukromý sektor na základě skutečného partnerství mezi subjekty,
- v některých případech nedostatky v kontrole prováděné příslušnými veřejnými orgány.

Všechny tyto body byly v návrzích předložených EHSV zohledněny.

1.3.1 Návrh EHSV se tedy orientuje na tři myšlenky:

1.3.2 Především je třeba si uvědomit, že díky serióznímu přístupu ze strany EHSV lze dosáhnout skutečného vlivu na tuto problematiku, významnou pro budoucnost infrastruktur obecně (tedy na hospodářský růst a veřejnou správu); přitom se nikdy nesmí zapomínat, že se jedná o příspěvek – k němuž je však třeba přistupovat kriticky – k vypracování nástroje pro veřejné zadavatele, kterým je samozřejmě v každém případě ponechána možnost volby, zda jej využijí či nikoli.

EHSV se chce stát v této oblasti skutečnou hybnou silou, která bude přispívat k rozvoji a podpoře zaznamenaných osvědčených postupů a která dbá na to, aby se omezovala nesprávná motivace, aby byly uznány a řešeny problémy týkající se demokratické a společenské kontroly a aby byly odpovídajícím způsobem zohledňovány dlouhodobé důsledky PPP. Zbývá vyřešit spoustu otázek, aby navrhovaný nástroj byl co nejkvatitnější.

1.3.3 Vzhledem k osvědčeným postupům a k neúspěchům zaznamenaným v některých případech je pak na místě navrhnout, jak by měl být dokument Komise doplněn, aby nástroj PPP spočíval ve všech členských státech na přijatelném základě, ale také aby byly zohledněny zaznamenané pozitivní výsledky i problémy vzniklé při jeho uplatňování. Rovněž je třeba zavést opatření zamezující jejich opakování v budoucnosti.

1.3.4 EHSV požaduje, aby se plnění smluvních ujednání PPP uskutečňovalo s dodržováním všech sociálních zákonů a předpisů, jež se na příslušné činnosti vztahují (návrh, výstavbu a údržbu). Příslušné orgány musí dostat možnost trvat na převzetí příslušných zaměstnanců za původních podmínek. EHSV v této souvislosti doporučuje, aby společenství, jichž se smlouvy PPP týkají, začlenila sociální požadavky do svých zadávacích podmínek a zohlednila reakce získané při jednání s uchazeči. Stejně tak by tomu mělo být v případě dostupnosti budov realizovaných v rámci PPP pro postižené osoby, v souladu se zákony a předpisy platnými v celé Evropské unii.

1.3.5 Protože se u projektů PPP používají veřejné finance a musí se jednat o svobodné rozhodnutí veřejného zadavatele, požaduje EHSV:

- zveřejňování zakázek pro projekty PPP,
- zvážit změnu pravidel Eurostatu v tom smyslu, aby se případně na cizí kapitál použitý v rámci projektů PPP pohlíželo při kontrole dodržování rozpočtových pravidel stejným způsobem jako na veřejný kapitál při konvenčně realizovaných záměrech v rámci rozpočtového financování.

2. Ekonomická pozice PPP v Evropě a argumenty v jeho prospěch

Podle organizace Business Europe jsou nyní sotva 4 % projektů infrastruktury ve světě realizována jako PPP. Spojené království je členským státem, jenž v Evropě uzavírá nejvíce smluv PPP (58 % z celkového počtu evropských smluv), dalšími hlavními zeměmi využívajícími nástroj PPP jsou Německo, Španělsko, Francie, Itálie a Portugalsko.

Vzhledem k tomu, že podle odhadů OECD by se roční náklady na silnice, železnice, elektrickou energii a vodu měly v roce 2030 rovnat 2,5 % celosvětového HDP, je nezbytné, aby orgány veřejné správy využily všechny možné formy smluv umožňující splnit požadavky a potřeby v oblasti veřejných služeb a infrastruktur: tváří v tvář tomuto problému je historický dopad koncesních smluv a PPP neodmítnutelnou realitou, neboť dokazuje, že mobilizací kompetencí, energie a kapitálů mohou PPP jednoznačně podpořit hospodářský růst; a to tím spíše, že do úvah je třeba započítat očekávané snížení investičních rozpočtů v rámci úsporných plánů téměř všech evropských zemí.

2.1 Argumenty ve prospěch PPP jsou v dokumentu Komise připomínány v nezvyklém rozsahu. Dokument však neupozorňuje na neúspěchy projektů PPP. K příčinám neúspěchů patří:

- projekty se realizují podle přístupu PPP, i když k tomu nejsou vhodné. V této souvislosti je třeba zmínit, že se nemusí nutně projevit výhody účinnosti z přenesení nad

stupeň vytváření přidané hodnoty na soukromé podniky ve spojení s přenesením rizika (nákladů) na soukromý podnik. Výhody účinnosti by mohly být možné, bude-li splněna celá řada podmínek (nízké riziko pro životní prostředí, vysoký potenciál k optimalizaci mezi stupni vytváření přidané hodnoty, nemalá intenzita hospodářské soutěže, know how veřejného sektoru na průběh zakázek, jejich zadávání, kontrolu atd.),

- realizovala se i taková PPP, která jsou spojena s navýšením nákladů, protože PPP, v nichž stavební investice na počátku platnosti smlouvy financuje v první řadě soukromý kapitál, umožňuje realizaci projektů (infrastruktury) – v porovnání s konvenční realizací na základě financování z rozpočtu – na základě stávajících rozpočtových předpisů Eurostatu s předstihem. U PPP, kde je podnikatel vyplácen z rozpočtu, však může dojít k nepřímému zvýšení státního zadlužení. U některých PPP vzniká, analogicky ke státním půjčkám, závazek budoucího splácení, což omezuje flexibilitu zákonodárce při dalším sestavování rozpočtů. Realizace PPP, která obcházejí základní myšlenku rozpočtového právního rámce o omezení veřejných půjček, je však nutné z hospodářských důvodů odmítnout. A dále ztrácí politici a další zainteresované subjekty zájem na objektivní kontrole hospodárnosti,
- transparentnost některých smluv mezi veřejnými a soukromými partnery včetně subdodavatelských smluv s dalšími podniky je nedostatečná,
- nedostatečná transparentnost smluv, kontrol hospodárnosti, monitorovacích zpráv atd. vede k tomu, že nejrůznější účelové problémy, jež se u těchto dlouhodobých a složitých smluv i u smluv s možností předběžného financování vyskytují, nelze v dostatečné míře uchopit a podrobit demokratické kontrole,
- v některých případech neexistence skutečného předběžného posouzení, které by umožnilo nestranně zvolit jak postup PPP, tak uchazeče o smlouvu,
- v některých případech rozdělení rizika mezi veřejný a soukromý sektor na základě skutečného partnerství mezi subjekty,
- a konečně v některých případech nedostatky v kontrole prováděné příslušnými veřejnými orgány, zejména v oblasti dopadů na veřejné rozpočty a kvalitu služby.

Pro lepší strukturování dodatků, které by mělo stanovisko EHSV přinést, však Výbor použije lehce odlišnou prezentaci, založenou na přístupu zohledňujícím možná realističtější hierarchii výhod a nevýhod využívání PPP.

2.1.1 Příliš často máme sklon se domnívat, že nejdůležitějším argumentem, jenž by měl být zohledněn při případném rozhodování se pro smlouvu PPP, jsou důvody finanční: aniž bychom se tomuto bodu chtěli vyhnout (vrátíme se k němu později). Z důkladného průzkumu a nabytých zkušeností vyplývá, že v celkovém přehledu hospodářské situace se nejedná o prvek hlavní.

Nejdůležitějším argumentem ospravedlňujícím využití PPP je optimalizace časového faktoru. Všichni nestranní a pozorní pozorovatelé fungování PPP konstatují, že:

- využití PPP umožňuje zahájit veřejné zařizování mnohem rychleji, než to umožňují klasické postupy. Tato časová výhoda přináší „společenskou prospěšnost“, kterou zatím nedokážeme dobře změřit, ale která je podle všeho významná. Společenská prospěšnost se většinou projevuje nárůstem hospodářské činnosti, která zase generuje daňové příjmy, jež pomohou zmírnit finanční zátěž příslušného společenství,
- ve srovnání s klasickou veřejnou zakázkou je častou výhodou zkrácení lhůt pro přípravu a studie, pokud veškerý výběr spadající do pravomoci veřejného zadavatele provedl tento zadavatel,
- jsou rovněž lépe dodržovány termíny realizace, což je způsobeno zvýšením odpovědnosti dodavatelů.

Toto potenciální zkrácení termínů by tedy mělo být vnímáno jako hlavní výhoda smlouvy PPP, i když se někdy může zdát, že je v rozporu se zažitými zvyky zadavatelů a s jejich téměř automatickým využíváním klasických postupů.

Zejména v období plánů obnovy a překonání krize se PPP může stát účinným urychlovacím faktorem provádění přijatých rozhodnutí a prvořadým nástrojem, který očekávanému impulsu obnovy dodá na rychlosti a znásobí jeho výsledky.

2.1.2 Druhým argumentem ve prospěch PPP je jeho přirozená schopnost podpořit ucelenost projektu, tedy maximální ekonomickou účinnost pro dané společenství.

Jak se připomíná v textu Komise, pramení to z naprosto úplné integrace výrobního řetězce, od návrhu po údržbu a užívání přes vlastní realizaci příslušné infrastruktury.

V tomto kontextu tvůrce návrhu z povahy věci ví, že musí optimalizovat postupy a kvalitu stavby, protože v pozdější fázi se bude muset ujmout jejího využívání a bude muset na

konci smlouvy předat veřejnému orgánu funkční dílo splňující příslušné normy a předpisy. Do jeho úvahy se tedy přirozeně promítne integrační úsilí, čehož se mnohem obtížněji dosahuje v typických případech veřejných zakázek, kde jsou úkoly a související odpovědnosti rozděleny.

2.1.3 Třetím z důležitých argumentů mluvících ve prospěch využití PPP je samozřejmě finanční stránka.

Lze si snadno představit případ veřejného orgánu přijímajícího rozhodnutí, jenž spravuje určitý rozpočet, zná meze tohoto rozpočtu a hledá prostředky k realizaci zařízení, které jím řízené společenství potřebuje; ve smlouvě PPP může hledat finanční řešení problému, který by nemohl vyřešit v rámci svých rozpočtových postupů.

Dříve, než se vrátíme k návrhům, které bychom mohli učinit k rozšíření finančních řešení PPP obecně, mohli bychom se při tomto stavu věci zabývat otázkou, jaké jsou hranice (které každý již dlouho zná a nikdo se neodvážá se jich dotknout) pravidel veřejného účetnictví prakticky ve všech evropských státech, a zejména faktem, že je z účetního hlediska nemožné rozložit zohlednění nákladů na veřejnou investici na období jejího normálního využívání.

Financování smlouvou PPP, která danému společenství umožňuje tuto zátěž rozložit na normální období amortizace, se zdá být prvním krokem k mnohými požadované změně pravidel veřejného účetnictví, jež brzdí čím dál víc rozhodnutí a nikdy neodráží často evidentní majetkové skutečnosti.

Podporovat prostřednictvím modelu PPP zahájení politické úvahy na toto téma by pro Evropskou unii mohlo představovat jeden ze způsobů, jak prokázat pragmatický přístup. V některých zemích navíc bylo zavedení PPP prezentováno jako první krok směrem k nutné reformě veřejné správy a nástrojů, které využívá.

2.2 Před přijetím zásadních politických rozhodnutí požaduje EHSV posouzení celkového dopadu a nezávislé posouzení výhod a nevýhod projektů PPP a zároveň požaduje, aby byly konzultovány a zhodnoceny návrhy sociálních partnerů včetně organizací zastupujících malé a střední podniky. Při tom by měla být prověřena rychlost procesů, cenová otázka, kvalita služeb a sociální dopady na zaměstnance a uživatele EHSV považuje za důležité, aby malé i střední podniky co nejvíce využily možností zapojit se do PPP.

3. Oblasti úvah EHSV

Úvahy musí zůstat v souladu se třemi uvedenými argumenty (časový faktor – ucelenost projektu – finanční stránka) a včlenit se mezi návrhy Komise a do existujícího legislativního a právního kontextu.

Tyto návrhy jsou seskupeny do dvou kategorií:

- všeobecné financování,
- právní struktury; zde je třeba v existujících nástrojích určit, co je třeba:
 - zachovat,
 - změnit,
 - rozpracovat.

Návrhy musí také jasně zohlednit tři základní požadavky na tento specifický postup, jako je tomu u všech postupů zadávání veřejných zakázek. Jsou to:

- předběžné posouzení, umožňující ospravedlnit jak realizaci plánované investice, tak postup zvolený zadavatelem,
- transparentnost při konzultaci a počáteční volbě a rovněž v průběhu realizace,
- kontrola jak ze strany správních orgánů pověřených touto funkcí, tak ze strany volených shromáždění, odpovědných za příslušné rozpočty.

3.1 Finanční hledisko

V této oblasti se zdůrazňují čtyři základní aspekty.

3.1.1 Definice PPP v postupech EUROSTATU musí být přepracována tak, aby platební závazky veřejného sektoru vyplývající z projektů partnerství veřejného a soukromého sektoru byly vykazovány obdobně jako platební závazky v oblasti klasických veřejných zakázek v rámci veřejného zadlužení.

3.1.2 Role strukturálních fondů se dosud ve financování PPP příliš neprojevila. Tato situace je paradoxní, neboť zde přirozeně existuje dokonalá souhra mezi oběma těmito nástroji.

Přestože v této oblasti již existuje několik zkušeností (tuto možnost využilo sedm států), pravděpodobně by šlo mnohé zlepšit, a to nepochybně lepší instruktáží členských států a potenciálně zainteresovaných veřejných společenství, jež by je přivedla k celkovému ocenění nástroje PPP, jež lze sloučit s jakýmkoli druhem veřejného financování, a v první řadě samozřejmě financování pocházejícího od evropských orgánů.

3.1.3 Jak navrhuje Komise, mělo by být samozřejmostí požádat EIB, aby v rámci svých pravomocí hrála ústřední roli v politice financování PPP v Evropě, prováděla koordinaci a poskytovala poradenství v činnostech zahájených v této oblasti, ale také doprovázela finanční ujednání, jež v době současné krize vyžadují stále větší kompetentnost a znalosti.

EIB má v těchto oblastech dvojí výhodu technické kompetence a nutné politické neutrality. Mohla by tak plnit permanentní funkci styčného bodu s vnitrostátními nebo místními kontrolními orgány.

To vede k žádosti o zcela specifickou pomoc z její strany:

- při žádoucím rozšíření operační role Evropského odborného centra pro partnerství veřejného a soukromého sektoru (EPEC, jenž je orgánem zřízeným při EIB specificky k monitorování operací PPP v Evropě), kolem něž by bylo třeba vytvořit veřejný evropský orgán nutný pro sledování a orientování společné politiky v oblasti PPP a také pro praktickou asistenci členským státům. K novým úkolům EPEC by měla patřit organizace a monitorování pomocí určené malým společenstvím bez přiměřených prostředků;
- při vytvoření a řízení skupiny soukromých expertů (s rovnoměrným složením zástupců z řad zaměstnavatelů, odborů a občanské společnosti, včetně organizací zastupujících MSP, finančních, právních organizací atd.), jež by tvořila zajímavý styčný bod s veřejnými experty, jež tvoří EPEC, s využitím konzultativního přístupu;
- při systematickém monitorování všech smluv PPP na evropské úrovni;
- při realizaci mechanismů refinancování PPP přesahujících období výstavby, zejména mobilizací trhu s cennými papíry, jak se navrhuje v odstavci 3.1.4 níže.

3.1.4 Z analýzy PPP vyplývá, že z finančního hlediska z něj jeho základní charakteristiky (dlouhé trvání, zastřešení prvotřídními veřejnými subjekty) činí potenciálně výjimečný nástroj pro shromáždění úspor na trhu, včetně těch souvisejících s přípravou na důchod.

Některé země již aktivně pracují na vytvoření jednoho nebo několika specializovaných fondů s přístupem na finanční trh, jejichž účelem je kromě období výstavby (a tedy souvisejících případných termínových a nákladových rizik) refinancování operací PPP. Vytvoření takového nástroje na evropské úrovni by mohlo být hodnotné a jeho technické řízení by alespoň v počáteční fázi mohla zajistit EIB.

EHSV však zároveň upozorňuje na to, že velký počet projektů partnerství veřejného a soukromého sektoru jsou projekty na služby obecného (hospodářského) zájmu. V takovém případě je třeba kromě ryze finančních kritérií dbát také na kvalitu, dostupnost a přiměřenou cenu těchto služeb.

3.2 Právní a regulační hledisko

EHSV má v úmyslu se trvale zasazovat o to, aby byla partnerství veřejného a soukromého sektoru uskutečňována jen tehdy, pokud – za určitých politicky daných rámcových podmínek (sociální standardy, kvalita služeb atd.) – z dlouhodobého hlediska a při zohlednění transakčních nákladů, problémů souvisejících s dodatečným vyjednáváním atd. povedou ke snížení nákladů. Zároveň je třeba odstranit pobídky k předběžnému financování, což ukazuje na naléhavost zvážení přezkumu kritérií Eurostatu. Analýza partnerství veřejného a soukromého sektoru ukázala, že stávající složitost a v některých zemích a u některých smluv též nedostatečná transparentnost (ohledně smluv, průzkumů hospodárnosti apod.) znemožňuje v některých případech jejich demokratickou kontrolu. V této souvislosti je Evropská komise důrazně vyzývána, aby upozornila členské státy na problémy, které z toho plynou.

Prezentujeme současnou situaci níže ve třech oddílech: co je v existujících nástrojích třeba

— zachovat,

— změnit,

— rozpracovat.

3.2.1 Co zachovat z existujících textů?

Pokud jde o texty a právo, v porovnání se souhrnem ustanovení regulujících veřejné zakázky, koncese a vše, co souvisí s realizací infrastruktury, není PPP nijak přesně definováno.

Při bližším zkoumání a s ohledem na zkušenosti získané v řadě zemí, které PPP již využívají, se zdá, že tato neexistence jasně vymezené definice na evropské úrovni v ničem nebrání rozvoji operací ani jejich monitorování evropskými orgány.

Vysvětlíme-li si mlčení Komise tak, že nepocituje potřebu zavádět přesnější definici, zdá se, že EHSV může a musí sdílet tento pohled na věc, který členskými státem ponechává volnost využít definici přizpůsobenou jejich specifickému kontextu a jejich zvykům.

Tento přístup také ponechává otevřenou otázku zachování některých aktuálně platných textů. Připomeňme, že nedávně

hlasování Evropského parlamentu doporučuje v oblasti veřejných zakázek využívat nejdříve existující texty, spíše než usilovat o vypracování nových.

EHSV vzhledem k těmto souvislostem doporučuje, aby byla zachována směrnice 2004/18/ES, která pojednává pouze o koncesích na stavební práce a o postupu zadávání zakázek na stavební práce těmito koncesemi, a nebyla doplněna o definici PPP, jejíž právní úprava spadá do pravomoci veřejných orgánů každého členského státu EU. Koncese na stavební práce je zde definována jako „smlouva stejného druhu jako veřejná zakázka na stavební práce s tou výjimkou, že protiplnění za provedení stavebních prací spočívá buď výhradně v právu využívat stavbu, nebo v tomto právu společně s platbou“.

Koncese na služby je definována stejně (slova „stavební práce“ jsou nahrazena slovem „služby“), směrnice však neuvádí nic o podmínkách jejího udělení, přitom je však celá jedna kapitola věnována pravidlům pro koncese na stavební práce.

Výše uvedené definice se úmyslně nezabývají podrobnostmi, jež jsou považovány za vnitrostátní záležitost a které by ve skutečnosti znemožnily jakoukoli konvergenci ke společnému textu.

Na základě pragmatických konstatování se EHSV domnívá, že není nutné zavádět podrobnější definici pojmu koncese (tedy dlouhodobé smlouvy zahrnující návrh, výstavbu, financování, správu a/nebo údržbu určité stavby nebo veřejné služby), neboť současný stav je výhodný tím, že pokrývá všechny druhy veřejných smluv odlišných od klasických veřejných zakázek a podřizuje je minimálním evropským pravidlům zadávání.

EHSV se domnívá, že je lépe nepodnikat legislativní kroky v této oblasti, jež se rychle může stát extrémně komplexní, zatímco v současnosti mají subjekty ve všech členských státech a v souladu s vnitrostátní tradicí k dispozici smlouvy PPP v širším slova smyslu (koncese na soukromé platby zajišťované uživatelem a smlouvy o partnerství s veřejnými platbami a další smlouvy o partnerství veřejného a soukromého sektoru), jež odpovídajícím způsobem řeší zmíněné problémy.

3.2.2 Co je třeba změnit?

Co se ovšem týče směrnice 2004/18/ES, EHSV v zájmu koherence použitých textů navrhuje zvážit u příležitosti tohoto stanoviska k PPP vyjasnění podmínek pro přidělování koncesí na služby, jež jsou ve výše uvedené směrnici opomenuty, přestože koncese na služby směrnice jasně definuje.

EHSV využije tuto příležitost k ujasnění choulostivého problému institucionalizovaných partnerství veřejného a soukromého sektoru (PPPI), jimiž se částečně zabývalo interpretační sdělení z roku 2008, kde se připomínalo dodržování pravidel hospodářské soutěže veřejnými osobami, jež využívají částečně veřejné orgány.

Ve skutečnosti o tomto sdělení veřejné osoby nevědí a úmyslně či neúmyslně jej ignorují. Pokud by Komise chtěla pokračovat cestou specifických právních předpisů pro koncese, bylo by vhodné do nich výslovně začlenit předpis o vytvoření a obnově činnosti PPPI, který by právní předpisy zlepšoval, a zamezil tak zneužívání, jehož rozsah je z evropské judikatury patrný a které bývá někdy v protikladu s hledanou transparentností.

3.2.3 Co je třeba rozpracovat?

V souvislosti s prováděním postupů EHSV doporučuje, aby byly lépe strukturovány tři postupy, jež jsou obecně součástí PPP, tedy:

- předběžné posouzení, které bývá často využíváno k měření celkového nákladového dopadu PPP ve srovnání s klasickou veřejnou zakázkou; „srovnání s veřejným sektorem“ je rovněž dobrým nástrojem;
- soutěžní dialog, kde někdy dochází k pochybením z hlediska etických zásad, termínů a požadavků na soukromé podniky;
- monitorování operací PPP s cílem změřit co nejpřesněji jejich přínos a zlepšit tak předběžné posouzení pozdějších operací.

3.2.3.1 Předběžné posouzení

Tato počáteční analýza, jež by v zásadě měla umožnit ospravedlnit zvolení určitého postupu spíše než jiného, by se měla stát prvořadým pravidlem pro celou oblast zadávání veřejných zakázek.

Smluvní orgán si stěžít může přát lepší prostředek k měření dopadu – či spíše dopadů – připravovaného rozhodnutí. Zavedení povinnosti zveřejnit výsledky tohoto předběžného posouzení by v mnoha případech bylo významným krokem k transparentnosti, tolik nutné pro hledání optimálních řešení a v úsilí o přísnější hospodářskou soutěž.

Musí být rovněž příležitostí, jak v rámci celkových nákladů dobře změřit vliv případných rozdílů ve financování, tedy rozdílů mezi použitelnou sazbou, kterou trhy uplatňují na veřejnoprávní příjemce půjčky, a sazbou použitelnou na projekty PPP. Poznamenejme, že tento aspekt předběžného posouzení je již povinný v zemích, které jsou v oblasti využívání PPP na špičce.

Ve Francii se předběžné posouzení provádí podle 4 kritérií: celkové náklady, převod rizika, udržitelný rozvoj a výkonnost, kterou daná smlouva přinese. EHSV navrhuje uplatňovat tato kritéria systematicky a doplnit je o zveřejnění smluv a přísné dodržování sociálního práva příslušných zemí, jak se připomíná výše (odstavec 1.3.4).

3.2.3.2 Soutěžní dialog

Tento postup, jenž se liší od běžného dvoustranného jednání používaného k finalizaci klasických postupů, je v současnosti ve značné míře využíván k udělování smluv PPP v širokém smyslu slova, a v některých zemích je dokonce povinný. Spočívá v tom, že po prvním předběžném výběru provedeném klientem, se dojednává konečná smlouva pomocí dialogu s vybraným partnerem či partnery, postupným finalizováním a zlepšováním podmínek smlouvy.

Z podrobného průzkumu jeho současného využívání však vyplývá, že:

- některé veřejné subjekty bez dostatečných zkušeností zahájily soutěžní dialog nedostatečně připraveny, což mělo za následek závažná zpochybnění prvků, jež byly součástí projednávané smlouvy, příliš dlouhé lhůty a v závěrečné fázi někdy přehnaně podrobné požadavky na podniky;
- veřejní zadavatelé jsou mnohdy v pokušení uchýlit se k využití tohoto postupu, aby se vyhnuli dodržování normálních práv duševního vlastnictví a práva na ochranu inovačních myšlenek.

Tyto myšlenky jsou samozřejmě teoreticky chráněny důvěrností nabídek, ale praxe na konkrétních případech ukazuje, že tomu tak není a že lze snadno označit za nezjistitelný „únik informací“ to, co je ve skutečnosti neetickým chováním.

Určitá harmonizace smluvního rámce Unie by měla zohlednit prostředky na ochranu duševního vlastnictví, jež je samo o sobě zárukou pokroku a inovací.

3.2.3.3 Monitorování operací PPP

V zájmu respektování transparentnosti a požadavků kontroly je nutné systematizovat registraci operací PPP a monitorovat jejich provádění ve vnitrostátním a evropském měřítku. Tímto úkolem musí být kromě úkolů svěřených v tomto ohledu EIB a EPEC pověřena nezávislá organizace, která není při posuzování motivována žádnými systematickými pobídkami k předchozímu či následnému znevýhodňování PPP, a mohla by ho převzít skupina expertů.

4. Závěry

- Sdělení Komise je zajímavým a velice aktuálním textem v kontextu, kdy je nezbytné nashromáždit veřejné a soukromé investice, a zejména v období finanční krize, kterou prožíváme. Je třeba pokračovat ve vývoji institucionálního rámce, aby byla zkvalitněna PPP a využity možnosti a významné výhody, které přinášejí, ale také s ohledem na zmírnění problémů, ke kterým dochází v případě některých PPP, jak je popsáno výše v tomto stanovisku (problémy související s předběžným financováním a v mnoha případech očekávatelné navýšování nákladů v rámci dlouhodobých smluvních vztahů u PPP).
- Jednoduše není možné nevyužít možnosti nabízené nástrojem PPP, s jejichž pomocí lze přispívat k rozvoji velkých i malých veřejných infrastruktur, a tedy i k hospodářskému vývoji Evropské unie.
- Je na místě, aby si Evropa vytvořila pro projekty partnerství veřejného a soukromého sektoru prostředky, které jí umožní poučit se z obtíží, s nimiž se někdy v minulosti setkala, a to zlepšením existujících kontrolních mechanismů a systematickým prováděním přehledů konečných výsledků operací. EHSV se domnívá, že je důležité, aby se i malé

a střední podniky mohly těšit prospěchu z většího počtu možností partnerství veřejného a soukromého sektoru.

- Unijních a vnitrostátních právních nástrojů existuje mnoho: EHSV se domnívá, že není nutné začínat od nuly a vytvořit jediný a teoreticky perfektní rámec. Zabrato by to spoustu času a výsledek by byl omezený či dokonce kontraproduktivní. Podle těchto právních rámců denně funguje řada subjektů a jakékoli zpochybnění by vedlo ke zpomalení veřejného zadávání či dokonce k vážné destabilizaci nástroje PPP. Stávající definice stanovené směrnicí 2004/18 by neměly být měněny ani doplňovány; každý členský stát tak má možnost přijmout právní definici PPP lépe přizpůsobenou svým vlastním podmínkám a zaznamenaným osvědčeným postupům.
- Využijme tedy co nejlépe stávající prostředky, což zahrnuje upřesnění a zlepšení některých bodů, využívání existujících pravomocí, zejména platformy EIB v oblasti financování, a posílení role EPEC a skupiny expertů, které by ještě intenzivněji přispělo k popularizaci smluvních metod s cílem shromažďovat, podporovat a valorizovat osvědčené postupy a vést rozhovor se soukromým sektorem na evropské úrovni zřízením reflexní skupiny soukromých expertů.
- V budoucnu by měly být prozkoumány tyto aspekty: rozvoj transparentnosti, předběžné posouzení založené na celkových nákladech, analýzy úspěchů a neúspěchů, dodržování právních předpisů.
- Zvažme vytvoření mechanismu refinancování PPP přesahujícího období výstavby, aby došlo k mobilizaci trhu s cennými papíry, jež je v tomto ohledu nedostatečně stimulován.

V Bruselu dne 21. října 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2006/112/ES o společném systému daně z přidané hodnoty, pokud jde o trvání povinnosti dodržovat minimální základní sazbu

KOM(2010) 331 v konečném znění – 2010/0179 (CNS)

(2011/C 51/13)

Zpravodaj: **pan IOZIA**

Dne 24. června 2010 se Rada Evropské unie, v souladu s článkem 113 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Rady, kterou se mění směrnice 2006/112/ES o společném systému daně z přidané hodnoty, pokud jde o trvání povinnosti dodržovat minimální základní sazbu

KOM(2010) 331 v konečném znění – 2010/0179 (CNS).

Dne 13. července 2010 předsednictvo Výboru pověřilo specializovanou sekci Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost přípravou podkladů Výboru na toto téma.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana Ioziu hlavním zpravodajem na 466. plenárním zasedání, které se konalo dne 21. října 2010 a jednomyslně přijal následující stanovisko.

1. Shrnutí a připomínky Výboru

1.1 EHSV bere na vědomí, že je nezbytné prodloužit (doufejme, že naposledy) o dalších 5 let tzv. přechodný režim, který byl přijat již v roce 1992 a vyprší dne 31. prosince 2010 a který se týká uplatňování minimální standardní sazby DPH stanovené na 15 %, a staví se kladně k přijetí navrhované směrnice.

1.2 Jeho neprodloužení by totiž mohlo mít další negativní dopady na fungování vnitřního trhu. Již dnes se rozdíly mezi různými režimy standardních sazeb v Evropě pohybují v rozmezí 10 procentních bodů, a to počínaje 15 % na Kypru a v Lucembursku po 25 % v Dánsku, Maďarsku a Švédsku. Komise správně již dvakrát navrhla zavedení maximální sazby, ale Rada s tím nesouhlasila, neboť na tuto věc musí v souladu se smlouvami ponovat jednotný názor.

1.3 EHSV hodnotí velmi kladně nejen rozhodnutí Komise zveřejnit do konce tohoto roku zelenou knihu o nové strategii DPH, ale i možnost dospět postupně k harmonizaci sazeb. Výbor doufá, že bude včas výslovně konzultován k této zelené knize a že se co nejdříve přistoupí k zavedení plně harmonizovaného režimu v oblasti evropských daní a přechodný režim bude s konečnou platností zrušen.

1.4 EHSV v mnoha svých stanoviscích k tomuto tématu prohlašoval, že je nutné zavést harmonizovaný, jednoduchý systém nepřímých daní, který bude představovat nižší administrativní zátěž, bude zjevně ku prospěchu podniků i občanů, bude zaručovat spravedlivé zdanění a jistý příjem pro veřejné

finance, bude omezovat riziko daňových podvodů a přispěje k dokončení a rozvoji vnitřního trhu.

1.5 EHSV si je vědom toho, že trvání na jednomyslném rozhodování v daňových otázkách ohrožuje možnost rychlého schválení konečného režimu, který se řídí zásadou zdanění v zemi původu. Chybějící souhlas ke změně smluv bude znamenat nepříjemné prodloužování doby, než v tomto směru padne rozhodnutí. Po třiačtyřiceti letech od zahájení procesu zavádění evropského systému nepřímých daní jsme kvůli zásadě jednomyslnosti stále na stejném místě.

1.6 Tím, že uskutečňování koncepce schválené v zásadě již před třiatřiceti lety je stále ještě stejně v nedohlednu, jako tehdy, jsou vinny členské státy. Historie právních předpisů o DPH v Evropě je přehlídkou neúspěchů, jež nelze přičítat Komisi, která naopak projevila chvályhodnou důslednost a nešetřila úsilím, aby se snažila situaci řešit, ale naopak členskými státy, které toto úsilí neustále mařily⁽¹⁾. Tato slova vyřkl EHSV v roce 2001 a ještě dnes jsou děsivě aktuální!

1.7 EHSV se domnívá, že již nelze oddalovat přijetí nového systému zdanění, který by zaručil účinný boj proti daňovým podvodům, který bude znamenat zvýšení příjmů členských států i Unie, snížení administrativní zátěže a rozvoj vnitřního trhu.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV Improving the operation of VAT within the internal market (Zlepšení fungování DPH ve vnitřním trhu), Úř. věst. C 193/45, 10.7.2001 (pozn.překl.: text neexistuje v českém znění).

2. Úvod

2.1 Podle čl. 12 odst. 3 písm. a) druhého pododstavce směrnice 77/388/EHS Rada na návrh Komise a po konzultaci s Evropským parlamentem a Evropským hospodářským a sociálním výborem jednomyslně stanoví výši základní sazby DPH.

2.2 Protože se nedospělo k jednomyslnému rozhodnutí, byla Komise nucena povolit nejméně čtyřikrát odklad, který vycházel z jediné dosažené jednomyslné shody, tj. **minimální základní sazby ve výši 15 %** určené směrnicí 92/77/EHS. Žádný návrh usilující o dosažení **konečné daňové harmonizace** dosud nikdy nebyl jednomyslně schválen.

3. Návrh Komise

3.1 Vzhledem k tomu, že současná lhůta stanovená směrnicí 2006/112/ES vyprší 31. prosince 2010, navrhuje Komise její další prodloužení, v němž bude platit **obvyklá základní sazba, která nesmí být nižší než 15 %** a bude platit od 1. ledna 2011 do 31. prosince 2015.

3.2 Komise v bodě 9 zkoumaného návrhu uvádí, že uvažuje o tom, že v blízké době zveřejní zelenou knihu k nové strategii DPH, která bude východiskem konzultací k budoucí daňové harmonizaci. Na základě výsledku této konzultace mezi členskými státy bude Komise moci přijmout vhodné rozhodnutí o obvyklých základních sazbách DPH v EU.

4. Připomínky Výboru

4.1 Vzhledem k současné situaci v daňové politice ve 27 členských státech, především v oblasti DPH, Výbor nemůže

než vyjádřit – stejně jako v minulosti – svůj souhlas s tímto návrhem, který je v podstatě „povinností“.

4.2 Rozhodnutí Komise vydat k celé problematice zelenou knihu s cílem definitivního zrušení přechodného režimu a zahájení procesu harmonizace v současné džungli daňových sazeb, prodloužení, omezených režimů, přechodných režimů a celého souboru právních předpisů vzbudilo ve Výboru pevně odhodlání podpořit uskutečnění tohoto projektu, přestože zkušenosti z vývoje v minulosti ukazují, že převládá postoj prosazovat malé národní zájmy, které byly ve skutečnosti překážkou zjednodušení a úplného uskutečnění vnitřního trhu.

4.3 Celkový objem daňových podvodů na evropské úrovni se odhaduje na 200 až 250 mld. eur. Výbor souhlasí s Evropským parlamentem, že je proti podvodům třeba bojovat podstatně účinněji, protože „ovlivňují nejen financování rozpočtů členských států, ale i vyváženou bilanci vlastních zdrojů Evropské unie, neboť snížení vlastních zdrojů z DPH musí být kompenzováno navýšením vlastních zdrojů v hrubém národním důchodu“⁽²⁾.

4.4 EHSV považuje za nezbytné, aby členské státy za tímto účelem podnikly koordinované a soudržné kroky, které umožní současně dosáhnout několika cílů: administrativní zjednodušení, zvýšení příjmů z daní díky účinnému boji proti daňovým únikům, harmonizaci daňových sazeb, která umožní rozvoj vnitřního trhu, aniž by tím někomu vznikla konkurenční výhoda či nevýhoda vyplývající z výše daně.

V Bruselu dne 21. října 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽²⁾ Legislativní usnesení Evropského parlamentu ze 4. prosince 2008 k návrhu směrnice Rady, kterým se mění směrnice Rady 2006/112/ES o společném systému daně z přidané hodnoty k boji proti podvodům s DPH v Evropské unii.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Mezinárodní politika v oblasti klimatu po kodaňské konferenci: „Okamžitá akce pro oživení celosvětového úsilí v oblasti změny klimatu“

KOM(2010) 86 v konečném znění

(2011/C 51/14)

Zpravodaj: **pan BUFFETAUT**

Dne 9. března 2010 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Mezinárodní politika v oblasti klimatu po kodaňské konferenci: Okamžitá akce pro oživení celosvětového úsilí v oblasti změny klimatu

KOM(2010) 86 v konečném znění.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 31. srpna 2010.

Na 466. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 21. října 2010, přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 118 hlasy pro, 7 hlasů bylo proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry

1.1 Kodaňská dohoda byla v prvním okamžiku příčinou velkého zklamání nad neschopností dosáhnout všeobecné dohody o cílech a opatřeních v oblasti boje proti globálnímu oteplování. Při bližším prozkoumání textu se můžeme domnívat, že tato dohoda zahrnuje kroky vpřed, a to nejen pokud jde o cíl omezit globální oteplování pod hodnotu 2 °C ve srovnání se stavem před industrializací, ale také proto, že umožnila dosáhnout pokroku v oblasti přenosu technologií a financování rozvojových zemí a uzavřít specifitější dohody o využívání půdy a lesnictví. Na její závěry je nyní třeba navázat a v příštím kole jednání v Cancúnu a Jihoafrické republice.

1.2 Je však těžké považovat tento pokrok za úspěch diplomacie Evropské unie. Diplomatické služby musí tedy zvážit změnu zaměření své strategie. Zřízení nové diplomatické služby v návaznosti na přijetí Lisabonské smlouvy by mohlo způsobit změnu vnitřní politické situace v Komisi. Náš jednostranný závazek snížit emise skleníkových plynů o 20 či 30 % do roku 2020 v každém případě neměl očekávaný dopad a neumožnil uzavřít závaznou dohodu. Máme ve skutečnosti velice pragmatické partnery, kteří nedůvěřují všemu, co představuje velká a zásadní prohlášení, z nichž se profilují nařízení a případná omezení, třebaže základní cíl udržet nárůst teploty pod 2 °C byl nakonec přijat.

1.3 Evropská unie neměla velký úspěch ani vliv na jednání v Kodani, částečně proto, že její ambice byly z pohledu mnoha jiných zemí příliš velké, aby se k nim v této fázi připojily, a částečně z důvodu určité skepse převládající u ostatních ohledně splnitelnosti evropských cílů. EU by se nyní měla zaměřit na konkrétní prostředky, jak dosáhnout cíle snížení

emisí uhlíku, které si sama stanovila, souběžně (či jako součást) obnovy své ekonomiky. Prokazatelný úspěch v tomto dvojím úsilí by posílil její důvěryhodnost a vliv při mezinárodních jednáních.

Evropská unie by měla zůstat věrná přijatým rozhodnutím, zejména v klimatickém a energetickém balíčku, přitom by však měla:

- se v souladu s návrhem ministrů životního prostředí Německa, Francie a Spojeného království zavázat k tomu, že v rané fázi posílí cíl snížení emisí CO₂ plánovaný do roku 2020 na 30 % místo současně stanovených 20 %, pokud to hospodářské a sociální podmínky umožní bez ztráty konkurenceschopnosti a pokud jej budou skutečně doprovázet nezbytná opatření a investice k jeho dokončení. Skutečnost, že z důvodu hospodářské krize emise v EU výrazně poklesly, není sama o sobě dostatečným důvodem, aby se usilovalo o výraznější snížení, jelikož při oživení hospodářství může znovu dojít k nárůstu emisí;
- zmobilizovat a koordinovat unijní a státní prostředky na výzkum v oblasti nových nízkouhlíkových technologií a v oblasti energetické účinnosti. Jde o to dosáhnout lepšího přidělování prostředků umožňujících zlepšení účinnosti a dokázat, že za politickými prohlášeními a právními normami se mobilizují prostředky nutné ke konkrétní činnosti. Za klíčové lze rovněž označit zajištění úzké spolupráce mezi výzkumnými a hospodářskými subjekty, jako jsou průmysl a zemědělství, aby bylo možné slibné technologie rychle uvádět na trh;

- komunikovat skromněji, abychom na naše partnery nepůsobili dojemem, že jim chceme vnutit evropský model prezentovaný jako příkladný;
- v očekávání celosvětové dohody soustředit diplomatické úsilí na dohody více odvětvové: dohodu o využívání půdy a lesů, přenosu technologií (je nutné dohlížet, abychom neztratili naše konkurenční výhody v této oblasti), systému monitorování a hodnocení závazků, finanční podporu a způsob přidělování finančních prostředků. Mezinárodní konference o klimatu a lesích, která se konala v Oslu v květnu tohoto roku, je dobrým příkladem úspěšného postupu;
- s podporou členských států rozvíjet aktivní diplomatická jednání se Spojenými státy americkými, Ruskem a skupinou BASIC, neboť žádná celosvětová dohoda není možná bez Spojených států a dalších velkých zemí;
- být hnací silou při dvoustranných či mnohostranných jednáních mimo rámec OSN se záměrem připravit celosvětovou dohodu. Při tom všem by měl být kladen důraz na transparentnost, aby se jisté státy neobávaly, že jim jsou vnučována již hotová řešení;
- s ohledem na rozsáhlé investice do „zelené“ ekonomiky, jež odsouhlasila Čína, Spojené státy či Jižní Korea, je zapotřebí vést ambiciózní evropské politiky, pokud chceme být hnací silou ekonomiky zítřka a pokud nechceme ztratit naše konkurenční výhody a stát se závislými na patentech, know-how a technologiích, které vlastní jiní. Cíle snížení emisí mohou představovat užitečný nástroj, avšak samotné nebudou dostačující pro získání technologického pokroku nezbytného pro skutečný udržitelný rozvoj.

1.4 Na podporu svého diplomatického úsilí by Evropská unie měla rovněž zmobilizovat organizovanou občanskou společnost, aby se v povědomí veřejnosti zakotvila nutnost změnit orientaci naší společnosti na menší plýtvání přírodními zdroji, větší využívání obnovitelných zdrojů a zaujímání osobních postojů prospěšnějších pro společnost.

2. Úvod

2.1 Závěr kodaňského summitu vyvolal různorodé a protichůdné reakce.

2.2 Pro některé státy a účastníky jednání je Kodaňská dohoda prvním povzbudivým krokem, jelikož ji schválila řada států, mimo jiné Čína, Indie a Spojené státy, a také proto, že byl schválen cíl udržet nárůst teploty pod 2 °C ve srovnání se stavem před industrializací. Pro jiné účastníky však byla velkým zklamáním, neboť nebyla přijata žádná konkrétní dohoda

o opatřeních, jež umožní dosáhnout tohoto cíle, ani o rozdělení závazků mezi jednotlivé země.

2.3 Úroveň národních ambicí a závazků obsažených v dohodě byla rovněž zklamáním, o čemž svědčí fakt, že dobrovolné státní cíle pro snížení emisí skleníkových plynů, jež byly v návaznosti na tuto dohodu předloženy, rovněž neodpovídají tomu, co bude zapotřebí k udržení nárůstu teploty pod 2 °C, a závazkům, ve které EU a další doufali.

2.4 Konference byla jednoznačně diplomatickým zklamáním pro Evropskou unii a zejména pro Komisi. Zejména oznámení našeho jednostranného závazku snížit do roku 2020 emise CO₂ o 20 %, případně o 30 %, nemělo žádoucí diplomatickou účinnost, tedy nepřimělo další vyspělé země k přijetí podobných závazků a rozvojové země k předložení konkrétních závazků. Je tedy třeba zanalyzovat důvody neúspěchu diplomatické strategie Evropské unie a uvažovat, jak ji přeorientovat, aby se stala efektivnější.

3. Pragmatičtější a skromnější postup

3.1 Třebaže vztahy mezi Spojenými státy a Čínou jsou komplikované, zdá se, že Kodaňská dohoda je ve skutečnosti dohodou mezi Spojenými státy a státy tvořícími skupinu BASIC (Brazílie, Jižní Afrika, Indie a Čína).

3.2 Z toho lze vyvodit několik závěrů:

— mnohé země s rozvíjející se ekonomikou i Spojené státy a některé další vyspělé země stále ještě přikládají větší význam zachování (či obnově) svého krátkodobého hospodářského růstu před omezováním oteplování klimatu (přestože nekontrolovatelné oteplování by ve střednědobém horizontu mohlo způsobit mnohem větší škody všem ekonomikám, nedojde-li ke snížení emisí skleníkových plynů). Tato skupina zemí bude možná i v nadcházejících několika letech dominantním hlasem při určování hranic ambicí, pokud či dokud je kombinace nových událostí souvisejících s klimatem či ještě pádnější vědecké důkazy nebo narůstající tlak na omezené zdroje fosilních paliv nepřimějí k zásadnější změně přístupu k této problematice. EU bude muset svou strategii přizpůsobit této nové celosvětové rovnováze sil;

— americký přístup spočívá více na víře v pokrok vědy a techniky a je spíše pragmatický, nežli regulační; Spojené státy (a Čína) jasně hodlají v příštích několika letech zaměřit své hlavní úsilí na vybudování prestižních nízkouhlíkových odvětví budoucnosti. Evropa musí alespoň stejně odhodlaně usilovat o transformaci své ekonomiky na nízkouhlíkovou;

— rozvojové země nebo země s rozvíjející se ekonomikou se rovněž obávají, aby horlivost rozvinutých zemí nebyla pouze skrytým prostředkem, jak zbrzdít či zpomalit jejich rozvoj, tím spíše, že rozvinuté země ani zdaleka nesplňují své vyhlášené cíle.

Pokud Evropská unie, která chce být příkladem, nedokáže přesvědčit zbývající část světa o správnosti svého postupu, je to bezpochyby proto, že se příliš spoléhala na abstraktní výpočty cílů snížení emisí, jež jsou od každého zapotřebí, a na svůj stále nedokonalý systém obchodování s uhlíkem, a dosud nečinila dostatečné praktické kroky, aby prokázala splnitelnost takových cílů dostatečnými investicemi do výzkumu, inovací a transformačních technologií umožňujících rozvoj nové nízkouhlíkové a energeticky účinnější ekonomiky pro sebe a pro ostatní. Můžeme doufat, že strategie Evropa 2020 bude v této souvislosti užitečným nástrojem. Musíme být schopni prokázat, že rychlý přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku v Evropě je v praxi úspěchem, který nám poskytne rostoucí konkurenční výhodu, pokud ostatní neudělají totéž. To bude pro svět mnohem pádnější motivací než ponuré řeči o zdánlivě příliš náročných cílech, zátěži spojené s jejich plněním a morálním významu sdílení zátěže.

3.3 Za těchto okolností bychom neměli upírat veškeré naše naděje v mezinárodním kontextu na dosažení konečné dohody ve všech bodech před koncem roku 2011. Bylo by lépe nemít žádnou konečnou dohodu, než mít dohodu obsahující nedostatečné cíle, která by podporovala nezájem o vyhrocující se klimatickou hrozbu. Lepším přístupem by bylo prezentovat takové nedostatečné cíle jako dočasné či přechodné opatření v duchu „lepší něco nežli nic“, v očekávání vhodnější dohody s přísnějšími cíli v pozdější fázi, až některé významné země a skupiny učiní větší pokrok směrem k nízkouhlíkové ekonomice a budou schopny se zodpovědně zavázat ke splnění ambicióznějších a odpovídajících cílů a vyvíjet nátlak na ostatní, aby učinily totéž.

3.4 Do té doby by však možnost trvajících absence všeobecné dohody neměla mezinárodnímu společenství bránit v tom, aby se krok za krokem pokračovalo v konkrétních jednáních a v činnosti v oblasti odvětvových dohod např. o lesnictví, energetické účinnosti, přenosu technologií, finančních příspěvcích, či ve spolupráci v oblasti elektrických vozidel. Dohoda z Oslo o tropických pralesích z května tohoto roku navazuje na mezinárodní konferenci o klimatu a lesích a je dobrým příkladem úspěšného postupu. Dala vzniknout partnerství, jež sdružuje devět zemí poskytujících pomoc (Norsko, Spojené státy, Francie, Německo, Švédsko, Spojené království, Dánsko, Japonsko a Austrálie) s Evropskou unií a čtyřicetkou zemí s intenzivním lesnictvím. Cílem tohoto nového partnerství je neprodleně zřídit finanční mechanismus na pomoc státům, které chrání své lesy. Na období 2010–2012 byly schváleny závazky v hodnotě 4 miliard dolarů. Mechanismus snižování emisí z odlesňování a znehodnocování lesů (REDD) pomocí valorizace lesů tak dostal nový impuls.

3.5 Tento přístup bychom mohli shrnout větou: „méně řečí, více činů“. Jedná se o skromnější postoj, nikoli však v cílech, ale ve způsobu prezentace.

3.6 Je zapotřebí provádět Kodaňskou dohodu v její současné podobě, aby se stala výchozím bodem pro vytvoření všeobecné dynamiky a nebyly přijímány pouze ideologické pozice. Je naopak nutné navrhnout konkrétní projekty a spojit skupiny zemí, jež budou připraveny investovat do různorodých projektů. Tímto způsobem bychom se mohli pokusit zabránit přeměně Kjótských dohod na posvátný mýtus, ačkoli nesmíme opomíjet přání mnohých rozvojových zemí, aby klíčové prvky kjótského přístupu zůstaly zachovány.

3.7 Kromě otázky zemí s rozvíjející se ekonomikou je velmi důležitá otázka zemí chudých. Nesmíme dopustit, aby si myslely, že boj proti změně klimatu má za cíl učinit je závislými. Musí být zachovány hlavní směry v oblasti spravedlnosti a klimatu, aby byl prokázán závazek a dobrá vůle bohatých zemí.

3.8 Finanční dohoda z Kodaň by proto měla být dodržována a rychle doplněna o čerstvé finanční závazky. Příspěvek EU byl stanoven na 2,4 miliardy EUR ročně na období 2010–2012. Je tedy třeba, aby bylo toto financování co nejrychleji provedeno. Co se týká Spojených států, je zřejmé, že dodrží své finanční závazky, pouze pokud tak učiní také Čína a Indie, zejména pokud jde o systém měření, kontroly a ověřování.

4. Abychom věděli, co dělat, je třeba vědět, kde začít. Jaká je tedy skutečná povaha Kodaňské dohody nad rámec přijímání ideologických a politických pozic?

4.1 Mezinárodní debata o změně klimatu v posledních 20 letech vychází z vědecké činnosti Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC), v němž jsou sdruženi přední vědci ze všech relevantních oborů a ze všech částí světa ke zkoumání a hodnocení jevů prokazujících změnu klimatu způsobenou lidskou činností a její důsledky. Hodnocení IPCC v průběhu let dokazují trvale rostoucí úroveň vědecké jistoty a konsenzu o realitě změny klimatu způsobené činností člověka a o jejich důsledcích.

4.2 Naneštěstí byly zjištěny určité procesní nedostatky v některých činnostech IPCC poslední doby; této skutečnosti se chytla média a profesionální skeptikové, kteří se v době konání kodaňské konference pokoušeli šířit pochybnosti o důkazech a důvodech pro urychlená opatření v oblasti změny klimatu. IPCC samozřejmě musí zlepšit své postupy tak, aby jeho činnost byla plně transparentní a aby všechny důkazy a závěry byly podrobeny důkladné odborné recenzi podle doporučení nedávné zprávy Meziakademické rady.

4.3 Žádná z recenzí IPCC nezpochybnila jeho základní závěry a přes procedurální chyby se zdá, že setrvale sílí mezinárodní vědecký konsenzus o reálné změně klimatu a jejich příčinách. Vlády ze všech částí světa zůstávají přesvědčeny o tomto základním problému a v Kodaňské dohodě se zavázaly ke splnění cíle udržet růst globální teploty pod hranicí 2 °C. EHSV silně podporuje tento závěr a toto vyjádření politické vůle.

4.4 Kodaňská dohoda rovněž vytváří rámec pro registraci státních závazků na snížení emisí skleníkových plynů a plánů k jejich dosažení. Od skončení kodaňské konference poskytla řada zemí podrobnosti o svých současných plánech a závazcích. To je užitečné jako znamení určitých činností, jež byly v mnoha částech světa podniknuty nebo navrženy. Dosud učiněné závazky by však nestačily k tomu, aby svět dokázal udržet růst teploty pod 2 °C. Dokonce i v nejlepším případě by stávající závazky rozvinutých zemí vedly jen k 18 % snížení do roku 2020, což neodpovídá ani nejnižšímu odhadu IPCC, podle něž je do tohoto roku zapotřebí 25–40 % snížení. EHSV se domnívá, že by EU měla přistoupit k jednáním na mezinárodní úrovni, a to z toho důvodu, že současné národní závazky mohou být považovány za pouhý výchozí bod, a měla by usilovat o upřesnění a zpřísnění těchto závazků, kdekoliv to bude možné.

4.5 Postupu OSN v podobě, v jaké fungoval až do současnosti hrozí, že zabředne v bludném kruhu. Jiné orgány či jiné systémy mnohostranných jednání mohou být v první fázi bezpochyby významné: G20, mnohostranné dohody atd., které budou moci dát nový impuls jednáním OSN tím, že navrhnou pevnější a realističtější základ pro tato jednání. V žádném případě nejde o to, aby nahradily OSN, ale aby byly využity na přípravu dohod opatřených pečeti OSN. Je třeba dospět ke konkrétním dohodám a přeměnit je ve skutečnost a politická opatření, třebaže by tyto dohody pokrývaly jen jeden aspekt problematiky týkající se změny klimatu a inovací v oblasti čisté či nízkouhlíkové energie. V této souvislosti by Evropská unie mohla hrát klíčovou roli při zajišťování transparentnosti jednání a rozvoji aktivní diplomacie vůči rozvojovým zemím a malým národům.

4.6 V tomto ohledu bude nutné pozorně sledovat konkrétní provádění závazků přijatých státy v rámci Kodaňské dohody a také čínský pětiletý plán a případné americké právní předpisy.

4.7 To musí vést Evropskou unii, k přezkumu jejího postoje, zejména toho aspektu, jež budí dojem, že chce prosadit závaznou dohodu ve stejném duchu, jako je ta, ke které se sama zavázala. Dále můžeme diskutovat o povaze takovéto dohody. Závazná dohoda předpokládá možnost vymáhání takového závazku, ale je zřejmé, že nedisponujeme prostředky a že naši partneři tento závazek nechtějí. Bylo by tedy bezpochyby vhod-

nější hovořit o dohodě obsahující přesné a kontrolovatelné povinnosti.

4.8 Je zřejmé, že řada velkých zemí není doposud ochotna přijmout závaznou dohodu ohledně všeobecných cílů. V rámci postupu „krok za krokem“ by diskuse o přesných a kontrolovatelných povinnostech byla bezpochyby pro tyto země přijatelnější.

4.9 Je jisté, že bude zapotřebí uzavírat konkrétnější a techničtější dohody v jednotlivých odvětvích. Sem patří dohody o spolupráci v oblasti vědy a výzkumu a samozřejmě dohody v oblasti přenosu technologií a pomoci méně rozvinutým zemím, přičemž je třeba respektovat jejich svrchovanost a zajistit dobré využití vyčleněných prostředků a pomoci.

5. Jak v tomto ohledu efektivně připravit konferenci v Cancúnu?

5.1 Evropa především potřebuje zavést pořádek ve vlastních řadách a prokázat, jak lze z rychlejšího přechodu na udržitelnou a nízkouhlíkovou společnost učinit hospodářský úspěch. V současné době existuje riziko, že se zpomalí programy zaměřené na rozšíření obnovitelné energie a podporu energetické účinnosti ve všech oblastech, a riziko, že naše nová inovující průmyslová odvětví budou zaostávat vůči zahraniční konkurenci, která je značně podporována v Číně, Jižní Koreji a dalších zemích. Evropa potřebuje silnější opatření za účelem stimulace našich klíčových nízkouhlíkových odvětví a investic do těchto odvětví, což je nutné k tomu, aby si ve světě udržela konkurenceschopné postavení. Tato oblast by měla mít zvláštní podporu v rámci provádění strategie Evropa 2020 a plánů obnovy jednotlivých států.

5.2 Komisařka pro opatření v oblasti klimatu a ministři životního prostředí Německa, Francie a Spojeného království doporučili, aby se EU jednostranně zavázala k tomu, že v rané fázi posílí cíl snížení emisí CO₂ plánovaný do roku 2020 na 30 % místo současně stanovených 20 %, především pro to, aby vznikla politická vůle a závazek přijmout nezbytná opatření a vydat nutné investice do obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti. Podle názoru EHSV skutečnost, že z důvodu hospodářské krize emise v EU výrazně poklesly, není sama o sobě dostatečným důvodem, aby se usilovalo o výraznější snížení, jelikož při oživení hospodářství může znovu dojít k nárůstu emisí. EHSV by přechod k cíli 30 % snížení podpořil, pokud to hospodářské a sociální podmínky umožní bez ztráty konkurenceschopnosti a pokud jej budou skutečně doprovázet nezbytná opatření a investice k jeho dokončení. EU musí být především důvěryhodná. Cíle na snížení emisí CO₂ musí být ambiciózní, ale zároveň musí být skutečně plněny.

5.3 Z mezinárodního hlediska je důležité, aby byly vykonány intenzivní přípravné práce v rámci orgánu jako G20, který seskupuje země produkující 90 % emisí, a byly tak stanoveny základy předběžné dohody. Do činnosti OSN budou poté začleněny výsledky diplomatických jednání. Tento postup by měl být transparentní a měl by co nejlépe sdružovat nejméně rozvinuté země.

5.4 Poté je třeba v rámci OSN přejít k méně složitým jednáním. Jak je nám známo, kodaňská jednání byla velmi složitá a odehrávala se v rámci šesti zasedání, často souběžně.

5.5 Je jednoznačně zapotřebí uchýlit se k zjednodušenému jednání a v případě potřeby upustit od odkazu na Kjótský protokol, který v každém případě pokrývá pouze 30 % emisí. To musí být samozřejmě předloženo a vysvětleno diplomatickým způsobem, aniž by vznikl dojem, že státy produkující nejvíce emisí hledají způsob, jak se oprostít od povinností tím, že je přesunou na ostatní.

5.6 Bylo by zapotřebí zaměřit se na klíčové prvky: omezení a snížení emisí s jasnými cíli, vědecká, technická a finanční pomoc méně rozvinutým zemím, monitorování dohod z minulosti, konkrétní problematika odlesňování. To vše musí probíhat bez přílišného uzavření se do složitých systémů právních předpisů, což může některé odradit a zapříčinit tak neúspěch jednání.

5.7 EHSV rovněž souhlasí s konkrétními cíli jednání uvedenými v odstavcích 3.2 a 3.3 sdělení Komise orientovanými na vytvoření solidního a transparentního rámce pro vykazování emisí a výkonů, na mobilizaci financování „rychlého startu“ pro blízkou budoucnost a zajištění dlouhodobého financování pro rozvojové země, na rozšíření a posílení mezinárodního trhu s uhlíkem a reformu mechanismu čistého rozvoje, který v současnosti uspokojivě neplní své cíle.

5.8 Sdělení o mezinárodní politice v oblasti klimatu obsahuje naopak vhodnější a realističtější návrhy. Komise tedy oprávněně trvá na nutnosti provádět Kodaňskou dohodu. Zdůrazňuje „udržitelné“ zaměření strategie Evropa 2020, jež definuje udržitelný růst jako ústřední prioritu vize pro Evropu, jež má být efektivní v oblasti zdrojů, vytvářet nová zelená pracovní místa a dávat značný impuls energetické účinnosti a bezpečnosti.

5.9 Zároveň zdůrazňuje, jak je důležité přistoupit k definování systému monitorování, vykazování a ověřování, avšak víme, že tento bod byl předmětem velkých potíží během jednání, zejména s Čínou. Bude tedy třeba nalézt jasný a transparentní rámec, který nezpochybňuje národní nezávislost a důstojnost. Evropská unie by mohla hrát roli při navrhování metod zavádění nástrojů měření a kontroly zainteresovaným třetím zemím.

5.10 Musí být co nejrychleji provedena bezprostřední finanční ustanovení stanovená Kodaňskou smlouvou. To by bylo nejlepším prostředkem, jak dokázat dobrou víru rozvinutých zemí vůči zemím rozvojovým, popřípadě s podporou již existujících iniciativ.

5.11 Co se týká dlouhodobého financování, Komise se domnívá, že by bylo možné využít různé typy prostředků:

— ty, které vytvoří mezinárodní trh s uhlíkem, který byl však doposud značným zklamáním, protože jednak není celosvětový a jednak se jedná o umělý trh, kde CO₂ nemá žádnou reálnou hodnotu, a který by se mohl zvrhnout ve spekulativní trh s „povolenkami“;

— příspěvky z mezinárodní námořní a letecké dopravy;

— veřejné finance, neboť každý zná stav veřejných financí členských států.

V tomto ohledu a navzdory potížím je zachování a udržení našich finančních závazků také zárukou důvěry ve vztahu ke třetím zemím, a zejména těm nejchudším. Zbývá velmi náročný problém týkající se kritéria použitého za účelem poskytnutí těchto fondů, ocenění vhodnosti projektů a jejich úspěšné dokončení.

5.12 Je rovněž třeba zvýšit úsilí ve výzkumu a vývoji v oblasti obnovitelných zdrojů energie a podporovat energetickou účinnost, ať již z pouhého důvodu ubývání kapalných a plyných fosilních zdrojů (ropa a zemní plyn). Jde o to, dosáhnout lepšího přidělování prostředků umožňujících zlepšení účinnosti a dokázat, že za politickými prohlášeními a právními normami se mobilizují prostředky nutné ke konkrétní činnosti. Je velmi znepokojivé, že projekty natolik zásadní pro budoucnost jako Galileo nebo ITER jsou konfrontovány s chronickými problémy financování.

5.13 Na podporu svého diplomatického úsilí by Evropská unie měla rovněž zmobilizovat organizovanou občanskou společnost, aby se v povědomí veřejnosti zakotvila nutnost

změnit orientaci naší společnosti na menší plýtvání přírodními zdroji, větší využívání obnovitelných zdrojů a zaujímání osobních postojů prospěšnějších pro společnost.

V Bruselu dne 21. října 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke zprávě Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o stavu provádění integrované výrobní politiky

KOM(2009) 693 v konečném znění

(2011/C 51/15)

Zpravodaj: **pan ZBOŘIL**

Dne 21. prosince 2009 se Komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

Zprávy Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o stavu provádění integrované výrobní politiky

KOM(2009) 693 v konečném znění.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 7. července 2010.

Na 466. plenárním zasedání, které se konalo dne 21. října 2010, Evropský hospodářský a sociální výbor přijal jednomyslně následující stanovisko.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV vítá zprávu Evropské komise o provádění integrované výrobní politiky (IPP), podávající zevrubný přehled o postupu při uplatňování principů IPP. Zpráva je vhodně zasažena do širšího rámce akčního plánu pro udržitelnou spotřebu a výrobu / udržitelnou průmyslovou politiku (akční plán SCP/SIP).

1.2 Strategie vychází z integrovaného přístupu a respektuje v odpovídající míře zásadu subsidiarity a specifika jednotlivých členských zemí. EHSV by chtěl upozornit na to, že v praxi jsou opatření přijímána především na subsidiárních úrovních a jsou důsledkem vzájemného působení mezi dodavatelem a spotřebitelem na trhu.

1.3 Zatímco IPP zahrnuje otázku tržních sil, domnívá se EHSV, že pokud jde o používání tržních nástrojů, jako jsou environmentální daně a pobídky, je před námi ještě mnoho práce, aby koordinovanou formou bylo dosaženo pokroku při jejich uplatňování. EHSV doporučuje, aby byla věnována větší pozornost sdílení zkušeností mezi jednotlivými členskými státy, a to především pobídkám a jejich konkretizaci, a dále roli dobrovolných dlouhodobých dohod.

1.4 EHSV je přesvědčen, že standardizace může přinést příznivé efekty pro celou řadu dalších výrobků; může například příznivě ovlivnit jejich recyklovatelnost, environmentální funkčnost a „výkonnost“ a další faktory. Při provádění směrnice o eko-designu hraje standardizace hlavní úlohu, která by měla být do budoucna posílena.

1.5 EHSV se domnívá, že další sblížení obou systémů EMS (EMAS by se měl přiblížit ISO 4001) by mohlo být přínosem pro širší uplatnění EMAS v rámci akčního plánu SCP/SIP.

1.6 Jakákoli opatření, politiky či nástroje i při uskutečňování akčního plánu SCP/SIP musí být připraveny a přijaty tak, aby jejich působením nedocházelo k deformacím konkurenčního prostředí a funkce jednotného trhu EU, a musí být plně v souladu se zásadami lepší regulace a udržitelnosti. Je nutno dbát na to, aby nové politiky přijímané operativně nezpůsobovaly překryvání a případně i konflikty s již užívanými nástroji a politikami EU.

1.7 K podpoře akčního plánu SCP/SIP je potřebná i nákladová efektivnost. Úvodní hodnocení dopadu by mělo být doplněno o analýzy makroekonomických důsledků a důsledků na mikroúrovni, které se v reálném hospodářském životě často významně liší.

1.8 Postup hodnocení by měl také brát transparentním způsobem v úvahu nejvýznamnější hodnotové řetězce, a to v co nejčasnějším stadiu. Přijaté právní předpisy pro eko-design a značení by se neměly stát překážkami pro evropské výrobky, ale měly by naopak podporovat uplatnění evropských výrobků jak na vnitřním trhu, tak na mezinárodních trzích. Jakákoliv akce, zvláště směrem ke značení výrobků a pobídkám ke změně spotřeby, by měla mít solidní a průkazný vědecký základ a měla by být použita pouze v těch oblastech, v nichž je skutečně schopna dosáhnout změny spotřebních vzorců.

1.9 Výbor proto podporuje rámec IPP a cíle akčního plánu SCP/SIP směřující k podpoře vývoje udržitelnějších výrobků a výrobních procesů, v souladu s předchozími stanovisky, která vydal k této problematice⁽¹⁾. To je cesta, kterou lze dojít k větší přidané hodnotě jak pro životní prostředí, tak pro konkurenceschopnost hospodářství EU.

1.10 EHSV je přesvědčen, že v tomto směru je nutno dát prioritu i stávajícím programům Společenství, jakou jsou Plán SET (Strategické energetické technologie), ETAP (Akční plán environmentálních technologií) nebo aktivity technologických platforem. Zvláštní pozornost by měla být věnována důkladné koordinaci a dostatečné ambicióznosti.

1.11 Zlepšená spolupráce mezi aktéry výzkumu a vývoje v eko-inovacích, hospodářskou a podnikatelskou sférou, výzkumnými centry a vysokými školami by měla do odvětví přinášet inovace, které jsou bezpodmínečně nutné.

1.12 Provádění koncepce IPP nezávisle na akčním plánu SCP/SIP by do budoucna přineslo riziko zbytečných právních nesrovnalostí a nejistoty. Proto EHSV plně souhlasí s tím, že jakákoliv další opatření v rámci IPP by měla být posuzována a přijímána s ohledem na akční plán SCP/SIP.

1.13 Zavádění IPP a akčního plánu SCP/SIP musí být dynamickým procesem založeným na trvalém dialogu a spolupráci mezi různými zainteresovanými stranami (od podniků přes zodpovědné politiky až po spotřebitelské organizace a nevládní organizace činné v oblasti životního prostředí) za účelem posílení nástrojů komunikace se spotřebiteli, ekologické produkce a posílení udržitelného zadávání veřejných zakázek a nákupu.

2. Dokument Komise

2.1 Dne 18. června 2003 přijala Komise sdělení „Integrovaná výrobní politika – ekologické uvažování z pohledu životního cyklu“⁽²⁾. Koncepce integrované výrobní politiky (IPP) vychází z následujících zjištění:

- Příčinou většiny negativních vlivů na životní prostředí jsou výroba a užívání zboží a služeb (výrobků). Situace se zhoršuje stále rostoucím počtem výrobků spotřebovaných v EU i celém světě.

- Tlak i dopad na životní prostředí se projevují v různých fázích životního cyklu výrobků (v celém výrobním řetězci, během užívání, při likvidaci po skončení životnosti). Nápravné akce musí být navrhovány způsobem, který zabrání pouhému přesunu zátěže životního prostředí do jiné fáze životního cyklu nebo jiné zeměpisné oblasti.

- Kvůli velké rozmanitosti výrobků a jejich dopadů nelze jedním nástrojem politiky vyřešit všechny. Příslušné nástroje nebo jejich kombinace je třeba volit a rozvíjet koordinovaně případ od případu, často napříč několika sférami politiky.

2.2 Sdělení definuje věcný záměr IPP a stanovuje pět zásad IPP: (1) uvažování z pohledu životního cyklu, (2) práce s trhem, (3) široké zapojení rozhodujících partnerů, (4) soustavné zdokonalování výrobků, (5) koordinované využívání nástrojů politiky. IPP by měla být prováděna v součinnosti tří strategických okruhů působnosti:

- Přispění k hlavním politickým opatřením, zejména ke strategii pro udržitelný rozvoj EU⁽³⁾, k šestému akčnímu programu EU pro životní prostředí⁽⁴⁾ a k desetiletému rámci programů o udržitelné spotřebě a výrobě⁽⁵⁾.

- Doplnění stávajících politik týkajících se výrobků vytvořením rámce pro posuzování problémů životního prostředí z hlediska životního cyklu výrobků.

- Posílení koordinace a ucelenosti nástrojů výrobní politiky v souvislosti se životním prostředím.

2.3 Zásady IPP byly začleněny do zastřešujícího rámce pro **udržitelnou spotřebu a výrobu a udržitelnou průmyslovou politiku (SCP/SIP) prostřednictvím akčního plánu SCP/SIP z roku 2008**⁽⁶⁾, účinně soustřeďujícího a prosazujícího proces zahájený sdělením o IPP.

2.4 Do právních předpisů platných pro design výrobků byly zásady IPP začleněny **směrnicí o eko-designu výrobků využívajících energie**. Její působnost byla v roce 2009 v souvislosti s akčním plánem SCP/SIP rozšířena na další skupiny výrobků (výrobky spojené se spotřebou energie)⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 80, 30.3.2004, s. 39–44 a Úř. věst. C 218, 11.9.2009, s. 46.

⁽²⁾ KOM(2003) 302 v konečném znění.

⁽³⁾ Obnovená strategie EU pro udržitelný rozvoj ze dne 9. června 2006 č. 10117/06.

⁽⁴⁾ KOM(2001) 31 v konečném znění.

⁽⁵⁾ Viz http://www.un.org/esa/dsd/dsd_aofw_scpp/scpp_tenyearframprog.shtml.

⁽⁶⁾ KOM(2008) 397 v konečném znění.

⁽⁷⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/125/ES ze dne 21. října 2009 o stanovení rámce pro určení požadavků na eko-design výrobků spojených se spotřebou energie.

2.5 Nová **rámcová směrnice o odpadech** ⁽⁸⁾ činí mnohé prvky IPP právně závaznými a nastoluje zejména požadavek na zohlednění celého životního cyklu materiálů v rozvoji politiky nakládání s odpadem.

2.6 Uvažování z pohledu životního cyklu, výzvu k soustavnému zdokonalování a využívání zásady práce s trhem podpořily **tematické strategie** pro udržitelné využívání přírodních zdrojů ⁽⁹⁾ a pro předcházení vzniku odpadů a jejich recyklaci ⁽¹⁰⁾. Příkladem je výzva k posílení recyklačních trhů v EU v rámci strategie nakládání s odpady.

2.7 Bezprostředně po přijetí sdělení o IPP začala Komise rozpracovávat **evropskou platformu posuzování životního cyklu (LCA)** jako celoevropskou referenční databázi údajů o životním cyklu na základě kvality a příručku LCA.

2.8 V EU celkově došlo k významnému pokroku vstříc ekologické výrobové politice. Přesto však IPP jako proces a nikoliv konečný stav nadále poskytuje bohatý prostor pro další aktivity.

2.9 Konceptce se může uplatnit také při zlepšování **jiných než průmyslových výrobků a služeb** z hlediska jejich vlivu na životní prostředí. Na úrovni Společenství nebyly dosud využity **nástroje IPP ve formě daní a dotací**.

2.10 Dokumentace provádění IPP ve smyslu integrace politiky je obtížná, neboť nové politiky jen zřídka výslovně odkazují na IPP. Celkově však bylo dosaženo výrazného pokroku v přijímání uvažování z pohledu životního cyklu jak v klíčových odvětvích, tak tvůrci politiky, a přístupnost datových podkladů o problematice životního cyklu i shoda na metodologii výrazně pokročily. K pokroku došlo také ve sféře určování výrobků s nejvyšším potenciálem pro zdokonalení a možných opatření ke zlepšení.

2.11 Jádrem akčního plánu SCP/SIP se staly spotřebitelské informace, právní předpisy týkající se eko-designu, čistá výroba a „zelené“ veřejné zakázky a nákupy. Akční plán SCP/SIP je pokračovatelem procesu iniciovaného sdělením o IPP s cílem dalšího uvolnění tržního potenciálu pro udržitelné výrobky a podporu rozumnější spotřeby. V závěru sdělení se uvádí, že výtečnou příležitostí k dalšímu zhodnocení vývoje IPP bude revize akčního plánu SCP/SIP předpokládaná v roce 2012.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV vítá zprávu Komise o provádění integrované výrobové politiky a doprovázející pracovní dokument útvarů

Komise podávající zevrubný přehled o postupu při uplatňování principů IPP. Přehled zahrnuje nejen iniciativy a jejich praktické vyjádření na úrovni Komise, ale i instruktivní srovnání situace v jednotlivých členských státech a jejich specifika. Zpráva je vhodně zasazena do širšího rámce akčního plánu pro udržitelnou spotřebu a výrobu (akční plán SCP/SIP).

3.2 Je zjevné, že původní sdělení Komise o IPP z roku 2003 mělo příznivý vliv na otevření plodné diskuse. V té se posuzovala role institucí a členských států Společenství a rovněž různých zainteresovaných stran za účelem minimalizace dopadů výrobků na životní prostředí. Výsledkem byl také posun ve vnímání celé problematiky; diskuse rovněž přispěla k intenzivní snaze hledat vhodné politické a právní nástroje k celkovému snížení vlivů výrobků na životní prostředí.

3.3 Jednalo se o vytvoření koncepčního rámce, založeného na myšlence hodnocení životního cyklu výrobku, který by mohl posloužit ke zlepšení koordinace a souladu mezi jednotlivými nástroji politik, jež se zabývají environmentálním vlivem výrobků.

3.4 Pět zásad tvořících základ IPP bylo většinou úspěšně integrováno v činnosti administrativních a správních orgánů a zainteresovaných stran. Uvedené zásady jsou také pilíři akčního plánu SCP/SIP, který se stal přirozeným pokračováním procesu započatého sdělením o IPP.

3.5 EHSV oceňuje, že všech pět základních zásad našlo svou konkretizaci ve směrniciích a politických dokumentech Společenství – (1) směrnice o eko-designu vychází z hodnocení životního cyklu; (2) za účelem posílení spolupráce s trhem na národní i evropské úrovni byl navržen akční plán SCO/SIP a motivační prvky; (3) zapojení zainteresovaných stran jak na evropské, tak na národní úrovni probíhá prostřednictvím řady iniciativ; (4) trvalé zlepšování funkčnosti výrobků je opět nedílnou součástí akčního plánu SCP/SIP; a konečně byla posílána koordinace a soulad přijímaných nástrojů, aby bylo možno plně využít možných synergií plynoucích z integrovaného přístupu charakteristického pro akční plán SCP/SIP.

3.6 Strategie integrovaného přístupu respektuje v odpovídající míře zásadu subsidiarity a specifika jednotlivých členských států a usiluje o to, aby nenarušovala konkurenční prostředí jednotného trhu. EHSV upozorňuje, že skutečně uplatňování zásad a politických nástrojů – probíhá především na subsidiární úrovni v důsledku interakce dodavatele a spotřebitele na trhu. Tomu musí odpovídat využití funkčních nástrojů široce akceptovaných všemi zainteresovanými stranami.

⁽⁸⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2008/98/ES ze dne 19. listopadu 2008 o odpadech a o zrušení některých směrnic.

⁽⁹⁾ KOM(2005) 670 v konečném znění.

⁽¹⁰⁾ KOM(2005) 666 v konečném znění.

3.7 Ačkoliv integrovaná výrobová politika přinesla svůj výsledek a byla provedena prostřednictvím řady praktických politických nástrojů, domnívá se EHSV, že je čas věnovat zvýšenou pozornost efektivitě provádění IPP. Konkrétně by mělo být posouzeno, jak úspěšné bylo její provádění, a jeho překážky a nezdary, tak aby při hodnocení akčního plánu SCP/SIP v roce 2012 bylo v případě potřeby možno přijmout nápravná opatření a potřebnou efektivitu zajistit.

3.8 Navíc je EHSV přesvědčen, že politika takto zaměřená na výroby dosáhne plného účinku pouze tehdy, pokud budou opatření prováděna v globálním měřítku, s ohledem na ekonomické a kulturní rozdíly. Dobrým příkladem mechanismu účinného provádění pěti zásad IPP v globálním měřítku je všeobecný systém preferencí, který se zaměřuje na regionální obchodní dohody, jakož i na úsilí rozvojových zemí o udržitelný rozvoj.

4. Specifické připomínky

4.1 I když IPP zahrnuje oblast tržních sil a ta je pro úspěch IPP i dalších nástrojů zcela kritická, domnívá se EHSV, že ve využití tržních nástrojů (environmentálních daní a pobídek) je stále ještě hodně práce, aby koordinovanou formou bylo dosaženo pokroku při jejich uplatňování, i když zde EU bude mít nepochybně značně menší roli než jednotlivé členské státy. Přijatá zelená kniha Komise z roku 2007 a rozsáhlá konzultace relevantních zainteresovaných stran do jisté míry roli tržních nástrojů osvětlily, ale EHSV doporučuje, aby byla věnována větší pozornost sdílení zkušeností mezi jednotlivými členskými státy, a to především pobídkám a jejich konkretizaci, a dále roli dobrovolných dlouhodobých dohod.

4.2 S výrobky a jejich environmentálním dopadem je rovněž úzce spojena standardizace. EHSV je přesvědčen, že standardizace může přinést příznivé efekty nejen v emisních normách motorových vozidel, ale také pro celou řadu dalších výrobků. Může například příznivě ovlivnit recyklovatelnost některých výrobků, jejich environmentální „výkonnost“ a mnoho dalších environmentálních faktorů. Standardizace hraje rovněž hlavní úlohu při provádění směrnice o eko-designu a v budoucnu by měla být posílena. Nabízí tu výhodu, že umožňuje vzájemnou shodu všech zainteresovaných stran.

4.3 Dobrovolným nástrojem podporujícím koncepci IPP a navazující politiky jsou systémy environmentálního managementu, konkrétně EMAS a ISO 14001. Je zřejmé, že přísnější požadavky EMAS, pokud jde o administrativu a audit, jeho šíření nepodporují a v případě malých a středních podniků jsou dokonce prohibitivní – uplatnění ISO 14001 je širší jednak z důvodů jeho globální působnosti, ale zejména proto, že jde o vhodnější nástroj pro podniky s globálním záběrem. EHSV se domnívá, že další sblížení obou systémů by mohlo být přínosem pro širší uplatnění EMAS v rámci akčního plánu SCP/SIP.

4.4 Jakákoli opatření, politiky či nástroje i při uskutečňování akčního plánu SCP/SIP musí být připraveny a přijaty tak, aby jejich působením nedocházelo k deformacím konkurenčního prostředí a funkce jednotného trhu EU, a musí být plně v souladu se zásadami lepší regulace a udržitelnosti.

4.5 Řada politických nástrojů je již uplatňována a dává výsledky přinášející příznivý posun směrem k udržitelné spotřebě a výrobě v EU. Proto je nutno dbát na to, aby nové politiky nezpůsobovaly překrývání či konflikty se stávajícími politikami a nástroji EU. V opačném případě by mohlo dojít k významnému poškození konkurenceschopnosti hospodářství EU: konečná volba musí být vždy v rukou informovaného spotřebitele.

4.6 EHSV je přesvědčen, že pouze koherentní a konsistentní politiky, jež nepřinášejí zbytečnou byrokratickou a administrativní zátěž, mohou poskytnout pozitivní právní rámec investic v EU. K vytváření nových pracovních míst a zachování těch stávajících, jakož i k soustavnému snižování zatížení životního prostředí může docházet jen díky takovému rámci. Právní rámec pro chemické látky a stavební materiály a rovněž pravidla pro elektrické přístroje a elektroniku snižují riziko konfliktu opatření. Právní nejistota a nesoulad jsou v těchto případech závažné a měly by být pozorně řešeny. Příští přezkum nařízení REACH⁽¹¹⁾ je vynikající příležitostí k tomu, pokusit se o dosažení lepšího souladu a zvážit sloučení několika odvětvových opatření s nově přijatým horizontálním právním rámcem pro oblast chemických látek.

4.7 K podpoře akčního plánu SCP/SIP je potřebná i nákladová efektivnost. Úvodní hodnocení dopadů a přínosů by mělo být doplněno analýzami možností jednak celého hospodářského odvětví a jednak jednotlivých podniků. Výsledky makroekonomických analýz a analýz na mikroúrovni se totiž v reálném hospodářském životě často významně liší.

4.8 Postup hodnocení by měl také brát v úvahu transparentním způsobem nejvýznamnější hodnotové řetězce a to co nejčasnějším stadiu. Přijaté právní předpisy pro eko-design a značení by se neměly stát překážkami pro evropské výrobky vzhledem ke konkurenci z jiných hospodářských oblastí nebo v důsledku nedostatečné odezvy trhu na udržitelnější výrobky. Naopak by měly podporovat uplatnění evropských výrobků na vnitřním trhu i mezinárodní úrovni. Jakákoliv akce, zvláště směrem ke značení výrobků a pobídkám ke změně spotřeby by měla mít solidní a průkazný vědecký základ. Pokud jde o výrobky prodávané podniky podnikům, má značení jen omezený přínos. Značení výrobků je jedním z nástrojů pro informování spotřebitelů o environmentální „výkonnosti“ výrobků. Měly by být prozkoumány také další informační nástroje, včetně mezinárodních standardů.

⁽¹¹⁾ Nařízení (ES) č. 1907/2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezení chemických látek. Komise má možnost přezkoumat a pozměnit přílohy nařízení REACH, v souladu s článkem 131, zatímco některé přezkumy byly stanoveny přímo v článku 138 a dalších ustanoveních nařízení REACH.

4.9 Hospodářské sféře musí být zachována dostatečná pružnost k tomu, aby vývoj výrobků mohla směřovat k lepšímu uspokojení potřeb zákazníka v dobře definovaném tržním prostředí. Dobrovolný přístup hospodářské sféry k udržitelnému rozvoji je základem pro uplatňování jeho zásad v celém EU.

4.10 Výbor proto podporuje rámec IPP a cíle akčního plánu SCP/SIP směřující k podpoře vývoje udržitelnějších výrobků a výrobních procesů. To je cesta, kterou lze dojít k větší přidané hodnotě jak pro životní prostředí, tak pro konkurenceschopnost hospodářství EU. Takto se mohou otevřít i nové trhy jak v EU, tak i globálně. Tyto nové trhy by měly být přátelské k ekoinovacím a efektivní, a budou proto zapotřebí jak fondy Společenství, tak národní veřejné investice, aby se tak podpořil výzkum a vývoj udržitelných technologií. Mělo by se zvážet, zda výtěžky plynoucí z využívání finančních nástrojů souvisejících s CO₂ nenasměrovat do investic do udržitelných technologií.

4.11 EHSV je přesvědčen, že v tomto směru je nutno dát prioritu i stávajícím programům Společenství, jakou jsou Plán SET (Strategické energetické technologie), ETAP (Akční plán environmentálních technologií) nebo aktivity technologických platforem. Aby však došlo k nezbytné změně na trhu, bude zapotřebí většího finančního úsilí. Zvláštní pozornost by měla být věnována důkladné koordinaci a zajištění dostatečné ambicióznosti, zvláště u akcí financovaných místními a regionálními orgány a z prostředků EU.

4.12 Evropský kulatý stůl o udržitelné spotřebě a výrobě potravin je úspěšnou iniciativou, již spolupředsedá Evropská komise a již podporuje Program OSN pro životní prostředí

a Evropská agentura pro životní prostředí. Účast zainteresovaných stran na evropské úrovni umožňuje, aby v jejím rámci existoval harmonizovaný přístup vycházející z životního cyklu výrobku, a usnadňuje otevřený dialog orientovaný na výsledky napříč celým potravinovým řetězcem. Cílem je prosazovat koherentní přístup založený na vědecké bázi a dosáhnout toho, aby měl potravinový řetězec největší podíl na udržitelné spotřebě a výrobě v Evropě i s ohledem na globální agendu v oblasti udržitelné spotřeba a výroby⁽¹²⁾.

4.13 Zavádění IPP a akčního plánu SCP/SIP musí být dynamickým procesem založeným na trvalém dialogu a spolupráci mezi různými zainteresovanými stranami (od podniků přes zodpovědné politiky až po spotřebitelské organizace a nevládní organizace činné v oblasti životního prostředí) za účelem posílení nástrojů komunikace se spotřebiteli, ekologické produkce a posílení udržitelného zadávání veřejných zakázek a nákupu.

4.14 Zlepšená spolupráce mezi aktéry výzkumu a vývoje v eko-inovacích, hospodářskou a podnikatelskou sférou, výzkumnými centry a vysokými školami musí do odvětví přinášet nejen bezpodmínečně nutné inovace, ale měla by také pomoci zajistit přenos znalostí v souvislosti s právy duševního vlastnictví, rozvoj vzdělanosti a nových dovedností, bez nichž by se IPP stala pouhou iluzí.

4.15 Provádění koncepce IPP nezávisle na akčním plánu SCP/SIP by do budoucna přineslo riziko zbytečných právních nesrovnalostí a nejistoty. Proto EHSV plně souhlasí s tím, že jakákoliv další opatření v rámci IPP by měla být posuzována a přijímána s ohledem na akční plán SCP/SIP.

V Bruselu dne 21. října 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽¹²⁾ www.food-scp.eu.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k pozměněnému návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 708/2007 o používání cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře

KOM(2010) 393 v konečném znění – 2009/0153 (COD)

(2011/C 51/16)

Hlavní zpravodaj: **pan José María ESPUNY MOYANO**

Dne 2. září 2010 se Evropský parlament, v souladu s čl. 43 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodl konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

pozměněného návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 708/2007 o používání cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře

KOM(2010) 393 v konečném znění – 2009/0153 (COD).

Dne 14. září 2010 předsednictvo Výboru pověřilo specializovanou sekci Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí přípravou podkladů na toto téma.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor jmenoval pana Dr. Espunyho MOYANA hlavním zpravodajem na 466. plenárním zasedání, které se konalo dne 21. října 2010, a přijal následující stanovisko 177 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 10 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Výbor považuje za vhodnou novou, přesnější definici tzv. „uzavřených zařízení akvakultury“, vycházející z výsledků projektu IMPASSE (společná výzkumná akce Vlivy cizích druhů v akvakultuře na životní prostředí), a rovněž ujasnění jejich umístění, pokud jde o vzdálenost od otevřených vod, a další zlepšení znění nařízení (ES) č. 708/2007, jež jsou do značné míry shodná s doporučeními stanoviska CESE 453/2010.

1.2 Výbor se domnívá, že za předpokladu, že budou přijata opatření nezbytná k tomu, aby se předešlo jakémukoliv narušení ekosystémů a biologické rozmanitosti, by mělo být umožněno v akvakultuře i nadále využívat výhod zavádění cizích druhů či přemístování druhů místně se v Evropské unii nevyskytujících a tak podporovat udržitelný rozvoj této činnosti.

1.3 Výbor upozorňuje na význam jasného stanovení předpokladů, jež musí uzavřená zařízení akvakultury splňovat, aby se snížila jejich administrativní zátěž.

1.4 Výbor také podporuje změny nařízení (ES) č. 708/2007, jež byly provedeny v důsledku vstupu Lisabonské smlouvy v platnost a jejichž hlavním účelem je potvrzení změn příloh I, II, III, IV „postupem projednávání ve výborech“.

2. Úvod

2.1 Akvakultura je činnost, která se neustále vyvíjí a jež musí nabízet řešení požadavků trhu, mimo jiné požadavek diverzifikace chovaných a prodávaných druhů.

2.2 V minulosti přinesla evropská akvakultura, stejně jako ostatní činnosti v oblasti zemědělství a chovu dobytka, společnosti užitek plynoucí ze zavedení cizích druhů. V současné době lze považovat za cizí čtyři z deseti hlavních druhů produkovaných v akvakultuře v rámci Evropské unie (pstruh duhový, ústřice obrovská, kapr obecný a tapeska filipínská); jejich přítomnost je dnes považována za obvyklou a nezbytnou.

2.3 Zavádění invazivních cizích druhů je však dnes považováno za jednu z hlavních příčin narušení biologické rozmanitosti na celosvětové úrovni. Hlavními nežádoucími způsoby šíření cizích vodních druhů v Evropské unii jsou balastové vody velkých plavidel, sportovní rybaření a akvaristika. Také změna klimatu způsobuje šíření cizích druhů, jež se k nám dostávají samy od sebe.

2.4 Nařízení (ES) č. 708/2007 o používání cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře bylo v poslední době několikrát pozměněno; Výbor se k těmto změnám vyjádřil ve svém stanovisku CESE 453/2010 (zpravodaj: pan SALVATORE), jež bylo schváleno širokou většinou hlasů a je nadále platné v celém rozsahu. Některé z návrhů obsažených v uvedeném stanovisku, jako například požadavek ujasnění toho, že uzavřená zařízení akvakultury jsou vždy na pevnině, minimální bezpečné vzdálenosti, ochrany proti dravcům atd., jsou nyní součástí návrhu, kterým se mění dané nařízení (změny článku 3), což potvrzuje správnost doporučení EHSV.

3. Obecné připomínky

3.1 Evropská unie musí přizpůsobit legislativní rámec, jímž se regulují akvakulturní postupy, pokud jde o využívání cizích a místně se nevyskytujících druhů, jakož i možných souvisejících necílových druhů, a to jak v důsledku vstupu v platnost Lisabonské smlouvy, tak i díky návrhům různých organizací včetně EHSV.

3.2 Cílem tohoto právního rámce musí být minimalizace rizika nepříznivých účinků na biologickou rozmanitost, zejména na druhy, přírodní stanoviště a funkce ekosystémů. Tyto předpisy musí vycházet ze zásady předběžné opatrnosti, zahrnovat postupy pro vyhodnocování možných rizik a stanovit zavedení pohotovostních plánů.

3.3 S cizími chovnými druhy akvakultury, jež byly v Evropské unii zavedeny již dávno a jsou chovány a pěstovány obvyklým způsobem, je třeba zacházet odlišně, tak aby byl umožněn jejich další chov bez dodatečné administrativní zátěže, ovšem za předpokladu, že s jejich přesunem nesouvisí necílové druhy.

3.4 Nařízení Rady (ES) č. 708/2007 stanovilo rámec upravující akvakulturní postupy ve vztahu k cizím a místně se nevyskytujícím druhům s cílem posoudit a minimalizovat možný vliv těchto druhů na přírodní vodní stanoviště.

3.5 Snížení ekologických rizik vyžaduje přijetí takových opatření, jako jsou protokoly pro postup v přijímacích zařízeních, pro předběžná hodnocení ekologických rizik a pro karantény.

3.6 Správné řízení rizik při využívání cizích a místně se nevyskytujících druhů vyžaduje, aby jednotlivé zainteresované strany, a zejména členské státy, převzaly svůj díl odpovědnosti.

3.7 Je třeba využít rozvoje znalostí o využívání cizích druhů v akvakultuře za účelem zlepšení předpisů v této oblasti, a zejména nových vědeckých poznatků získaných prostřednictvím výzkumných iniciativ financovaných Evropskou unií, jako je projekt IMPASSE.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Nařízení (ES) č. 708/2007 o používání cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře je třeba upravit podle nového ustanovení článku 290 Smlouvy o fungování Evropské unie týkajícího přenesení pravomoci a článku 291 této Smlouvy týkajícího se prováděcích pravomocí. Nařízení (ES) č. 708/2007

bude díky tomuto postupu v souladu s novým rozhodovacím postupem tak, jak stanoví nová Smlouva.

4.2 Uzavřená zařízení akvakultury mohou mít, vzhledem k tomu, že jsou považována za bezpečná a riziko úniku druhů je u nich nízké, i nadále výjimku (mimo jiné) z povinnosti provádět předběžná posuzování vlivu na životní prostředí.

4.3 Vzhledem k výjimkám, jichž budou požívat uzavřená zařízení akvakultury, je zvláště důležité definovat prvky biologické bezpečnosti, jež musí tyto struktury obsahovat.

4.4 Prvky, jež lze vyžadovat na uzavřených zařízeních akvakultury, je třeba rozšířit tak, aby chovná voda nebyla považována za jediný možný způsob úniku chovaných druhů; zejména je třeba vzít v úvahu jejich umístění na pevnině, ochranu proti dravcům, proti účinkům případných záplav, opatření proti vloupáním a vandalismu, zamezení vstupu patogenních organismů a nakládání s uhynulými organismy.

4.5 Seznam uzavřených zařízení akvakultury z celé Evropské unie musí být k dispozici tak, aby do něj každý členský stát mohl kdykoliv nahlédnout. Tyto seznamy je třeba vypracovat co nejrychleji, musí být pravidelně aktualizovány a být k dispozici na internetu.

4.6 Převaha cizích a místně se nevyskytujících druhů z nebo do uzavřených zařízení akvakultury je klíčový proces, a proto se vykonává za podmínky předcházejících úniku těchto druhů.

4.7 Přesuny cizích vodních druhů v rámci obchodu se zvířaty pro zájmový chov, se zvířaty pro zahradnická centra, zahradní jezírka a akvária jsou pro biologickou rozmanitost podobným rizikem jako akvakultura, a musí proto být podřízeny stejným předpisům a kontrolám, které jsou stanoveny pro akvakulturu.

4.8 Přestože se nejedná o otázku, kterou by se zabýval návrh nařízení, kterým se mění nařízení (ES) č. 708/2007, není správné definovat „otevřená zařízení akvakultury“ jako zařízení, v nichž se akvakultura provozuje ve vodním prostředí, jež není odděleno od přirozeného vodního prostředí tak, aby bylo zamezeno úniku chovaných druhů. V otevřených zařízeních akvakultury existují fyzické překážky, jež zaručují izolaci druhů chovaných v zajetí. U těchto zařízení však neexistuje úplně absolutní záruka toho, že za určitých podmínek (určitá doba, záplavy, dravci atd.) některé z těchto druhů neuniknou do otevřených vod.

V Bruselu dne 21. října 2010.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

<u>Oznámení č.</u>	Obsah (pokračování)	Strana
2011/C 51/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Mezinárodní politika v oblasti klimatu po kodaňské konferenci: „Okamžitá akce pro oživení celosvětového úsilí v oblasti změny klimatu“ KOM(2010) 86 v konečném znění	69
2011/C 51/15	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke zprávě Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o stavu provádění integrované výrobní politiky KOM(2009) 693 v konečném znění	75
2011/C 51/16	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k pozměněnému návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 708/2007 o používání cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře KOM(2010) 393 v konečném znění – 2009/0153 (COD)	80

CENY PŘEDPLATNÉHO NA ROK 2011 (bez DPH, včetně poštovního za obvyklou zásilku)

Úřední věstník EU, řady L + C, pouze tištěné vydání	22 úředních jazyků EU	1 100 EUR ročně
Úřední věstník EU, řady L + C, tištěné vydání + roční DVD	22 úředních jazyků EU	1 200 EUR ročně
Úřední věstník EU, řada L, pouze tištěné vydání	22 úředních jazyků EU	770 EUR ročně
Úřední věstník EU, řady L + C, měsíční DVD (souhrnný)	22 úředních jazyků EU	400 EUR ročně
Dodatek k Úřednímu věstníku (řada S), DVD, jedno vydání týdně	mnohojazyčné: 23 úředních jazyků EU	300 EUR ročně
Úřední věstník EU, řada C – Výběrová řízení	jazyky, kterých se týká výběrové řízení	50 EUR ročně

Předplatné *Úředního věstníku Evropské unie*, který vychází v úředních jazycích Evropské unie, je k dispozici ve 22 jazykových verzích. Zahrnuje řady L (Právní předpisy) a C (Informace a oznámení).

Každá jazyková verze má samostatné předplatné.

V souladu s nařízením Rady (ES) č. 920/2005, zveřejněným v *Úředním věstníku* L 156 ze dne 18. června 2005, které stanoví, že orgány Evropské unie nejsou dočasně vázány povinností sepsat všechny akty v irštině a zveřejňovat je v tomto jazyce, je *Úřední věstník* vydávaný v irském jazyce prodáván zvlášť.

Předplatné dodatku k *Úřednímu věstníku* (řada S – Dodatek k *Úřednímu věstníku Evropské unie*) zahrnuje znění ve všech 23 úředních jazycích na jednom mnohojazyčném DVD.

Předplatné *Úředního věstníku Evropské unie* opravňuje na požádání k obdržení různých příloh *Úředního věstníku*. Předplatitelé jsou na vydávání příloh upozorňováni prostřednictvím „oznámení čtenářům“ zveřejňovaného v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Prodej a předplatné

Předplatné různých placených periodik, jako například předplatné *Úředního věstníku Evropské unie*, lze získat u našich distributorů. Seznam distributorů se nachází na této internetové adrese:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_cs.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) nabízí přímý a bezplatný přístup k právu Evropské unie. Tyto internetové stránky umožňují nahlížet do *Úředního věstníku Evropské unie* a obsahují rovněž smlouvy, právní předpisy, judikaturu a návrhy právních předpisů.

Více informací o Evropské unii naleznete na adrese: <http://europa.eu>

